

**Turkin herkkyys suhteessa ilmastonmuutokseen
ja
ilmastosopeutuminen Turkissa**

Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiede-
kunta
Historia- ja maantieteiden laitos
Ympäristöpolitiikka ja -oikeus
Pro gradu -tutkielma
40 op
Eija Kärkkäinen 165255
Tammikuu 2014

KIITOKSET

Kiitos katolle pesänsä tekeville kissoille, päänsä päällä *simitejä* kantaville myyjille ja väsymättä kutsuaan huutaville *müezzineille*. Kiitos, minun kaunis Istanbul.

Ja ennen kaikkea, kiitos, äiti ja isä, ehtymättömästä tuesta ja kannustuksesta opintojeni aikana.

TIIVISTELMÄ

Tämä pro gradu -tutkielma kuvaa Turkin haavoittuvuutta ja herkkyyttä suhteessa ilmastomuutokseen. Tutkielmassa tarkastellaan, mitkä ovat tärkeimmät seikat, jotka vaikuttavat kielteisesti maan herkkyyteen. Lisäksi tutkielmassa selvitetään, millaisia asioita eri sidosryhmät Turkissa painottavat sopeutumisessa.

Empiirisenä aineistona tutkielmassa on käytetty syksyllä 2012 julkaistua Turkin kansallista sopeutumisstrategiaa ja -toimintasuunnitelmaa sekä kesällä 2012 tehtyjä teemahaastatteluja Ankarassa ja Istanbulissa. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty teemoittelua. Tutkielmaa varten haastateltiin ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen ja hallitustenvälisen ympäristöjärjestö Regional Environmental Centerin edustajia.

Tutkielman perusteella viisi tärkeintä Turkin herkkyyteen kielteisesti vaikuttavaa tekijää ovat demokratian puutteet, ympäristöhallinnon ongelmat, väestönkasvu, hallitsematon kaupungistuminen ja huono kaupunkisuunnittelu, voimallinen luonnonvarojen käyttö niin maataloudessa kuin muualla sekä sopeutumispolitiikan heikkous.

Sidosryhmien esittämät toimenpiteet sopeutumisen edistämiseksi ovat tutkimus, sopeutumisnäkökulman tuominen osaksi lainsäädäntöä, tietoisuuden lisääminen, tekniset ratkaisut, yhteiskunnan luontosuhde ja vaihtoehtoiset elinkeinot maataloudelle. Julkisen vallan sekä kansalaisjärjestöjen ja hallitustenvälisen ympäristöjärjestö Regional Environmental Centerin näkemykset poikkesivat toisistaan. Julkisen vallan edustajien vastauksissa korostuivat kaikkein eniten tekniset ratkaisut. Myös kansalaisjärjestöjen edustajat puhuivat teknisistä ratkaisuksista, mutta julkisen vallan edustajista heidät erottaa yhteiskunnan luontosuhteen korjaamisen painottaminen.

Turkin sopeutumisstrategia korjaa varmasti monia asioita, jotka lisäävät maan herkkyyttä. Sopeutumisstrategian kohdalla kaksi tärkeää kysymystä kuitenkin on: miten tehokkaasti strategia loppujen lopuksi pannaan toimeen; ja miten riittäviä siinä esitetyt toimenpiteet oikeastaan ovat.

Asiasanat: ilmastonmuutos, haavoittuvuus, herkkyyys, sopeutuminen, sopeutumiskyky, Turkki

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
1.1 Ilmasto lämpenee – sopeutuminen on välttämätöntä.....	1
1.2 Sopeutuminen: elämän peruspiirre.....	2
1.3 Turkki kulkee jälkijunassa ilmastoasioissa.....	3
1.4 Tutkimuskysymykset.....	4
2 KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	6
2.1 Haavoittuvuus.....	6
2.2 Herkkyys	8
2.1 Sopeutuminen	11
2.4 Sopeutumiskyky.....	14
2.5 Sopeutuminen vastustuskyknä, siirtymänä ja muodonmuutoksena	16
2.6 Käsitteiden anti yhteiskuntatieteille.....	17
3 TURKKI	19
3.1 Historia	19
3.1.1 Osmanien valtakunnasta Turkin tasavallaksi	19
3.1.2 Valtionideologia muurataan yksipuoluekaudella.....	21
3.1.3 Viisi vuosikymmentä demokratiaa ”tasavallan vartijoiden” vartiossa.....	23
3.1.4 Muutosten 2000-luku.....	25
3.2 Maantiede	28
3.3 Yhteiskunta	30
4 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	32
4. 1 Aineisto.....	32
4.2 Tutkimusmenetelmät.....	34
4.2.1 Realistinen kielikäsite.....	34
4.2.2 Teemoittelu	36
5 ILMASTONMUUTOKSEN VAIKUTUKSET TURKISSA	40
6 TURKIN HERKKYYS	44
6.1 Turkin herkkyys kirjallisuuden ja aineiston valossa	44
6.2 Kirjallisuus	44
6.2.1 Kansanterveydellisillä mittareilla Turkissa voidaan melko hyvin.....	44
6.2.2 Turkin koulutustaso kohtalainen	45
6.2.3 Demokratian toteutumisessa ja hallinnon toimivuudessa vielä puutteita	45
6.3 Aineisto.....	50
6.3.1 Väestönkasvu, kaupungistuminen ja huono kaupunkisuunnittelu.....	50
6.3.2 Vettä tuhlaava maatalous	54
6.3.3 Voimakas luonnonvarojen käyttö	56
6.3.4 Ympäristöhallinnon ongelmat.....	60
6.3.5 Sopeutumispolitiikan heikkous	62
6.4 Turkissa sekä myönteistä että kielteistä kehitystä herkkyyden suhteen	64
7 SOPEUTUMINEN.....	69
7.1 Haastatteluissa esillä kirjo toimenpiteitä	69
7.2 Julkisen vallan ja kansalaisjärjestöjen näkemykset sopeutumisesta erilaiset.....	72
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	75
8.1 Päätulokset	75
8.2 Päätelmät.....	77

8.3 Jälkisanat	78
LÄHTEET	80
LIITTEET	

LYHENTEET

AKP= Oikeus- ja Kehityspuolue

DTP= Demokratik Toplum Partisi

EU= Euroopan Unioni

IPCC= Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli

PKK= Kurdistanin työväenpuolue

REC= Regional Environmental Center

TAGEM= Tarımsal Arastırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü= Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön tutkimus- ja politiikkaosasto

UNDP= Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelma

UNEP= Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma

YK= Yhdistyneet kansakunnat

WWF= Maailman luonnonsääti

1 JOHDANTO

1.1 Ilmasto lämpenee – sopeutuminen on välttämätöntä

Vaikka kasvihuonepäästöt romahtaisivat yhtäkkiä lähelle nollaa, ilmakehän kasvihuonepitoisuudet jatkaisivat yhä kasvuaan – ja maapallon keskilämpötila nousisi hitaasti noin vuosisadan ajan sekä merenpinta nousisi vuosisatojen tai -tuhansien ajan. (Carter 2007, 11) Valitettava tosiasia kuitenkin on, että huomattavia kasvihuonepäästöjen vähennyksiä ei ole näköpiirissä, vaan sen sijaan päästöt jatkavat yhä kasvamistaan ja ilmastonmuutoksen vaikutusten ennustetaan olevan dramaattisia (UNEP 2012, 1). Ilmastonlämpenemistä ei voida siis enää välttää, minkä vuoksi ilmastonmuutoksen hillinnän ohella myös siihen sopeutuminen on tärkeää – monissa tapauksissa kirjaimellisesti elintärkeää.

Olin keväällä 2010 vaihto-opiskelijana Fatihin yliopistossa Istanbulissa ja tuona aikana kiinnyin maahan ja halusin tutustua siihenkin paremmin. Gradussani halusin yhdistää Turkin ja ilmastonmuutoksen, joka on mielestäni ihmiskunnan pahin ongelma. Tästä syystä päädyin tutkimaan ilmastonmuutokseen sopeutumista Turkissa. Turkki sijaitsee Välimeren alueella, jonka on ennustettu olevan yksi eniten ilmastonmuutokselle altistuvista alueista maailmassa (Gao ja Giorgi 2008, 208; Giorgi ja Lienello 2008, 103–104), minkä vuoksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen on Turkissa erittäin oleellinen kysymys. Turkissa kesät ovat jo tällä hetkellä todella kuumia ja kuivia, vaikka toisaalta joissain osissa Turkia kärsitään pahoista tulvista (Turkish State Meteorological Service; The Ministry of Environment and Forestry 2007, 36–38, mukaan) Kuten ei yleensäkaan, ilmastonmuutos ei tuo Turkkiin mukanaan mitään uutta, vaan voimistaa jo nyt olemassa olevia sään ääri-ilmiöitä, eli kuivuuskaudet pahenevat, tulvat lisääntyvät ja niin edelleen (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 18–20).

Maan haavoittuvuus ei ole yhtä kuin se, kuinka voimakkaita ilmastonmuutoksen vaikutukset maassa ovat, vaan se on altistumisen määrän, maan herkkyyden ja sen sopeutumiskyvyn summa (IPCC 2007, 883). Maan herkkyyteen ja sopeutumiskykyyn vaikuttavat lukuisat seikat maantieteellisistä ominaisuuksista ja käytettävissä olevasta teknologiasta koulutuksen tasoon ja demokratian tilaan (Brooks ym. 2005, 155; Smit ym. 2001, 895–

897), minkä vuoksi haavoittuvuuden tutkiminen avaa varsin laajan näkymän tarkasteltavaan yhteiskuntaan.

1.2 Sopeutuminen: elämän peruspiirre

Käsitteen sopeutuminen juuret ovat luonnontieteissä, etenkin evoluutiobiologiassa. Käsitteen määritelmästä ei ole luonnontieteiden piirissä täydellistä yksimielisyyttä, mutta suurpiirteisesti sillä tarkoitetaan sellaista geneettisten ominaisuuksien tai käytöksen kehitystä, joka mahdollistaa elion, populaation tai lajin eloonjäännin ympäristön muutoksissa (Campbell ym. 1999, 420–422, 1049–1050; Smit ja Wandel 2006, 283). Vastaavasti ihmistieteissä sopeutuminen tarkoittaa kulttuurin ”eloonjääntiä” ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisyhteisöjen yhteydessä luonnonvalinta ei perustu geneettisiin ominaisuuksiin vaan kulttuurisiin käytäntöihin: yhteisö, jolla ei ole riittäviä keinoja selvitä ympäristönmuutoksista tai muunlaisista haasteista, ei jää henkiin. (O’Brien ja Holland 1992, 37; Haines 2007, 265–266, 272–273) Laajemmin ajateltuna sopeutumisessa ei ole kyse ainoastaan siitä, pysyykö yhteisö hengissä, vaan myös siitä, kuinka elinvoimaisena tai kukoistavana yhteisön kulttuuri säilyy. Sopeutumista koskevan tutkimuksen mittakaava vaihtelee yksilön ja paikallisyhteisön sopeutumisesta ihmiskunnan sopeutumiseen. Tutkimuksen kohteena oleva aikaväli vaihtelee päivistä ja kuukausista vuosikymmeniin ja vuosisatoihin. Sopeutumista on käytetty käsitteellisenä työkaluna muun muassa arkeologiassa ja antropologiassa sekä luonnononnettomuuksia ja ruokaturvaa koskevassa tutkimuksessa (Smit ja Wandel 2006, 282–283). Sopeutuminen viittaa sekä sopeutumisprosessiin että sopeutumiseen lopputuloksena tai tilana (Smit ym. 2001, 882).

Ilmastonmuutoksen yhteydessä sopeutumisesta on puhuttu siitä asti, kun tietoisuus itse ilmastonmuutoksesta alkoi kasvaa 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa. (Smit ja Wandel 2006, 284; Gupta 2010, 636). Vuonna 1990 julkaistussa Hallitusten välisen Ilmastopaneelin, IPCC:n, ensimmäisessä arviointiraportissa todetaan, että hillinnän ohella myös sopeutuminen on tärkeää. Ensimmäisessä arviointiraportissa tunnistetaan joitain toimintoja, jotka liittyvät sopeutumiseen, mutta minkäänlaista sopeutumisen määritelmää siihen ei sisälly. (IPCC 1990, xliv) Vuonna 1994 IPCC julkaisi ohjeet ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sopeutumisen arvioimista varten, ja tässä julkaisussa sopeutuminen on määriteltä. Siinä sanotaan, että sopeutuminen tarkoittaa sekä ilmastonmuutoksen kielteisiin että myönteisiin seurauksiin reagoimista. Ohjeissa sanotaan edelleen, että sopeutuminen tar-

koittaa kaikkia niitä toimia joko passiivisia, jälkikäteisiä tai ennakoivia, joilla voidaan vastata joko ilmastonmuutoksen oletettuihin tai toteutuneisiin seurauksiin. (Carter ym. 1994, 32) Nykyään tutkimuskirjallisuudessa viitataan usein IPCC:n kolmannessa arviointiraportissa esittämään määritelmään, joka on seuraavanlainen: ”Ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan luonnon ja ihmisen mukautumista todellisiin tai odotettuihin ilmastollisiin muutoksiin joko hyödyntämällä etuja tai minimoimalla haittoja” (Smit ym. 2001, 881).

Sopeutumista pidetään usein teknisenä, epäpoliittisena kysymyksenä, jonka toteutuksesta ei olisi erimielisyyksiä. Todellisuudessa myös sopeutumisesta on kuitenkin olemassa erilaisia, hyvinkin poikkeavia näkemyksiä sekä tieteellisessä että poliittisessa keskustelussa. Näkemyksistä voidaan erottaa teknologisia ratkaisuja korostavia ja yhteiskunnallisia muutoksia painottavia, eli jakolinjat ovat itse asiassa aivan samat kuin laajemmassa ympäristöpoliittisessa keskustelussa. (Pelling 2011, 3)

1.3 Turkki kulkee jälkijunassa ilmastoasioissa

Turkin valtio on käynnistänyt ilmastopolitiikkansa verrattain myöhään. Tiettyjen Turkin asemaan sopimuksessa liittyvien erimielisyyksien takia Turkki ei allekirjoittanut vuonna 1992 solmittua YK:n ilmastonmuutosta koskevaa puitesopimusta 1990-luvulla niin kuin suurin osa maailman maista, vaan liittyi sopimukseen vasta vuonna 2004 (UNFCCC 2013a; Ministry of Foreign Affairs 2013). Kioton protokollan Turkki puolestaan ratifioi vuonna 2009 suuren joukon maita allekirjoittaessa ja ratifioidessa sen jo vuosituhaten taitteessa. (UNFCCC 2013b) Haastateltujeni mukaan Kioton protokollaan liittyminen oli tärkeä käänne turkkilaisessa ilmastokeskustelussa. Ilmastonmuutos sai aiempaa enemmän tilaa julkisessa keskustelussa, ja ”tavallisen kansankin” tietoisuus lisääntyi. Ilmastonmuutos oli enemmän tapetilla myös kesällä 2008 Turkkiä koetelleen pahan kuivuuden takia. Vuonna 2011 julkaistiin Turkin kansallinen ilmastonmuutostoimintasuunnitelma (Ministry of Environment and Urbanization 2011).

Vaikka ilmastonmuutoksen vaikutusten ennustetaan olevan Turkissa voimakkaat, hallitus on aloittanut myös sopeutumispolitiikkansa myöhään. Se alkoi UNDP:n koordinoiman YK:n yhteisohjelma ”Enhancing the Capacity of Turkey to Adapt to Climate Change” [=Turkin ilmastosopeutumiskapasiteetin vahvistaminen] myötä. Ohjelma käynnistyi

vuonna 2008 (UNDP Turkey 2013), jolloin UNDP teki ympäristöministeriölle myös aloitteen Turkin kansallisen sopeutumisstrategian ja -toimintasuunnitelman valmistelusta (myöhemmin lyhyemmin sopeutumisstrategia). Vuosina 2008-2012 UNDP, muut YK:n järjestöt ja eri ministeriöt valmistelivat yhteistyössä strategian, joka julkaistiin syksyllä 2012. Myös erilaiset kansalaisjärjestöt ja tutkijat osallistuivat valmisteluun osallistumalla kuulemisiin. Osana yhteisohjelmaa ja strategian valmistelua Turkin eteläosassa, tärkeällä maatalousalueella Seyhanin jokialueella toteutettiin mittava pilottiprojekti, jossa muun muassa tutkittiin ilmastomuutoksen vaikutuksia alueella ja alueen haavoittuvuutta sekä tiedotettiin alueen toimijoita ilmastomuutoksesta ja sopeutumisesta. Vuonna 2010 ympäristöministeriöön (silloinen ympäristö- ja metsäministeriö, nykyinen ympäristö ja kaupungistumisministeriö) perustettiin ilmastomuutososasto ja vuonna 2011 ilmastomuutososastoon sopeutumisosasto.

Haastattelujeni perusteella myös kansalaisjärjestöt ovat Turkissa toteuttaneet joitakin projekteja ilmastonsopeutumiseen liittyen. Ympäristöjärjestöistä ainakin WWF ja TEMA ovat toteuttaneet omia projekteja. Ne molemmat ovat toimineet Konyassa, Keski-Turkissa, jossa on paljon maataloutta. WWF on pyrkinyt edistämään parempaa kasteluteknologiaa sekä vähemmän vettä tarvitsevien tuotteiden viljelyä ja TEMA vaihtoehtoisia elinkeinoja maatalouden tilalle. Lisäksi TEMA:lla on ollut metsittämishankkeita sopeutumisen edistämiseksi.

1.4 Tutkimuskysymykset

Alun perin tarkoitukseni oli analysoida Turkin ilmastomuutokseen sopeutumisstrategiaa ja käyttää ainoana aineistonani strategiaa, jonka luonnos oli saatavilla käyttöön jo alkutalvesta 2012. Myöhemmin päädyin kuitenkin siihen, että haastattelen lisäksi strategian valmisteluun osallistuneita sidosryhmiä: halusin tietää strategian valmistelun lähtöasetelmista ja kulusta, eri sidosryhmien näkemyksistä ja mahdollisista konflikteista strategian sisällön suhteen, UNDP:n merkityksestä prosessissa ja niin edelleen. Tutkimuskysymyksiäni oli siis edelleen tarkoitus liittyä sopeutumisstrategiaan, ja valmistelin haastattelukysymyksiäni sen mukaisesti. Matkustin Turkkiin kesällä 2012 ja tein haastattelut Ankarassa ja Istanbulissa noin kuukaudessa heinä- ja elokuun aikana. Kuten edellisessä kapaleessa on kuvattu, UNDP:llä on ollut merkittävä rooli Turkin sopeutumisstrategian valmistelussa. En kuitenkaan päässyt haastattelemaan ketään UNDP:stä, mikä vaikeutti

strategiaprosessin tutkimista. Lisäksi haastateltujen vaikutti olevan selkeästi helpompaa puhua yleisesti haavoittuvuudesta ja sopeutumisesta kuin strategiasta. Käsissäni olevan aineiston perusteella päädyin lopulta irrottamaan tutkimuskysymykset strategiasta ja muotoilemaan ne yleisemmiksi.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) mitkä ovat tärkeimmät tekijät, jotka lisäävät Turkin herkkyyttä suhteessa ilmastonmuutokseen
- 2) mitä eri sidosryhmät Turkissa painottavat sopeutumisessa

2 KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Haavoittuvuus

Niin kuin ei sopeutuminen, ei myöskään haavoittuvuus ole uusi asia, jota olisi alettu tutkia tieteellisesti vasta ilmastonmuutostutkimuksen myötä. Haavoittuvuutta on tutkittu muun muassa ruokaturvaan, luonnononnettomuuksiin ja riskinhallintaan liittyen, ja nämä tutkimusperinteet ovat vaikuttaneet merkittävästi haavoittuvuuden käsitteen muotoutumiseen myös ilmastonmuutoksen yhteydessä. (Füssel ja Klein 2006, 302) Neil Adger (2006, 270) on kiinnittänyt huomiota erityisesti ruokaturvaa ja luonnononnettomuuksia koskevaan tutkimukseen analysoidessaan haavoittuvuuden käsitteen kehitystä. Ennen 1980-lukua vallalla oli käsitys, että nälänhädät johtuvat aina ruoan puutteesta, mutta 80-luvun alussa nälänhädille alettiin esittää erilaisia selityksiä. Uraauurtava teoreetikko alalla on taloustieteilijä Amartya Sen, joka totesi, että nälänhädän puhkeamisen voivat aiheuttaa monet eri tekijät, joista vain yksi on varsinainen ruoan määrän laskeminen esimerkiksi kuivuuden seurauksena. Muita tekijöitä, jotka voivat laukaista nälänhädän tai olla yhtenä osatekijänä vaikuttamassa siihen, ovat muun muassa palkkatason lasku, ruoan hinnan nousu ja yhteisön tuottamien tuotteiden markkinahintojen lasku. Tästä seuraa, että nälänhätä voi puhjeta, vaikka ruoan määrä tosiasiassa kasvaisi. Toinen seuraus on, että ruoan määrän väheneminen vaikuttaa eri tavalla eri yhteiskuntiin. 1960–80-luvuilla monissa Afrikan maissa ruoan määrä per asukas laski ja niissä kärsittiin nälänhädestä. Samanlainen tai jopa jyrkempi ruoan määrän lasku koettiin samaan aikaan myös monissa muissa maissa, muun muassa Hong Kongissa, Jordaniassa ja Trinidad ja Tobagossa, eikä niissä silti nähty nälkää. Sen ei itse käytä käsitettä haavoittuvuus, mutta voidaan ajatella, että hän puhuu haavoittuvuudesta suhteessa nälänhätään ja painottaa yhteiskunnallisia tekijöitä sen osana. Senin teoria näyttää myös, että eri väestöryhmien haavoittuvuus on erilainen. (Sen 1984, 37, 49)

Luonnononnettomuuksia koskevassa tutkimuksessa on suuntauksia, jotka painottavat luonnon ääri-ilmiöitä, ja suuntauksia, jotka korostavat yhteiskunnallisia tekijöitä selittäessään luonnononnettomuuksia. (Adger 2006, 271–272; Cutter ym. 2008, 600) Näiden lisäksi on olemassa suuntaus, joka kuvaa luonnon ääri-ilmiöt ja yhteiskunnalliset seikat luonnononnettomuuksien yhdenvertaisina osasina. Tätä edustaa muun muassa Blaikie ym.:n (1994, 21–22) ”pressure and release” -malli. Nimitys ”pressure and release” eli ”puristus ja höllennys” viittaa vertauskuvaan pähkinänsärkijästä. Samalla tavalla kuin pähkinänsärkijässä pähkinään, yhteiskuntaan tulee painetta kahdelta eri suunnalta: sään ääri-ilmiöistä ja

yhteiskunnan omasta herkkyydestä. Jotta puristusta voidaan hellittää, herkkyyttä on vähennettävä. Luonnonkatastrofit ovat tulosta ääri-ilmiöiden ja yhteiskunnan herkkyyden yhteisvaikutuksesta. Ääri-ilmiö ei etene inhimilliseksi katastrofiksi, jos yhteiskunta ei ole herkkä sen vaikutuksille. Toisaalta lievemmätkin sään ilmiöt voivat aiheuttaa yhteiskunnalle vahinkoa, jos siltä puuttuu kyky pärjätä sään muutosten kanssa.

Ilmastonmuutoksen yhteydessä haavoittuvuus viittaa siihen, kuinka altis jokin systeemi on kokemaan vahinkoa ja haittaa ilmastonmuutoksen seurauksena (Smit ym. 2000, 238). Haavoittuvuus määritellään vakiintuneesti niin, että siihen vaikuttaa altistumisen määrä, herkkyyys vaikutuksille ja sopeutumiskyky: se on näiden tekijöiden summa (IPCC 2007, 883). Määritelmä on hyvä lukuun ottamatta sitä, ettei se ota huomioon sitä, ettei hyvä sopeutumiskyky välttämättä konkretisoidu sopeutumistoimiksi (O'Brien ym. 2004, 10; Brooks 2003, 10). Haavoittuvuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä voidaan niin paikallisella, alueellisella, kansallisella ja ylikansallisella tasolla. Eri tasot eivät luonnollisestikaan ole toisistaan riippumattomia, vaan paikalliseen sopeutumiskykyyn vaikuttavat ylemmän tason tekijät ja niin edelleen. (Smit ja Wandel 2006, 286; Brooks 2003, 12). Omassa tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan sitä, millaiset *kansalliset* tekijät vaikuttavat *valtioiden* haavoittuvuuteen, herkkyyteen ja sopeutumiskykyyn.

Altistumisen määrällä viitataan tapahtuman tai ilmiön voimakkuuteen, kestoon, puhkeamisen nopeuteen, tiheyteen ja alueelliseen laajuuteen. Puhkeamisen nopeus viittaa siihen, kuinka pitkä väli on tapahtuman ensimmäisestä merkistä sen lakipisteeseen. (Burton ym. 1993, 34) Erilaiset tapahtumat tai ilmiöt voidaan jakaa nopeasti ja hitaasti puhkeaviin. Hitaasti puhkeavia ovat muun muassa keskilämpötilan muuttuminen, merenpinnan nousu, kuivuus ja ilmastonmuutoksen seurauksena puhkeavat tautiepidemiat, joita alueella ei ole ennen ollut. Näitä hitaasti puhkeavia voidaan kutsua ympäristölliseksi rasitukseksi tai stressiksi. Nopeasti puhkeavia taas ovat muun muassa hirmumyrskyt, tulivuoren purkaukset ja maanjäristykset. (Cutter 2008, 602) Nopeasti puhkeavia tapahtumia nimitetään luonnononnettomuuksiksi. Sopeutumisen kannalta merkityksellistä on se, miten tarkasti pystytään arvioimaan tapahtuman ajankohta sekä alueet, jotka ovat herkkiä sille. Esimerkiksi tulva-alueet ja rannikkoalueet, jotka ovat eroosiovaarassa, pystytään kartoittamaan melko hyvin. Sen sijaan mahdollisen maanjäristyksen sijaintia on vaikeampi paikantaa. Tapahtuman ajankohdan arvioiminen liittyy tapahtuman säännöllisyyteen. Esimerkiksi

tornadot ovat kausiluonteisia tai syklisiä, mutta esimerkiksi tulivuorten toiminta ei ole yhtä säännöllistä eikä siten yhtä hyvin ennakoitavissa. (Burton ym. 1993, 35)

2.2 Herkkyys

Herkkyys tarkoittaa sitä, kuinka voimakkaasti ilmastollinen ärsyke vaikuttaa systeemiin (Smit ym. 2000, 238). Kun haavoittuvuus viittaa ilmastomuutoksen kielteisiin vaikutuksiin, herkkyys viittaa sekä kielteisiin että myönteisiin vaikutuksiin (Smit ym. 2001, 894). Toinen ero haavoittuvuuden ja herkkyyden välillä on, että kun haavoittuvuus pitää sisällään sekä ulkoisen ärsyksen että systeemin sisäiset ominaisuudet, herkkyys liittyy vain systeemin sisäisiin ominaisuuksiin. Näitä sisäisiä ominaisuuksia ovat yhteiskunnalliset, taloudelliset, kulttuuriset, poliittiset ja ympäristölliset olosuhteet. Herkkyyteen vaikuttavat tekijät ovat toisaalta kontekstisidonnaisia ja riippuvat yhteisön ja luonnonmullistuksen luonteesta. (Smit ja Wandel 2006, 286) Eri asiat esimerkiksi vaikuttavat afrikkalaisen maalaiskylän herkkyyteen suhteessa kuivuuteen kuin vaikkapa pohjoismaisen yhteisön herkkyyteen suhteessa tulviin. Afrikkalaisen kylän tapauksessa merkittäviä kysymyksiä ovat esimerkiksi, kuinka eristynyt se on ja kuinka monipuolisia sen elinkeinot ovat. Tulvista kärsivän pohjoismaisen yhteisön kohdalla olennaisia seikkoja taas ovat muun muassa infrastruktuurin ja maankäytön suunnittelun taso. Toisaalta näiden kontekstisidonnaisien tekijöiden ohella on olemassa tekijöitä, jotka vaikuttavat yleisesti herkkyyteen (Brooks ym. 2005, 153). Brooks ym. (2005) ovat tehneet empiiristä tutkimusta herkkyydestä valtioiden tasolla. He ovat mitanneet kuolleisuuden ja eri muuttujien korrelaatiota ilmastoperäisten luonnononnettomuuksien, kuten myrskyjen, kuivuuden ja tulvien, yhteydessä. Heidän testaamansa 46 muuttujaa voidaan jakaa yhdeksän otsikon alle: maan talouden tila ja taloudellinen tasa-arvo; kansanterveys ja ravitsemus; koulutus; infrastruktuuri; hallinto, maantiede ja asutuksen sijoittuminen; maatalouden asema; ympäristö; ja teknologia. Otsikot antavat hyvän kuvan siitä, millaiset tekijät vaikuttavat herkkyyteen. Tekijät eivät ole toisistaan riippumattomia vaan ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Esimerkiksi maan taloudellinen tila vaikuttaa moneen muuhun tekijään kuten koulutuksen ja teknologian tasoon. Maantieteellisillä ja väestötieteellisillä seikoilla viitataan tässä yhteydessä sellaisiin asioihin kuin, onko valtiolla merenrantaviivaa, miten asutus on sijoittunut ja kuinka tiheää asutus on. Esimerkiksi asutuksen sijoittuminen rannikolle ja tulvaherkille alueille lisää herkkyyttä. Ympäristön ominaisuudet kuten maaperän kunto ja syvyys, pohjavesivarat ja metsäpeitteen määrä vaikuttavat luonnollisesti siihen, miten

voimakkaasti ilmastollinen ärsyke koetaan. (Brooks ym. 2005, 155; O'Brien ym. 2004b, 305) Siten muutoinkin kestävämpien ympäristönkäyttö voi pahentaa myös ilmastomuutoksen aiheuttamia haittoja. (Cutter ym. 2008, 601.) Maailmalta on esimerkkejä muun muassa siitä, kuinka metsien laajamittainen hakkaaminen on pahentanut tulvia (Wisner ym. 2004, 236) ja rannikolla sijaitsevien kosteikkojen hävittäminen lisännyt myrskyjen aiheuttamien vahinkojen vakavuutta (Austin 2006, 671, 673, 676). Riippuvuus maataloudesta elinkeinona lisää herkkyyttä, sillä maatalous on perustavanlaatuisesti hyvin riippuvainen ilmastosta. Sama koskee tietenkin myös muita ilmastosta riippuvaisia elinkeinoja kuten paimentolaisuutta ja kalastusta. Brooks ym. (2005, 155) ovat sijoittaneet otsikon 'hallinta' alle yhdeksän muuttujaa¹, ja ne ovat konflikti, korruption kontrolli, hallinnon tehokkuus eli kyky tarjota palveluita, poliittinen vakaus, sääntelyn laatu, oikeusturva, vallankäyttäjien valinta ja heidän tilivelvollisuutensa, kansalaisvapaudet ja poliittiset oikeudet. Kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien toteutumista maailmalla tutkiva Freedom House² listaa kansalaisvapauksiksi sanan-, uskonnon-, kokoontumis- ja yhdistymisvapauden, oikeusturvan sekä yksilön itsemääräämisoikeuden. Poliittiset oikeudet puolestaan viittaavat vapaisiin vaaleihin puolueiden vapaaseen toimintaan ja vähemmistöjen yhtäläisiin oikeuksiin toimia politiikassa. Poliittisilla oikeuksilla viitataan lisäksi siihen, että vaaleilla valituilla edustajilla todella on valtaa, eivätkä he ole todellisen vain vallanpitäjän kumileimasimia, ja siihen, ettei hallinto ole korruptoitunut. (Freedom House 2013a) Vallankäyttäjien valinta ja heidän tilivelvollisuutensa on oikeastaan kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien yhdistelmä. Vapaat vaalit ovat tärkeä osa tätä muuttujaa: kansalaisilla on äänivalta valita vallankäyttäjät. Myös vallankäyttäjien tilivelvollisuus liittyy vapaisiin vaaleihin: jos kansalaiset eivät ole tyytyväisiä vallankäyttäjien toimintaan, heillä on valta vaihtaa päättäjät. Vapaalla medialla on tärkeä rooli tilivelvollisuuden toteutumisessa, koska se tekee julkiseksi vallanpitäjien toimet ja arvioi niitä. (Kaufman ym. 1999, 7)

¹ Muuttujat seuraavat pitkälti Kaufmanin ym.:n (1999) Maailmanpankille kehittämää hyvän hallinnan mittaristoa.

² Freedom Housea on kritisoitu siitä, "että sen käsitys demokratiasta on liian mekanistinen". New Yorkissa päämajaansa pitävää instituuttia on myös arvosteltu siitä, että sen julkaisema vuosiraportti seuraa liian paljon Yhdysvaltain ulkopoliittikan linjoja. (Kepa 2007) Uskon, että tutkimukseni koko huomioon ottaen analyysini Turkin kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien tilasta on sen verran yleispiirteinen, että Freedom Housen indikaattorit ovat käyttökelpoisia. Lisäksi Freedom Housen indikaattoreita on sovellettu alkuperäisessä Brooks ym.:n tutkimuksessa.

Tutkimuksen tulos oli, että kaikkein eniten henkilövahinkojen kanssa korreloivat seuraavat 11 muuttujaa: sanitaation yleisyys; synnytyskuolleisuus; kalorien saanti per asukas; elinajan odote; lukutaito yli 15-vuotiaiden keskuudessa; lukutaito 15–24-vuotiaiden keskuudessa; naisten ja miesten lukutaidon suhde; vallankäyttäjien valinta ja heidän tilivelvollisuutensa; kansalaisvapaudet; poliittiset oikeudet; ja hallinnon tehokkuus eli kyky tarjota palveluita. Tärkeimmät muuttujat voidaan siis jakaa kolmeen laajempaan luokkaan: terveyteen, koulutukseen ja hallintaan. Kalorien saanti ja sanitaatio vaikuttavat terveyteen, kun taas elinajan odote ja synnytyskuolleisuus ovat terveyden tilan ja terveydenhoidon tehokkuuden ilmentymiä. Lukutaitoon liittyvät muuttujat kertovat mahdollisuudesta tehdä muuta kuin käsillä tehtävää työtä ja ennen kaikkea mahdollisuudesta päästä käsiksi tietoon. Hallintoon liittyvät muuttujat kertovat tietenkin siitä, että kansalaiset pääsevät osallistumaan päätöksentekoon. Voidaan ajatella, että terveydentila selittää parhaiten lyhyen aikavälin välitöntä haavoittuvuutta. Koulutus, lukutaito, hallinnon tehokkuus sekä kansalaisvapaudet ja poliittiset oikeudet taas liittyvät pidemmän aikavälin haavoittuvuuteen. Lukutaitoinen väestö pystyy ajamaan paremmin kansalais- ja poliittisia oikeuksia kuin lukutaidoton. Näiden oikeuksien ollessa olemassa kansalaiset pystyvät edelleen valitsemaan päätöksentekijät, vaatimaan hallinnon tehokkuutta, vaikuttamaan päätöksentekoon, kritisoimaan vallanpitäjiä ja saamaan heistä todenmukaista tietoa sekä tarvittaessa antamaan lähtöpassit hallitukselle, joka ei tarjoa riittäviä palveluja esimerkiksi luonnononnettomuuden yhteydessä. Siten vallanpitäjät, joiden pysyminen vallassa on kiinni kansalaisten tyytyväisyydestä, todennäköisemmin yrittävät vähentää ilmastonmuutoksen kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnassa. Mielenkiintoinen havainto on, että bruttokansantuote ja taloudellisesta epätasa-arvoisuudesta kertova GINI-indeksi eivät ole merkittävimpien muuttujien joukossa. Tämä ei tarkoita sitä, että köyhyys ei vaikuttaisi merkittävästi herkkyyteen vaan että BKT ja GINI eivät valaise niitä asioita ja mekanismeja, jotka viime kädessä aiheuttavat haavoittuvuuden. (Brooks ym. 2005, 153-158, 161)

Kuolleisuus ja muut henkilövahingot ovat haavoittuvuuden äärimmäisin ulottuvuus. Haavoittuvuuden määritelmä viittaa vahinkoihin ja haittoihin, jotka aiheutuvat ilmastonmuutoksen seurauksena, ja nämä voivat tarkoittaa hyvin monenlaisia asioita. Henkilövahinkojen ohella niillä viitataan vahinkoihin rakennuksille, infrastruktuurille ja taloudelle. Vahingot ja haitat voivat olla myös hienovaraisempia tai piilevämpiä asioita kuten turvallisuuden tunteen heikkeneminen tai epätasa-arvon kasvu. Lisäksi on huomautettava, että se mitä pidetään vahinkona tai haittana, on konteksti- ja kulttuurisidonnaista. Esimerkiksi

talvien muuttumisella lumettomiksi ja talviurheilumahdollisuuksien häviämällä voisi olla suuri merkitys pohjoismaalaisille. Vaikka yhteisö siis selviäisi ilmastonmuutoksesta ilman vaikutuksia terveyteen ja talouteen, se voi silti olla haavoittuvainen. (O'Brien ym. 2004a, 6, 10.) Brooks ym. tutkimus koski herkkyyttä kuolleisuuden näkökulmasta, ja niinpä siinä esiin nousseet muuttajat eivät välttämättä kuvaa hyvin esimerkiksi herkkyyttä suhteessa talouteen. (Brooks ym. 2005, 161)

Herkkyyttä arvioitaessa on tiettyjen hyväksi havaittujen indikaattoreiden lisäksi kiinnitettävä yhtä lailla huomiota siihen, millaisia erilaisia kehityskulkuja yhteiskunnassa on meneillään ja millaisia seurauksia niistä on herkkyydelle (Luers 2005, 217–218; Eakin ja Luers, 379–380). Ei siis pidä katsoa vain sitä, missään ollaan nyt, vaan myös sitä, minne ollaan menossa. Esimerkiksi ei riitä, että katsotaan tilastosta, kuinka suuri osa väestöstä osaa lukea, vaan on katsottava myös sitä, millaiseen suuntaan maan peruskoulutus on kehittymässä. On myös pyrittävä arvioimaan, millaisia seurauksia sellaisilla prosesseilla kuin esimerkiksi talouden globalisaatio tai kaupungistuminen on maan herkkyydelle. Kun ilmastonmuutoksen lisäksi on meneillään muutoksia, jotka ovat kielteisiä joko koko yhteiskunnalle tai osalle siitä, voidaan puhua kaksin- tai moninkertaisesta rasituksesta. Kaksinkertaisesta rasituksesta voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun yhtä aikaa ilmastonmuutoksen etenemisen kanssa maataloustuotteiden kauppaa vapautetaan, kuten on tapahtunut esimerkiksi Meksikossa ja Intiassa. Kaupan vapauttaminen tarkoittaa sitä, että kaupan rajoituksia kuten tulleja ja tuontirajoituksia poistetaan. Tästä seuraa, että viljelijät joutuvat kilpailemaan tuonnin kanssa ja hinnat määräytyvät maailman markkinahintojen mukaan. Lopputulos voi siis olla, että viljelijät joutuvat kamppailemaan sekä ilmastonmuutoksen että tiukentuneen toimintaympäristön kanssa. (O'Brien ja Leichenko 2000, 222, 228–229; O'Brien ym. 2004b, 303–304)

2.1 Sopeutuminen

Sopeutuminen muodostuu sopeutumiskyvyn vahvistamisesta ja sopeutumistoimista. Sopeutumiskyvyn vahvistaminen tarkoittaa sellaisten olosuhteiden luomista, joita tarvitaan sopeutumistoimien toteuttamista varten. (Sairinen ym. 2010, 31.) Sopeutumiskyvyn vahvistamista voisi olla esimerkiksi maanviljelijöiden kouluttaminen opettamalla uusia, muuttuviin olosuhteisiin paremmin sopivia viljelymenetelmiä. Varsinaisista sopeutumistoimista olisi puolestaan kyse, kun viljelijät ottaisivat nämä menetelmät käyttöön.

Sopeutumista luokitellaan monin eri tavoin. Yksi luokittelutapa on jakaa sopeutuminen itsenäiseen ja strategiseen sopeutumiseen. Itsenäisellä sopeutumisella tarkoitetaan yksityisten toimijoiden sopeutumista ilman julkisen vallan osallisuutta asiaan. Yksityisillä toimijoilla tarkoitetaan yksilöitä, kotitalouksia ja yrityksiä ja julkisen vallan toimijoilla julkista hallintoa paikallishallinnosta kansainvälisiin organisaatioihin. (Smit ym. 2001, 883) Sopeutuminen voi olla reaktiivista, yhtäaikaista tai ennakkoivaa (Pelling 2011, 15). Reaktiivinen sopeutuminen on jälkikäteistä, eli sitä toteutetaan sen jälkeen, kun ilmastomuutoksesta aiheutuva haitta on tapahtunut (Smit ym. 2001, 883). Jälkikäteiset toimenpiteetkin voivat kuitenkin olla jo ennalta suunniteltuja (Sairinen ym. 2010, 31). Yhtäaikaista sopeutumista tapahtuu esimerkiksi hitaiden, jatkuvien prosessien kuten kuivuuden yhteydessä (Pelling 2011, 15). Ennakoiva sopeutuminen tarkoittaa nimensä mukaisesti sopeutumistoimien suunnittelua ja toteuttamista etukäteen (Adger ym. 2007, 720). Sopeutuminen voi olla luonteeltaan oikeudellista, hallinnollista, teknologista, käytöksellistä, taloudellista, institutionaalista tai tiedollista. (Smit ym. 2001, 884; Pelling 2011, 15) Sopeutumista voidaan jaotella myös maantieteellisen laajuuden perusteella: sopeutuminen voi olla paikallista, alueellista, kansallista tai kansainvälistä (Smit ym. 2001, 884).

Sopeutumistoimet voidaan jakaa vielä aikajänteen perusteella. Sopeutumistoimet voivat olla joko lyhyen tai pitkän tähtäimen toimintaa, ja tämä ero toimii erottelijana kahden käsitteen välillä. Ilmastosopeutumisen yhteydessä lyhyen tähtäimen sopeutumistoimia kutsutaan selviytymiseksi (coping) ja pitkän tähtäimen toimia sopeutumisiksi (adaptation). Selviytyminen edeltää sopeutumista käsitteenä, joka kuvaa yhteisöjen reaktiota luonnononnettomuuksiin ja pitempiaikaiseen ympäristölliseen rasitukseen. Luonnonkatastrofeja koskevassa tutkimuksessa käytetään edelleen käsitettä selviytyminen kuvaamaan sellaisia prosesseja, joista ilmastomuutoksen yhteydessä puhutaan sopeutumisena. (Pelling 2011, 15, 21) Selviytymisen ja sopeutumisen suhdetta on hahmoteltu ilmastotieteessä hieman eri tavoin. Goren (1993, 447–449) mukaan selviytymisellä tarkoitetaan keinoja vallitsevien instituutioiden³ eli kulttuuristen normien ja vakiintuneen käyttäytymisen puitteissa. Sopeutumisessa on sitä vastoin kysymys instituutioiden ja elinkeinojen muu-

³ Sosiologiassa käsitteellä instituutio on erilainen, abstraktimpi merkitys kuin arkikielessä, jossa sillä viitataan lähinnä organisaatioihin kuten yliopistoon tai oikeuslaitokseen. Sosiologit ovat määritelleet instituution lukuisin eri tavoin, eli yksimielisyyttä käsitteen merkityksestä ei ole. Yleisluontoisesti instituutiolla tarkoitetaan joko käyttäytymistä tai käyttäytymistä koskevia normeja tai sekä normeja että käyttäytymistä. (Scott 2008, 8-17) Goren määritelmä osuu viimeiseen vaihtoehtoon.

toksesta. Tällä tavoin ajateltuna selviytymistä olisi esimerkiksi karjan myyminen kuivuuden aikana. Sopeutumista olisi sen sijaan elinkeinojen muuttaminen siten, että riippuvaisuus karjanpidosta vähenisi. Yohe ja Tol (2002, 25–27, 39) lähestyvät eroa sopeutumista ja selviytymiskyvyn kautta. Sopeutumiskyky muodostuu yhteiskunnallisista tekijöistä kuten talouden tilasta, teknologisen kehityksen tasosta, sosiaalisesta pääomasta ja poliittisesta järjestelmästä, ja se määrittää selviytymiskyvyn tason. Selviytymiskyky puolestaan viittaa käytännön keinoihin, joilla voidaan vähentää riskiä. Selviytymiskyky on siis yhtä kuin käytössä olevien toimenpiteiden määrä, toteutettavuus ja tehokkuus. Tällä tavoin ajateltuna sopeutumiskyvyn yhden osatekijän vahvistaminen voi mahdollisesti nostaa kokonaisuudessaan selviytymiskyvyn tasoa. Toisaalta voi olla, että vaikka yksi sopeutumiskyvyn osatekijä vahvistuu, muiden osatekijöiden puutteet estävät selviytymiskyvyn parantumisen. Esimerkiksi maan talous voi kasvaa, mutta poliittista tahtoa selviytymiskyvyn parantamiseen ei ole. Kuten Goren myös Pellingin (2011, 37, 39) ajattelussa selviytyminen tarkoittaa vallitsevien ajattelutapojen ja käytäntöjen mukaisia keinoja vastata ilmastonmuutokseen. Sopeutumisen hän liittää oppimiseen ja reflektointiin: sopeutuminen merkitsee prosessia, jossa reflektoidaan ja mahdollisesti muutetaan rakenteita, arvoja ja käyttäytymistä, jotka rajoittavat selviytymiskykyä ja sen muuntumista toiminnaksi. Nykyistä selviytymiskyvyn tasoa voi pitää aikaisemman sopeutumisen tuloksena. Eri aikajännteistä johtuen on mahdollista, että sopeutumiskyvyn parantamiseen tähtäävät toimet eivät välttämättä paranna selviytymiskykyä, selviytymiskykyä parantavat toimet voivat syödä pohjaa tulevaisuuden sopeutumiskyvyltä ja niin edelleen.

Sopeutuminen voi vähentää altistumisen määrää, lievittää herkkyyttä tai parantaa sopeutumiskykyä. (Adger ym. 2005, 79) Sopeutumistoimet, jotka liittyvät altistumisen määrän vähentämiseen, voivat tarkoittaa fyysistä vaarojen torjuntaa, kuten rantavallien ja patoalaiden rakentamista, rakennusten ja infrastruktuurin vahvistamista sekä omaisuuden siirtämistä pois riskialttiilta alueilta (Pelling 2011, 22). Altistumisen määrän vähentämisen voidaan tietenkin katsoa tarkoittavan myös ilmastonmuutoksen hillitsemistoimia ja tällä tavalla sopeutumisen ja hillinnän välille syntyy yhteys. Esimerkiksi Pelling (2011, 22) todennut, että on ”älyllisesti ongelmallista” erottaa sopeutuminen ja hillintä toisistaan ja että olisi loogista nähdä hillintä sopeutumisen osana. Itsestäni olisi outoa puhua pelkästä ilmastonmuutokseen sopeutumisesta, koska siitä saa mielikuvan, että ilmastonmuutoksessa olisi kyse jostain ulkoapäin tulevasta uhasta, kun se kuitenkin on ihmisten itse luoma ongelma. Pelling (2011, 22) jatkaa, että erottelu on käytännöllistä politiikan muotoilussa,

ja omasta mielestäni erottelu toimii hyvin myös tutkimuksessa ja suljen itse hillinnän sopeutumisen käsitteen ulkopuolelle.

2.4 Sopeutumiskyky

Sopeutumiskyky kuvaa systeemin kykyä mukautua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin (Smit ym. 2001, 895), ja kuten edellä jo todettiin, sopeutumiskyvyssä on kyse sellaisten olosuhteiden olemassaolosta, joita tarvitaan sopeutumistoimia varten. Sopeutumiskyvyn avulla sekä minimoidaan ilmastonmuutoksen haittoja että maksimoidaan ilmastonmuutoksen tuomien mahdollisuudet. Kuten haavoittuvuudella myös sopeutumiskyvyllä on olemassa niin yleisiä kuin erityisiä indikaattoreita. (Adger ym. 2007, 727) IPCC on esimerkiksi määritellyt sopeutumiskyvyn yleisiksi indikaattoreiksi taloudelliset resurssit; teknologian, tiedot ja taidot; infrastruktuurin; julkisen vallan organisaatiot; ja yhteiskunnallisen tasa-arvon (Smit ym. 2001, 895–897). Monet tekijät, jotka määrittävät herkkyyttä, määrittävät myös sopeutumiskykyä (Smit ja Wandel 2006, 286). On esimerkiksi varsin itsestään selvää, että esimerkiksi maan taloudellinen tila ja koulutuksen taso vaikuttavat sekä herkkyyteen että sopeutumiskykyyn. Herkkyys ja sopeutumiskyky eivät kuitenkaan ole täysin toistensa peilikuvia siten, että seikka, joka lisää herkkyyttä automaattisesti vähentäisi sopeutumiskykyä ja niin edelleen. Esimerkiksi asutuksen sijoittuminen rannikolle tai maan maatalousvaltaisuus voivat lisätä herkkyyttä, mutta näillä asioilla ei ole välttämättä mitään tekemistä sopeutumiskyvyn kanssa.

Haavoittuvuuden hahmottamiseksi sopeutumiskyky ja herkkyys ovat oivia käsitteitä, ja niiden ero on helppo ymmärtää. Niihin kuitenkin vaikuttavat monet samat asiat, mistä johtuen niiden empiirinen tutkimus on lähellä toisiaan, jossain tapauksissa jopa yhteen sulautunutta. Esimerkiksi kuvatussa Brooksin ynnä muiden (2005) tutkimuksessa herkkyyttä ja sopeutumiskykyä käsitellään yhtenä kokonaisuutena: tärkeimpiä herkkyyden osatekijöitä pidetään suoraan myös sopeutumiskyvyn tärkeimpinä osatekijöinä.

Eräs sopeutumiskykyyn liittyvä seikka on se, että sopeutumiskyvyn parantaminen voidaan nähdä eräänlaisena pääomana. Sopeutumiskyvyn ylläpitäminen ja parantaminen on hyödyllistä riippumatta siitä, millaisena ilmastonmuutokset vaikutukset näyttäytyvät. Konkreettiset sopeutumistoimet sen sijaan keskittyvät ilmastonmuutoksen oletettujen vaikutusten vähentämiseen. (Sairinen ym. 2010, 35)

Hyvä sopeutumiskyky ei tarkoita sitä, että koko potentiaali otettaisiin automaattisesti käyttöön. Kaikkia sopeutumistoimia, jotka sopeutumiskyvyn perusteella olisivat mahdollisia, ei siis välttämättä toteuteta. (O'Brien ym. 2004, 10; Brooks 2003, 10, 12–13) Sopeutumiselle on olemassa esteitä, ja yksi niistä liittyy ”tiedon vastaanottoon”. Tieto ympäristöongelmista, kuten nyt vaikkapa ilmastonmuutoksen vaikutuksista, ei koskaan ”imeydy” suoraan ihmisiin, vaan tieto suodattuu aina henkilökohtaisten kokemusten ja arvojen läpi (Irwin 2001, 94–96; Weber 2006). Tämän takia ihmisen tietoisuus ei automaattisesti muunnu toiminnaksi. Toiseksi ihmiset voivat olla varsin hyvin tietoisia siitä, millaisia toimia asianmukainen sopeutuminen edellyttäisi, mutta kustannukset koetaan kuitenkin liian suuriksi. Tässä yhteydessä kustannukset on käsitettävä laajasti pitäen sisällään muun muassa poliittiset kustannukset. (Pelling 2011, 56) Niinpä poliittinen päättäjä voi vastustaa tarpeelliseksi tietämäänsä muutosta poliittisten kustannusten kuten äänen menettämisen pelossa. Kolmanneksi on näyttöä siitä, että kun huoli yhdestä riskistä kasvaa, huoli muista riskeistä vähenee (Hansen ym. 2004, 2526; Lopez-Marrero ja Yarnal 2010, 277). Niinpä huolet esimerkiksi väkivaltaisista konflikteista, terrorismista, sairauksista ja nälästä voivat vähentää huolta ilmastonmuutoksesta (Adger ym. 2007). Tämä on näkyvillä tällä hetkellä Euroopassakin: huoli Euroopan talouskriisistä näyttää jättäneen ilmastonmuutoksen varjoonsa. Ihmisillä on siis taipumusta keskittyä niihin ongelmiin, jotka tuntuvat heistä merkittävimmiltä juuri meneillään olevalla hetkellä (Moser ja Dilling 2004, 36–37). Kaksi edellistä seikkaa liittyy tietysti monella tapaa toisiinsa: yhteiskunnassa vallitsevat prioriteetit vaikuttavat siihen, koetaanko kustannukset liian suuriksi vai ei, ja poliittisia kustannuksia on mahdollista syntyä, mikäli sopeutumista ei koeta tärkeäksi. Neljänneksi nostan esiin koetun sopeutumiskyvyn erotuksena todellisesta sopeutumiskyvystä. Ihmiset voivat kokea sopeutumiskykynsä huonommaksi kuin se todellisuudessa onkaan, ja tämä estää sopeutumistoimien toteuttamisen (Grothman ja Patt 2005, 208–209). Johtopäätöksenä voi todeta, että maan haavoittuvuutta arvioitaessa ei riitä, että tutkitaan maan sopeutumiskykyä vaan on tarkasteltava myös sitä, kuinka täysimääräisesti tuo potentiaali otetaan käyttöön: onko olemassa seikkoja, jotka estävät sopeutumispotentiaalin täyden toteutumisen.

2.5 Sopeutuminen vastustuskykynä, siirtymänä ja muodonmuutoksena

Sopeutumisen kuvitellaan usein ilmastonmuutoksen hillinnästä poiketen olevan tekninen ja epäpoliittinen aihe ikään kuin olisi olemassa yksi mekaaninen tapa vastata ilmastonmuutokseen. Mitään mekaanista tapaa ei kuitenkaan ole, vaan on olemassa useita vaihtoehtoisia tapoja sopeutua ilmastonmuutokseen. Mark Pelling on kuvannut sopeutumispoliitikassa olevan kolme eri astetta tai muotoa: vastustuskykyä ylläpitävä; siirtymä; ja muodonmuutos. Tiivistetysti muotojen eroja voisi kuvata niin, että vastustuskykyä ylläpitävä sopeutuminen hoitaa oireita, sopeutuminen muodonmuutoksena kohdistuu ”taudin aiheuttajiin” ja siirtymä on jotain tältä väliltä. (Pelling 2011, 3, 97)

Vastustuskykyä ylläpitävä (*resilience*) sopeutuminen tähtää nykyisen tilan, status quon, säilyttämiseen muuttuvassa ympäristössä (em., 50–51, 55). IPCC on tiivistänyt asian näin: vastustuskyky tarkoittaa sosiaalisen tai ekologisen järjestelmän kykyä ”imeä” häiriöt itseensä säilyttäen samaan aikaan perusrakenteensa ja -toimintatapansa (IPCC 2007, 880). Sopeutumisen tavoitteen ollessa nykytilan säilyttäminen sopeutumistoimia voisi kuvata lähinnä toiminnan hienosäädöksi ilman yhteiskunnan perusarvojen ja yhteiskunnan kehityssuunnan tarkastelua. Tämän sopeutumismuodon sopeutumistoimet ovat tyypiltään teknisiä ja liittyvät esimerkiksi tulvien torjuntaan, kuivuutta parempien sietävien viljelylajikkeiden jalostamiseen sekä myrskyjä ja tulvia paremmin kestävien rakennusten rakentamiseen. Koska vastustuskykyä ylläpitävä sopeutuminen on luonteeltaan enimmäkseen teknistä, se mahdollistaa mahdollisen epätasa-arvoisen ja ekologisesti kestäättömän politiikan jatkumisen, mikä voi johtaa pahimmillaan esimerkiksi ekologiseen romahdukseen. (Pelling 2011, 23, 56) Tästä seuraa se, että vaikka yhteisön vastustuskykyä voi toisaalta pitää myönteisenä asiana, vahva vastustuskyky voi olla myös huono piirre.

Kun vastustuskykyä ylläpitävä sopeutumisen kohteena on herkkyyden välittömät syyt kuten huono teknologia tai heikko infrastruktuuri, sopeutuminen muodonmuutoksena merkitsee yhteiskunnan perusarvojen ja kehitysvision ravistelua ja mullistamista. Se tarkoittaa esimerkiksi poliittisen järjestelmän, talousjärjestelmän ja yhteiskunnan luontosuhteen muuttamista. Eroa vastustuskykyä ylläpitävän sopeutumisen ja muodonmuutossopeutumisen voidaan kuvata myös niin, että vastustuskyvyn ylläpitoon tähtäävä toiminta pyrkii kontrolloimaan ympäristöä, joka on ”tuolla jossain” tai ”ulkopuolella”. Sopeutuminen

muodonmuutoksena puolestaan pyrkii muuttamaan asioita ”täällä” tai ”sisällä”: yhteiskunnallisia suhteita, arvoja ja niin edelleen. (Pelling 2011, 74, 86, 88)

Myös sopeutuminen siirtymänä pitää sisällään arvojen ja instituutioiden muutosta, mutta toisin kuin muodonmuutoksessa ne rajoittuvat tiettyyn hallinnonalalle tai tietylle maantieteelliselle alueelle. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vaikkapa maatalouspolitiikkaa koskevissa arvoissa ja tavoitteissa tapahtuisi suuri muutos, mutta muutoin asiat säilyisivät ennallaan. Oikeastaan jokaiseen sopeutumisen muotoon voi liittyä arvojen muutosta, mutta eri sopeutumismuotojen ero on muutosten laajuudesta. (em., 50, 74)

Kappaleessa 2.2 kuvattiin Brooksia ynnä muiden empiiristä tutkimusta siitä, millaiset tekijät korreloivat eniten kuolleisuuden kanssa ilmastoperäisten luonnononnettomuuksien yhteydessä. Tällaisella kvantitatiivisella tutkimuksella on vaikea tavoittaa abstrakteja asioita kuten yhteiskunnan arvoja ja instituutioita, mutta Brooksia ynnä muiden tutkimuksen tulokset herkkyyden ydintekijöistä antavat joka tapauksessa tukea ajatukselle, että ilmastomuutokseen sopeutuessa on tarpeen kiinnittää huomiota muuhunkin kuin herkkyyden välittömiin syihin kuten kaupunkisuunnittelun tasoon tai viljelymenetelmiin.

Ympäristöpoliittisessa keskustelussa, niin tieteellisessä kuin yhteiskunnallisessa, ongelmien ratkaisumallit voidaan yksinkertaistaen jakaa kahteen luokkaan. Toisen näkökannan mukaan ympäristöongelmat ratkeavat teknologian kehityksen, niin sanotun ekologisen modernisaation, myötä. Toisen näkökannan mukaan pelkät teknologiset muutokset eivät ole riittäviä, vaan ympäristöongelmien ratkaisu edellyttää myös suuria yhteiskunnallisia muutoksia, toisin sanoen ekologisen rakennemuutoksen. (Järvikoski 2009, 94–96) Vaikka ilmastomuutokseen sopeutuminen ilmiönä poikkeaa selvästi esimerkiksi ilmastomuutoksen hillinnästä tai vesien suojelusta, samat keskustelulinjat ovat siis nähtävissä sitä koskevassa keskustelussa.

2.6 Käsitteiden anti yhteiskuntatieteille

Tässä luvussa kuvatuilla käsitteillä on juuret osittain luonnontieteissä, mutta nykyään niillä on vakiintunut paikka myös yhteiskuntatieteissä. Viime vuosikymmeninä esiin tul-

leet vakavat ympäristöongelmat ovat tehneet entistäkin selvemmäksi yhteiskunnallisten järjestelmien ja ekosysteemien vahvan kytkeytyneisyyden toisiinsa. ”Yhteiskunnallinen järjestelmä” voi mittakaavaltaan tarkoittaa mitä tahansa pienistä kyläyhteisöistä aina ihmiskuntaan saakka. Tässä luvussa kuvatut käsitteet muodostavat käsitteellisen viitekehyksen, joiden avulla tätä yhteiskuntien ja ekosysteemien monimutkaista vuorovaikutusta voidaan tutkia yhteiskunnallisista järjestelmistä käsin ja yhteiskuntatieteiden menetelmiä käyttäen. (Eisto ja Kotilainen 2010, 14–15, 22; Eisto 2009, 13–15, 72; Gallopin 2006; Janssen ym. 2006, 240–241 ; Young ym. 2006, 304–307)

Toisaalta kyseessä olevat käsitteet eivät ole sidoksissa vain yhteiskunnan ja ekosysteemien väliseen vuorovaikutukseen, vaan ne ovat käyttökelpoisia tutkittaessa yhteiskunnallisten järjestelmien reaktioita erilaisiin muutoksiin, ei ainoastaan ekologiin kriiseihin. Niinpä käsitteitä voidaan käyttää esimerkiksi tutkittaessa yhteiskuntien reaktiota maailman talouden kriiseihin tai sisällissotaan. Tutkittavat muutokset tai häiriöt voivat olla sisäisiä, ulkoisia tai näiden yhdistelmiä ja joko hitaasti eteneviä tai äkkiäisiä. (Gallopin 2006; Young ym. 2006, 304–307) Suomessa näitä käsitteitä on hyödynnetty esimerkiksi tutkittaessa itäsuomalaisen maaseutuyhteisöjen reaktioita erilaisiin viime vuosikymmeninä tapahtuneisiin suuriin muutoksiin. Näitä muutoksia ovat olleet muun muassa maatalouden ja metsätalouden muutokset sekä aluerakenteen keskittyminen (Eisto ja Kotilainen 2010, 9–10, 22).

Lisäksi kuvatut käsitteet ja niiden sisältämä teoreettinen ajattelu tuovat lisäsyvyyttä tai uuden ulottuvuuden kestäväen kehityksen käsitteeseen ja sen tutkimiseen. Kykyä selviytyä yllättävistä ja vaikeasti ennakoitavista häiriöistä sekä kykyä uudistaa jo vakiintuneita rakenteita ja toimintatapoja voidaan pitää kestävien järjestelmien keskeisinä ominaisuuksina. Esimerkiksi Suomessa Ilkka Eisto on tutkinut kestävä kehitystä tähän ajatukseen nojaten. (Berkes ym. 2003, 20–22; Eisto 2009)

3 TURKKI

3.1 Historia

3.1.1 Osmanien valtakunnasta Turkin tasavallaksi

Turkin tasavalta (*Türkiye Cumhuriyeti*) perustettiin osmanien valtakunnan raunioille. Osmanien valtakunta oli aikansa suurvalta, joka oli laajimmillaan 1500-luvulla. Tuolloin osmanien valtakunnan länsiosa kattoi nykyisen Kreikan, Unkarin, entisten Jugoslavian maiden, Moldovan, Romanian ja Bulgarian alueet, kun taas pohjoisessa valtakunta ulottui Mustanmeren pohjoisrannikolta Kaspianmerelle. Idässä valtakunta ulottui läntiseen Iraniin ja Arabian niemimaalle asti pois lukien niemimaan sisäosat. Lisäksi etelässä Siinain niemimaa ja Pohjois-Afrikka Marokkoa lukuun ottamatta kuuluivat osmanien valtakuntaan. (Kalaycıoglu 2005, 5, 45) Osmanien valtakuntaa voidaan siis kuvailla varsinaiseksi kansojen tilkkutäkiksi.

Osmanien valtakunta oli islamilainen valtakunta, jota ainakin teoriassa johdettiin islamin lakien mukaan. Kristityt ja juutalaiset tosin saivat hoitaa omat asiansa autonomisesti. (Zürcher 1993, 12) Osmanien sulttaani oli paitsi valtakunnan maallinen johtaja myös kalifi eli kaikkien muslimien hengellinen johtaja. Sulttaani edusti siis sekä kaikkien osmanien, valtakunnan rajojen sisäpuolella asuvien ihmisten, poliittista yhtenäisyyttä että kaikkien muslimien ykseyttä. Se, mitä sulttaani ei edustanut, on turkkilaisuus: osmanien valtakunta ei ollut kansallisvaltio vaan identiteetiltään siis islamilainen. (Yegen 1996, 220)

1800-luku oli osmanien valtakunnalle suurten myllerrysten aikaa. Valtakunta oli alkanut kutistua jo 1500-luvun lopulta lähtien, kun sen naapurit saivat valloitettua takaisin menettämiään alueita. (Peacock 2009, 8) Jyrkempi alamäki alkoi kuitenkin 1800-luvulla, kun valtakunta alkoi hajota liitoksistaan kansallisuusaatteen leviämisen myötä. Ensimmäisenä valtakunnasta irtautui Kreikka, joka itsenäistyi vuonna 1830. (Kalaycıoglu 2005, 5) Myöhemmin 1800-luvulla itsenäistyivät Serbia, Montenegro ja Romania. Lisäksi osmanit menettivät Bosnia-Hertsegovinan hallinnan Itävallalle. (Aksin 2007, 41) Loputkin Balkanin maat itsenäistyivät 1912–1913 käydyn Balkanin sodan päätteeksi. Kansallisuusaatteen leviäminen ei pysähtynyt Balkanille vaan ulottui koskemaan myös muita ei-

turkkilaisia ja ei-muslimiyhteisöjä. Ensimmäisen maailmansodan aikana nämä yhteisöt ottivat venäläiset ja brittiläiset joukot vastaan pelastajina ja taistelivat niiden rinnalla osmanej vastaan. Suuri osa arabeista tosin oli tyytyväisiä osmanien valtakuntaan ja pysyi osmanien rinnalla loppuun asti. Lopputulos oli kuitenkin se, että ensimmäisen maailmansodan loppuun mennessä osmanit olivat menettäneet myös arabialueensa. (Kalaycıoglu 2005, 5–6, 32–35)

Valtakunnan natiseminen liitoksissaan 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa viritti yhteiskunnallisen keskustelun siitä, millaiselta ideologiselta pohjalta osmanien valtakuntaa tulisi kehittää. Tätä keskustelua hallitsi kolme kilpailevaa pääideologiaa. Yksi näistä ideologioista oli valtakunnan virallinen ideologia, osmanismi, jonka idea oli yhteinen osmani-identiteetti kieleen ja uskontoon katsomatta. Toinen oli panislamismi. Islamistit kannattivat muslimikansojen yhteistä valtiota, painottivat islamilaisia arvoja ja kannattivat sharia-lain palauttamista. 1800-luvulla osmanien perinteistä hallintoa ja lainsäädäntöä oli nimittäin modernisoitu ja esimerkiksi sharia-lain soveltamisalaa oli kavennettu voimakkaasti. Kolmas ideologia oli pan-turkkilaisuus, joka tavoitteena oli turkkilaisten kansojen⁴ muodostama valtio. Pan-turkkilaisuuden ohelle kehittyi myös toisenlainen turkkilaisen kansallisaatteen muoto, joka piti Anatoliaa ”turkkilaisuuden sydänmaana”. (Zürcher 1993, 131–135)

Osmani-identiteetti jäi vain ideaaliksi, sillä kansalliset identiteetit olivat alueen yhteisöille peruuttamattomasti tärkeämpiä, ja ne irtautuivat yksi toisensa jälkeen valtakunnasta (Kalaycıoglu 2005, 7). Pan-islamilaisuuden ja pan-turkkilaisuuden tavoitteet murskautuivat ensimmäisessä maailmansodassa: Saksan rinnalla taistellut osmanien valtakunta kuului sodan häviäjiin, ja maan hallitus solmi vuonna 1920 Sèvresin rauhansopimuksen, joka oli osmanien valtakunnan kannalta raskas ja nöyryyttävä. Valtakunnan aluemenetykset olivat hyvin mittavat. Vuosien 1878 ja 1918 välisenä aikana valtakunnan pinta-ala pienentyi kokonaisuudessaan 75 prosentilla. (em., 32–35; Akcam 2004, 22–23) Osmanien valtakunta oli kutistunut kattamaan Anatolian ja pienen osan Traakiaa eli suurin piirtein nykyisen Turkin valtion alueen. Lisäksi sodan voittajat, ympärysvallat, jakoivat Anatolian keskenään miehitysvyöhykkeisiin. Sèvresin sopimus sai aikaan turkkilais-nationalistisen vastarintaliikkeen, joka halusi eroon miehittäjistä ja neuvotella rauhansopimuksen ehdot

⁴ Turkkilaisia kansoja on eniten Keski-Aasiassa, ja niihin lukeutuu muun muassa azerit, turkmeenit, kazakit ja kirgiisit (Anhava 1999, 137-142).

uudelleen. Syttyi vuodesta 1920 vuoteen 1922 kestänyt vapaussota, joka päättyi turkkilaisten kannalta onnellisesti: miehittäjät saatiin karkotettua ja rauhanehdot uusittua kesällä 1923 solmitussa Lausannen rauhansopimuksessa. Sodan aikana vallan maassa oli ottanut käsiinsä vastarintaliike, joka lakkautti sultanaatin ja karkotti viimeisen sulttaanin, Mehmed VI:n, perheineen maasta. Lausannen sopimuksen solmimisen jälkeen Turkin tasavalta perustetaan 19. lokakuuta 1923. (Kalaycioglu 2005, 35–41; Zürcher 1993, 142)

3.1.2 Valtionideologia muurataan yksipuoluekaudella

Vastarintaliikkeen pääpaikka oli ollut Ankarassa, josta myös tuli Turkin tasavallan pääkaupunki osmanien valtakunnan pääkaupungin Istanbulin sijaan (Zürcher 1993, 174). Maahan syntyi yksipuoluejärjestelmä eli diktatuuri, joka oli vallassa lähes 30 vuotta aina vuoteen 1946 asti. Valta tässä yksipuoluejärjestelmässä oli tasavaltalaisella kansanpuolueella (*Cumhuriyet Halk Partisi, CHP*), ja tasavallan presidentiksi valittiin Mustafa Kemal Atatürk⁵, vastarintaliikkeen johtaja. (em., 163, 174, 184; Öktem 2011, 27, 39) Maata alettiin uudistaa *kemalismiksi* kutsutun valtionideologian pohjalta. Kemalismin kuusi perusperiaatetta on nationalismi, sekularismi, tasavaltalaisuus, populismi, reformismi tai vallankumouksellisuus ja valtiojohtoisuus. Ne sisällytettiin myös perustuslakiin vuonna 1937. Tasavaltalaisuus viittaa yksinkertaisesti tasavaltaiseen valtiomuotoon monarkian sijaan. Reformismi tai vallankumouksellisuus tarkoittaa muutokseen ja kemalistiseen uudistusohjelmaan sitoutumista. Populismi korostaa kansallista solidaarisuutta ja sitä, että kansakunnan etu on aina yksittäisen ryhmän tai luokan edellä. Populismin kääntöpuoli on se, että sen mukaan Turkissa ei ole luokkia ja luokkaan perustuva poliittinen toiminta on kiellettyä, minkä vuoksi sosialistinen ja kommunistinen toiminta ei ole ollut sallittua. (Zürcher 1993, 189–190) Valtiojohtoisuus puolestaan tarkoittaa sitä, että valtion tulee ottaa johto maan talouden kehittämisessä. Esimerkiksi 1930-luvulla maahan perustettiin kaksi valtion pankkia ja useita valtion omistamia tehtaita. (Park 2012, 16–17)

Kun aiemmin pan-turkkilaisuus ja turkkilainen kansallisuusaate olivat kilpailleet suosiossa keskenään, Turkin tasavallan perustamiseen mennessä nationalismi oli saanut tiukan turkkilaisen muodon. Kemalismin idea on, että kaikki Turkin rajojen sisäpuolella asuvat

⁵ Yksi lukuisista uudistuksista Turkin tasavallassa oli sukunimien käyttöönotto. Mustafa Kemal otti sukunimen, ”turkkilaisten isä”. (Park 2012, 12)

ovat turkkilaisia eikä muiden kansojen olemassaoloa Turkin alueella tunnusteta lukuun ottamatta ei-muslimeja. (Öktem 2011, 33–34; Smith 2005, 445–446; Oran 2007, 35–36) Ongelmallista tässä määritelmässä on se, että vaikka monet maat olivatkin irtautuneet osmaanien valtakunnasta, Turkki oli edelleen monikulttuurinen. Maassa eli ei-muslimiryhmien kuten kreikkalaisten, armenialaisten ja juutalaisten lisäksi monia muslimiryhmiä muun muassa arabeja, albanialaisia, bosnialaisia, tserkessejä ja akbaaseja. (Öktem 2011, 34, Cagaptay 2006, 16) Käytännössä kemalistinen nationalismi tarkoitti sitä, että turkista tuli ainut virallinen kieli, eli hallinnossa, oikeuslaitoksessa ja koulutuksessa saatiin käyttää ainoastaan turkkia. Lisäksi vanhoja, muunkielisiä paikannimiä vaihdettiin turkinkielisiin ja vanhojen paikannimien käyttöä kiellettiin. (Park 2012, 21; Öktem 2011, xxi) Itse asiassa ryhmät, jotka olivat tulleet Turkkiin pakolaisina osmanien valtakunnan menettämiltä alueilta, sopeutuivat turkkilaistamispolitiikkaan hyvin. Tilanne oli toinen alueen alkuperäisillä vähemmistöillä. Erityisen kärjekkääksi tilanne kehittyi maan selvästi suurimman vähemmistön, kurdien, osalta. 1920-luvulla kurdeja oli vajaa kymmenen prosenttia väestöstä ja suuressa osassa Kaakkois-Turkkia kurdit olivat enemmistö. (Cagaptay 2006, 16, 19) Osmanien valtakunnassa kurdit olivat saaneet hallita alueitaan hyvin autonomisesti ja alueen virallinen nimi oli Kurdistan (Yegen 1996, 218; Öktem 2011, xxi). Ero Turkin tasavallan turkkilaistamis- ja keskittämispolitiikkaan oli siis suuri, mikä johtikin jatkuviin kurdikapinoihin 1920- ja 1930-luvuilla. Turkin valtio vastasi näihin kapinoihin voimakkaasti: satoja teloitettiin, kyliä tuhottiin ja ihmisiä pakkosiirrettiin kotiseuduiltaan Länsi-Turkkiin. 1920- ja 1930-kurdikapinat päättyivät 1937-1938 tapahtuneeseen Dersimin verilöylyyn, jossa 13 000 kurdia sai surmansa ja massoittain ihmisiä karkotettiin Länsi-Turkkiin. (Park 2012, 21-22, Öktem 2011, 35-36) Lopuksi on mainittava vielä ei-muslimiryhmistä. Vaikka Turkki tunnustikin ne virallisiksi vähemmistöiksi Lausannen sopimuksessa, ei niiden asema ole ollut hyvä, vaan niitä on syrjitty rajusti. (Oran 2007, 35-36; Smith 2005, 447-450)

Kun osmanien valtakuntaa oli ollut aikakaudesta riippuen johdettu enemmän tai vähemmän islamilaisten lakien mukaan, Turkin tasavallassa linjaksi otettiin sekularismi, jonka ensimmäinen askel oli kalifaatin lakkauttaminen vuonna 1924. Islam haluttiin hävittää julkisesta elämästä: politiikasta, lainsäädännöstä ja koulutuksesta. Islamin vaikutusta haluttiin eliminoida myös aivan tavallisen elämän tasolla. Esimerkiksi arabialaiset aakkoset vaihdettiin latinalaisiin aakkosiin ja myös kalenteri ja lepopäivä vaihdettiin islamilaisista länsimaisiin. Turkkilainen sekularismi ei kuitenkaan tarkoittanut valtion ja uskonnon

erottamista. Maahan perustettiin uskonnollisia asioita hoitava valtionvirasto *Diyanet*, joka hallitsee tiukasti sitä, miten islamia harjoitetaan Turkissa. Lisäksi 1920-luvulla uskonnolliset veljeskunnat ja niiden seremoniat kiellettiin sekä veljeskuntien johtajia vainottiin. (Yavuz 2009, 25-27; Park 2012, 25-26)

3.1.3 Viisi vuosikymmentä demokratiaa ”tasavallan vartijoiden” vartiossa

Yksipuoluejärjestelmä tuli päätökseensä vuonna 1946, kun maan sisäinen ja Yhdysvalloista tuleva paine pakotti Atatürkin jälkeen presidentiksi nousseen Ismet İnönün sallimaan muiden puolueiden olemassaolon ja järjestämään ensimmäiset monipuoluevaalit. Vaalit olivat kuitenkin vahvasti vaalivilpin värittämät, ja siksi voidaan sanoa, että todellisesti yksipuoluejärjestelmästä siirryttiin demokratiaan vasta vuoden 1950 vapaiden ja reilujen vaalien myötä. Noissa vaaleissa voiton vei demokraattinen puolue (*Demokrat Parti*) syrjäyttäen tasavaltaisen kansanpuolueen. (Zürcher 1993, 192, 215–222, 227–228)

Vuodesta 1950 lähtien vaalit ovat olleet Turkissa lähes aina vapaat. Samaan aikaan, kun vapaisiin vaaleihin siirryttiin, maahan kuitenkin kehittyi vaaleilla valitun parlamentin ja hallituksen ohelle rinnakkainen hallintajärjestelmä. Tätä järjestelmää on kutsuttu ”tasavallan vartijoiksi” ja myöhemmin ”syväksi valtioksi”. Nämä tasavallan vartijat muodostuivat armeijasta, oikeuslaitoksesta ja hallintokoneistosta. Maassa on siis muodollisesti pitänyt valtaa vaaleilla valitut päättäjät, mutta viime kädessä lankoja on pitänyt käsissään tasavallan vartijat, jotka ovat manipuloineet politiikkaa monella eri tasolla. Tasavallan vartijat eivät ole liittoutuneet yhden tietyn puolueen kanssa, vaan sen ystävät ja viholliset ovat vaihdelleet kulloisenkin tilanteen mukaan. Näkyvimpiä väliintuloja ovat olleet armeijan vallankaappaukset vuosina 1960, 1971, 1980 ja 1997. Etenkin vuoden 1980 vallankaappaus oli kansalaisyhteiskunnan kannalta erittäin kova, kun sotilasjunta otti maasta rautaisen otteen kolmeksi vuodeksi. (Öktem 2011, 40–55) Sotilasjunta muun muassa lakkautti kaikki puolueet sekä vangitsi ja sulki pois politiikasta niiden johtajat. Se myös pidätti massoittain ihmisiä: kun vuosi vallankaappauksesta oli kulunut, noin 123 000 kansalaista oli pidätetty. Pidätetyt olivat enimmäkseen ”vasemmistolaisia” toimijoita. Linausmerkit ovat tarpeen siksi, että pidätyksen syyksi riittivät hyvin lievätkin vasemmistolaisiksi luettavat mielipiteenilmaisut. Vuonna 1982 sotilasjunta laati uuden perustuslain,

joka muun muassa rajoitti sanan-, lehdistön- ja yhdistymisvapautta sekä ammattiyhdistysliikkeen toimintaa. (Zürcher 1993, 292–296; Leinonen ym. 2007, 18)

Jos sotilasjunta ja uusi perustuslaki polkivat yleisesti ihmisoikeuksia, kaikkein kovimmin se sortii kurdeja. Kurdin kielen julkinen käyttö kiellettiin. Virallisesti kurdin kielen käyttö jopa yksityisissä keskusteluissa oli kiellettyä. Kurdikyläjen nimet muutettiin turkinkielisiksi, ja kurdiperheet pakotettiin antamaan lapsilleen turkinkieliset nimet. (Ergil 2007, 268–270; Zürcher 1993, 312) 1930-luvulla lakanneet kurdikapinat leimahtivatkin jälleen 1980-luvulla, kun vuonna 1978 perustettu, Abdullah Öcalanin johtama Kurdistanin työväenpuolue (*Partiya Karkeren Kurdistan*, PKK) julisti sodan Turkkia vastaan tähtäimenään itsenäinen Kurdistan. Sota on ollut käynnissä siitä lähtien. Tällä hetkellä on kuitenkin meneillään aselepo (tammikuu 2014). (Park 2012, 83) Julkisuudessa esiintyvät arviot sodassa surmansa saaneista vaihtelevat noin kolmestakymmenestä neljäänkymmeneen tuhanteen henkeen (esim. BBC 2012; CNN 2012). Lisäksi sodan seurauksena ainakin miljoona ihmistä, valtaosalta kurdeja, on joutunut jättämään kotinsa. Näistä osa lähti yksinkertaisesti pakoon turvallisemmille seuduille, osa pakeni välttääkseen pakkoliittymisen PKK:n riveihin ja osa lähti Turkin armeijan pakottamana. Ajatus pakkosiirtojen taustalla oli, etteivät kyläläiset voisi välittää PKK:n joukoille tarvikkeita. (Geerse 2010, 5–6; Ergil 2007, 284) Taistelua kurdeja vastaan on käyty myös muualla kuin sotarintamalla, kun toimittajia ja poliittisia aktivisteja on vangittu, kidutettu ja salamurhattu. Tässä kohtaa on asianmukaista todeta, että vaikka suurin osa konfliktiin liittyvistä ihmisoikeusrikkomuksista on Turkin valtion suorittamia, mutta myös PKK on syyllistynyt niihin. (Park 2012, 83; Bozarslan 2001, 45–46; Ergil 2007, 271) Sota oli kiihkeimmillään 1990-luvulla, kunnes taistelut päättyivät PKK:n julistamaan aselepoon Turkin vangittua Abdullah Öcalanin vuonna 1999. Vuonna 1999 PKK myös muutti strategiaansa, kun se luopui itsenäisyyden tavoitteistaan ja alkoi sen sijaan ajaa kurdien kulttuurisia oikeuksia. Vuonna 2005 tulitauko kuitenkin päättyi, kun Abdullah Öcalan antoi määräyksen vihollisuuksien uudelleenaloittamisesta kurdien tarpeet heikosti huomioon ottavaa Turkin valtiota vastaan. (Ergil 2007, 285) Vuosina 2011 ja 2012 taistelut kävivät kiihkeinä ja noin 700 ihmistä sai surmansa (International Crisis Group 2012). Maaliskuussa 2013 saatiin kuitenkin toivoa paremmasta, kun valtion ja PKK:n kuukausia kestäneet neuvottelut päättyivät Abdullah Öcalanin julistamaan aselepoon ja PKK:n taistelijoille annettuun käskyyn vetäytyä Pohjois-Irakiin. (BBC 2013) Syksyllä 2013 PKK uhkasi lopettaa aselevon puo-

leltaan, mikäli hallituksen ja PKK:n välisiin neuvotteluihin ei saada lisää vauhtia, mutta vielä toistaiseksi aselepo on kuitenkin pitänyt (Reuters 2013).

Vuosi 1995 on yksi käännekohta Turkin poliittisessa historiassa, kun parlamenttivaaleissa maan suurimmaksi puolueeksi nousi ensimmäistä kertaa islamistinen puolue, Hyvinvointipuolue (*Refah Partisi*, RP). Puoluetta ei huolitettu hallitukseen heti vaalien jälkeen, mutta seuraavana vuonna puolue muodosti koalitionhallituksen edellisen hallituksen kaaduttua korruptiosotkujen vuoksi ja pääministeriksi nousi RP:n johtaja Necmettin Erbakan. Hyvinvointipuolueen valtakausi kesti kuitenkin vain vuoteen 1997, jolloin armeija pakotti puolueen pois hallituksesta julistaen, että tasavalta oli ”vakavassa vaarassa joutua radikaalin islamin valtaan”. Vuonna 1998 Turkin perustuslakituomioistuin kielsi Hyvinvointipuolueen vedoten siihen, että sen toiminta on Turkin sekularistisen perustuslain vastaista. (Kamrava 1998, 275; Leinonen ym. 2007, 17–18)

3.1.4 Muutosten 2000-luku

Vuonna 1999, 40 vuotta Turkin ja Euroopan Unionin välisten neuvottelujen aloittamisen jälkeen, Turkki hyväksyttiin vihdoinkin jäsenehdokkaaksi Helsingin huippukokouksessa (Leinonen ym. 2007, 60–61). Samoin kuin Hyvinvointipuolueen vaalivoittoa vuonna 1995 myös EU-jäsenyysehdokkuutta voi pitää taitekohtana turkkilaisen yhteiskunnan dynamiikassa. Vuonna 1993 Kööpenhaminan huippukokouksessa EU oli sopinut niin sanotuista Kööpenhaminan kriteereistä, jotka maan on täytettävä liittyäkseen EU:hun. Kriteerit koskevat toimivaa markkinataloutta, EU:n säädösten täytäntöönpanoa ja demokratiaa. (Euroopan komissio 2012a) Haaste tasavallan vartijoille oli heitetty.

Vuoden 1997 vallankaappauksella ja perustuslakituomioistuimen päätöksellä islamistit oli haluttu pyyhkäistä pois Turkin politiikasta, mutta, kuten monta kertaa aiemminkin Turkin historiassa, pannaan tuomitut palasivat politiikkaan uudella puolueella. Vuonna 1997 islamistit perustivat uuden puolueen nimeltä Hyvepuolue (*Fazilet Partisi*), joka koki saman kohtalon kuin edeltäjänsä, eli se lakkautettiin perustuslakituomioistuimen päätöksellä vuonna 2001. Hyvepuolueen lakkauttamisen jälkeen islamistinen poliittinen liike jakaantui kahtia: jyrkempään ja maltillisempaan haaraan, joista jälkimmäistä edustaa Recep Tayyip Erdoganin johtama Oikeus- ja Kehityspuolue (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, AKP). AKP nousi vuoden 2002 parlamenttivaaleissa suurimmaksi puolueeksi. Turkissa

käytössä olevan 10 prosentin äänikynnyksen vuoksi vain kaksi puoluetta pääsi parlamenttiin, minkä myötä AKP sai murskavoiton edustajanpaikoissa laskettuna. Alkoi AKP:n valtakausi, joka on kestänyt siitä asti. (Feroz 1993, 137, 158, 182, 194; Leinonen ym. 2007, 136–141; Dagi 2005, 29)

EU:n jäsenehdokkuuden seurauksena 2000-luvun alkupuolisko oli demokratian ja ihmisoikeuksien kannalta valoisa Turkissa. Sekä ennen AKP:n vaalivoittoa että etenkin sen jälkeen tehtiin lukuisia lakiuudistuksia. Esimerkiksi kuolemanrangaistus poistettiin, sukupuolten välistä tasa-arvoa lainsäädännössä lisättiin ja kriteereitä, joiden perusteella puolue voidaan tuomioistuinten päätöksellä lakkauttaa, supistettiin. Myös kurdin kielen osalta tehtiin parannuksia, kun kurdin käytön rajoituksia koulutuksessa sekä televisio- ja radiolähetyksissä lievennettiin. (Park 2012, 48) Periaatteellisesti yksi tärkeimmistä tehdyistä muutoksista liittyy kansalliseen turvallisuusneuvostoon. Kansallinen turvallisuusneuvosto on elin, jonka tehtävä on toimia hallituksen neuvonantajana ja jonka kannalle hallituksen on perustuslain mukaan annettava etusija (Karaosmanoglu 2000, 213–214). Kansallinen turvallisuusneuvosto on perinteisesti koostunut pääosin armeijan edustajista (Park 2012, 48). Nimensä mukaisesti turvallisuusneuvoston toimenkuva on käsitellä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä asioita (Karaosmanoglu 2000, 214). Käsitettä kansallinen ’turvallisuus’ on kuitenkin tulkittu hyvin laveasti, ja niinpä turvallisuusneuvosto on työntänyt lusikkansa soppaan myös muissa kuin aidosti turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Turvallisuusneuvosto onkin ollut armeijan pääasiallinen kanava vaikuttaa politiikkaan. Kun muistaa turvallisuusneuvoston kannanotoille perustuslaissa säädetyn painavan aseman, on selvää, että turvallisuusneuvoston toiminta on rikkonut pahasti vallan kolmijako-oppia. AKP kuitenkin muutti turvallisuusneuvostoa niin, että se koostuu pääasiallisesti siviileistä ja sillä on siviilipuheenjohtaja. Myös vallankaappauksen jälkimainingeissa vuonna 1982 perustetut erityiset valtionturvallisuustuomioistuimet lakkautettiin. Valitettavasti uudistusten tahti hidastui sen jälkeen, kun varsinaiset jäsenyysneuvottelut EU:n kanssa alkoivat vuonna 2005, ja monet uudistukset ovat jääneet puolitiehen. (Park 2012, 48, 52–55, 60)

Tasavallan vartijat eivät ole olleet valmiita luopumaan vallastaan helposti. Vuonna 2008 oli aivan hilkulla, että valtapuolue AKP olisi kielletty ”antisekularististen toimien” vuoksi. Seuraavana vuonna maan korkein vaalilautakunta puolestaan kielsi viime minuuteilla vaalitoimitsijoilta pään peittävän huivin käytön. (em., 53, 84) Vuoden 2009 seurantara-

portissaan EU:n komissio totesi, että huolimatta kansallisen turvallisuusneuvoston uudistuksesta, armeija oli jatkanut politiikkaan vaikuttamista virallisten ja epävirallisten mekanismien kautta. (Euroopan komissio 2009, 10) Armeijan näkyvin esiintulo oli niin kutsuttu e-vallankaappaus keväältä 2007: kolme päivää ennen parlamentin äänestystä uudesta presidentistä, armeija ilmoitti Internet-sivuillaan, että se on valmis väliintuloon, mikäli AKP:n presidenttiehdokas Abdullah Gül valitaan maan presidentiksi. Tästä ilmoituksesta alkanut tapahtumaketju ei kuitenkaan johtanut Gülin väistymiseen vaan ennenaikaisiin vaaleihin, AKP:n rökälevoittoon ja Abdullahin Gülin valintaan presidentiksi syksyllä 2007. (Öktem 2011, xvii, 153–154)

Yksi 2000-luvun muutoksista on se, että AKP on saanut nimettyä oikeuslaitokseen omia kannattajiaan (em., 157). Tämä on mahdollistanut tapahtumavyöhyden nimeltä Ergenekon. Vuonna 2007 alkoi tutkinta väitetystä terroristijärjestöstä nimeltä Ergenekon, jonka tarkoituksena olisi ollut luoda kaaosta ja vastarintaa AKP:ta kohtaan ja tätä kautta luoda otollista ilmapiiriä vallankaappaukselle. Myöhemmin on paljastunut myös muita vallankaappaussuunnitelmia. Vuodesta 2007 lähtien Ergenekonin tapauksessa on pidätetty yli 300 ihmistä, ja heidän joukossaan on muun muassa suuri joukko korkea-arvoisia sotilaita, tutkijoita ja toimittajia. (Gürsoy 2012, 6) Tapauksen viisi vuotta kestänyt oikeusprosessi tuli päätökseen syksyllä 2013. Syytettyinä olleista 275 henkilöstä 21 vapautettiin syytteistä, muut saivat tuomiot. Tuomioista monet olivat pitkiä, mukaan lukien 19 elinkautista. Tuomittujen joukossa on sotilaiden lisäksi runsaasti siviilejä: poliitikkoja, toimittajia ja asianajajia. (Today's Zaman 2013; Hürriyet Daily News 2013) Näkemykset siitä, kuinka paljon salaliittoteoriassa ja vallankaappaussuunnitelmissa on oikeasti perää ja kuinka paljon ne ovat poliittista ajojahtia, vaihtelevat suuresti. Ei välttämättä ”tavallisen kansan”, mutta ainakin tutkijoiden keskuudessa vallitsee kuitenkin vahva konsensus siitä, että oikeudellisissa prosessissa tapahtui paljon virheitä. (ks. esim. Park 2012, 48; Jenkins 2009, 78–83; Aydinli 2011, 233–234; Gürsoy 2012, 17–20) Esimerkiksi pidätyksiä on tehty hyvin heiveröisiin todisteisiin perustuen ja todisteita on tulkittu hyvin mielikuvituksellisesti. (Jenkins 2009, 78) Tutkijat ovat varsin yksimielisiä myös siitä, että jotain rikollista todella on tapahtunut, mutta toiminnan laajuus ja se, kuinka suurella osalla epäillyistä on oikeasti ollut jotain tekemistä tämän toiminnan kanssa, on toinen juttu. (Park 2012, 48; Jenkins 2009, 78–83; Aydinli 2011, 233–234; Gürsoy 2012, 17–20) Omakin arvioni on se, että väitteet salaliitosta ja vallankaappaussuunnitelmista eivät ole perättömiä, mutta jossain vaiheessa on lähdetty väärälle raiteelle ja AKP on alkanut hiljentää kritikoitaan

Ergenekonin varjolla. Kerem Öktem (2012) on arviossaan AKP:n tämän hetken tilasta lainannut lordi Actonia: ”Valta turmelee ja täydellinen valta täydellisesti.”

Olipa totuus Ergenekonista mikä tahansa, pari seikkaa voidaan kuitenkin todeta. Euroopan komission vuoden 2012 seurantaraportin mukaan sanan ja julkaisun vapauden tila Turkissa on tällä hetkellä huolestuttava. Toimittajien ja tutkijoiden pidätyksistä on tullut arkipäivää, ja myös opiskelijoita on pidätetty runsain mitoin. (Euroopan komissio 2012b, 21–22) Yhdysvaltalaisen lehdistönvapausjärjestö CPJ:n mukaan Turkissa on tällä hetkellä eniten vangittuja toimittajia maailmassa luvun ollessa 49 vuoden 2012 lopussa. (CPJ 2012) Väitteeseen, että Turkissa olisi kaikkein eniten vangittuja toimittajia maailmassa, voi suhtautua pienellä varauksella. Tietenkin kuitenkin jo se, että Turkki on mukana kärkikahinoissa tällaisessa listauksessa, kertoo jotain. Huolestuttavaa viestiä tuovat myös kesän 2013 uutiset ympäri Turkia levinneistä mielenosoituksista ja rajusta poliisiväkivalta protestoihin kohtaan. Huolestuttavaa on myös pääministeri Erdoganin tapa suhtautua tapahtumiin: hän on kutsunut mielenosoittajia terroristeiksi ja esittänyt salaliittoteorioita ulkovaltojen osuudesta protesteihin. Myönteisenä kehityksenä voidaan puolestaan pitää sitä, että Ergenekonin myötä vanhan valtaeliitin, tasavallan vartijoiden tai syvän valtion, valta on vihdoinkin alkanut murtua. Euroopan komission vuoden 2012 seurantaraportissa esimerkiksi todetaan, että armeija ei ole enää juurikaan puuttunut politiikkaan. (Euroopan komissio 2012b, 13)

3.2 Maantiede

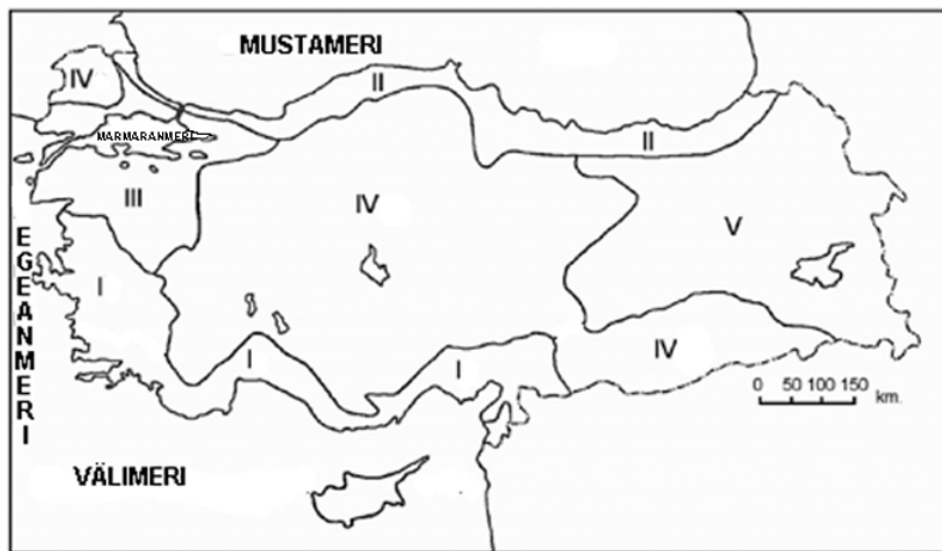
Turkin tasavalta sijaitsee kahden maanosan, Euroopan ja Aasian, alueella. Aasian puoleinen osa on nimeltään Anatolia, ja Euroopan puoleinen osa on osa Traakiaa. Turkki rajoittuu pohjoisessa Mustaanmereen, lännessä Kreikkaan, Bulgariaan ja Egeanmereen, etelässä Välimeren, Syyriaan ja Irakiin, kaakossa Iraniin sekä idässä Georgiaan, Armeniaan ja Azerbaidžhaniin. Turkia ympäröi siis meri kolmelta suunnalta. Lisäksi maalla on oma sisämeri, Marmaranmeri, joka erottaa Turkin Euroopan ja Aasian puoleiset osat toisistaan ja yhdistää Mustanmeren ja Egeanmeren toisiinsa Bosporinsalmen ja Dardanellien salmen kautta. Bosporinsalmi menee läpi Turkin suurimman kaupungin, Istanbulin.

Kuva 1. Turkin kartta. CIA The World Factbook. *Thrace*= Traakia, *Black Sea*= Mustameri, *Sea of Marmara*= Marmanranmeri, *Aegean Sea*= Egeanmeri, *Mediterranean Sea*= Välimeri

Turkki on laaja maa, jonka pinta-ala on yhteensä 784 neliökilometriä. Ilmastollisten olojen erot eri alueiden välillä ovat suuret, ja maa jaetaan viiteen eri ilmastovyöhykkeeseen (katso kuva 2). Välimerelliseen ilmastovyöhykkeeseen kuuluu Välimeren ja Egeanmeren rannikot. Tyypillistä tälle vyöhykkeelle ovat kuumat ja kuivat kesät sekä leudot ja sateiset talvet. Heinäkuussa keskilämpötila on noin 27–28 astetta. Mustanmeren ilmastovyöhykkeellä kaikki vuodenajat ovat sateisia ja meren vaikutus ilmastoon on suuri. Marmaranmeren ilmastovyöhykkeellä keskilämpötila on noin 23–24 astetta kuumimpana kuukauteena heinäkuussa ja kolmesta viiteen astetta kylmimmässä kuussa tammikuussa. Alueella sataa eniten talvella, jolloin sade voi tulla myös lumena. Aroilmaston vyöhyke on vyöhykkeistä laajin, ja se kattaa Anatolian keskiosan, pienen osan Traakiaa ja alueen Turkin kaakkosrajalta. Tämä vyöhyke on Turkin ilmastovyöhykkeistä kaikkein vähäsateisin. Keski-Anatolian ja Traakian alueella talvet ovat kylmiä, etenkin Koillis-Anatoliassa. Näillä alueilla keskilämpötilat kylmimpänä kuukautena tammikuussa vaihtelevat miinus kolmesta asteesta nollaan asteeseen. Keskilämpötila heinä- ja elokuussa on puolestaan noin 20 astetta. Alue maan kaakkosrajalla on Turkin kuumin: siellä keskilämpötila on yli

30 astetta heinä- ja elokuussa. Kesällä alueella on erittäin kuivaa. Viides ilmastovyöhyke on Itä-Anatolian mannerilmastovyöhyke, joka on ilmastovyöhykkeistä kaikkein kylmin. Siellä talven keskilämpötila on alle nollan, ja talvella alueella on lumikerros. Kesällä keskilämpötila ei ylitä 20:ntä astetta. Yleisesti Turkissa sataa eniten talvella kesien ollessa kuivia. (The Ministry of Environment and Forestry 2007, 36–38)

Kuva 2. Turkin ilmastovyöhykkeet. I Välimerellisen ilmaston vyöhyke II Mustanmeren vyöhyke III Marmaranmeren ilmastovyöhyke IV Aroilmaston vyöhyke V Itä-Anatolian mannerilmastovyöhyke. (The Ministry of Environment and Forestry 2007, 38, Turkish State Meteorological Services. Kääntänyt ja muokannut Kärkkäinen 2013.)

3.3 Yhteiskunta

Vuoden 2011 lopussa Turkin väkiluku oli noin 75 miljoonaa ihmistä. Väestö on nuorta: puolet väestöstä on alle 30-vuotiaita, ja yli 64-vuotiaita on vain noin 8 prosenttia. (Türkstat 2012a) Väestö kasvaa tällä hetkellä 1,2 prosentin vuosivauhdilla, ja on ennustettu, että vuonna 2050 Turkin väkimäärä olisi 95 miljoonaa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Suomessa väestön kasvu on viime vuosina pyörinyt puolen prosentin kieppeillä. Turkissakin kasvun vauhti on kuitenkin vuosikymmenien mittaan tasaisesti hidastunut. (Türkstat 2012b; Maailmanpankki 2013a) Maan väestöstä 70–75 prosenttia on turkkilaisia, 18 prosenttia kurdeja ja 7–12 prosenttia muita ryhmiä kuten romaneja, bosnialaisia, bulgaareja, arabeja, tserkessejä ja lazeja. Miltei koko väestö on muslimeja: vain 0,2 prosenttia on muiden uskontojen edustajia, lähinnä kristittyjä ja juutalaisia. (CIA 2012; Mi-

nority Rights Group International 2004, 7) Tarkkoja lukuja eri väestöryhmistä ei ole, sillä Turkin valtio ei kysy etnistä tai uskonnollista taustaa väestölaskennoissa. (UNHCR 2011)

Turkki koki vuonna 2001 syvän talouskriisin, mutta sen jälkeen maan talous on ollut vahvassa kasvussa koko 2000-luvun lukuun ottamatta maailmanlaajuisen talouskriisin aiheuttamaa notkahdusta vuosina 2008 ja 2009. Turkki on selvinnyt talouskriisistä hyvin: tilastotiedot vuosilta 2010 ja 2011 kertovat, että työllisyys on kasvanut ja bruttokansantuotteen kasvu on ollut noin 9 prosenttia. Vuonna 2010 työttömyysaste on ollut 10,6 prosenttia. (Gültekin ja Yilmaz 2007, 208; OECD 2012a; OECD 2012b) Työllisistä 24 prosenttia työskentelee maataloudessa, 26 prosenttia teollisuudessa ja 50 prosenttia palveluissa. Maatalouden osuus työllistäjänä on pienentynyt ripeästi viimeisen parin vuosikymmenen aikana: vielä vuonna 1991 liki puolet, 48 prosenttia turkkilaisista, työskenteli maataloudessa. Verrattuna esimerkiksi Euroopan maihin maatalouden osuus on kuitenkin edelleen varsin korkea. (Maailmanpankki 2013b; Maailmanpankki 2013c; Maailmanpankki 2013d)

YK:n kehitysohjelma UNDP:n luoma ja ylläpitämä inhimillisen kehityksen indeksi muodostuu neljästä eri indikaattorista: bruttokansantuotteesta, eliniän ennusteesta sekä kahdesta koulutustasoa mittaavasta indikaattorista. Indeksien tarkoitus on siis kuvata kansalaisten hyvinvointia laajemmin kuin pelkän bruttokansantuotteen avulla, ja tässä indeksissä Turkin sijoitus on 187:n maan joukossa 92, eli maa kuuluu keskikastiin. UNDP:n luokituksen mukaan Turkki kuuluu toiseksi ylimpään, korkean kehityksen luokkaan. (UNDP 2011a, 127–130) Turkkilaisen yhteiskunnan kehitys sosiaalisissa kysymyksissä on 2000-luvulla ollut myönteistä, muun muassa köyhyys on vähentynyt, tasa-arvo on lisääntynyt ja koulutukseen osallistuvien nuorten osuus on kasvanut. (Maailmanpankki 2013e)

4 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

4.1 Aineisto

Alun perin tarkoitukseni oli analysoida Turkin ilmastomuutossopeutumisstrategiaa ja käyttää ainoana aineistonani strategiaa. Lopulta päädyin kuitenkin siihen, että haastattelun strategian valmisteluun osallistuneita sidosryhmiä. Tein haastattelut Ankarassa ja Istanbulissa heinä-elokuussa kesällä 2012. Haastattelujen tekemisessä oli aluksi jossain määrin hankaluuksia. Olin ennakolta ajatellut, että haastattelin ensimmäisenä UNDP:n edustajaa, sillä UNDP:llä oli keskeinen rooli strategian valmistelussa ja sen koordinaatiossa ja sillä olisi varmasti ollut hyvin tiedossa prosessiin osallistuneet eri sidosryhmät ja niiden keskeiset henkilöt. Lisäksi UNDP oli ainut organisaatio, josta tiesin ennakolta nimeltä henkilöitä, joihin kannattaa ottaa yhteyttä. Lukuisista yrityksistä huolimatta haastattelu UNDP:n kanssa ei kuitenkaan koskaan onnistunut, eivätkä UNDP:n edustajat myöskään vastanneet sähköpostitse lähettämiini kysymyksiin. Tien UNDP:n kanssa noustua pystyyn, yritin paikantaa ministeriöiden sisältä organisaatioita ja henkilöitä, joihin kannattaisi olla yhteydessä. Otin ministeriöiden edustajiin ensin yhteyttä sähköpostitse ja puhelimitse, mutten saanut sillä tavalla lisää informaatiota enkä sovittua haastatteluja. Tässä vaiheessa päätin mennä käymään paikan päällä ympäristö- ja kaupungistumisministeriössä siinä toivossa, että pääsisin puhumaan kasvokkain edes jonkun sopeutumisstrategiasta tietävän kanssa. Ensimmäisenä kirjoitin listan henkilöistä, joita työskenteli ministeriön sopeutumisosastolla. Sitten menin ministeriöön ja kerroin vastaanottotiskillä, että teen tutkimusta ja että olen tulossa haastattelemaan listan henkilöitä. Tämän jälkeen, ja jätettyäni passini vastaanottoon, pääsin kävelemään sisään ministeriöön. Jos asioiden hoito sähköpostitse ja puhelimitse oli vaivalloista ja turhauttavaa, ministeriön seinien sisäpuolella henkilökunta oli ystävällistä ja auttavaista ja ”teepojat” tarjoilivat teetä. Löysin sopeutumisosaston henkilökunnan, ja sain tehtyä samana päivänä ensimmäisen haastatteluni. Ensimmäisessä haastattelussa emme oikeastaan vielä puhuneet varsinaisista tutkimuskysymyksistäni, vaan kävimme läpi sopeutumisstrategian vaihteita, siihen osallistuneita sidosryhmiä ja niiden roolia prosessissa. Voisikin luonnehtia, että ensimmäinen haastattelu oli informantti. Ensimmäisen haastattelun jälkeen sain sovittua heti toisen haastattelun samassa ministeriössä, ja tässä haastattelussa päästiin puhumaan jo sopeutumisesta ja herkkyydestä. Näissä kahdessa ensimmäisessä haastattelussa sain tietoa mihin organisaatioihin ja keihin henkilöihin kannattaisi ottaa yhteyttä, ja työni alkoi helpottua.

Käytin kuitenkin edelleen taktiikkana sitä, että ”ujuttauduin” paikan päälle ja sovin haastattelut siellä.

Tein lopulta yhteensä yhdeksän haastattelua, joista yhtä en ole kuitenkaan ottanut mukaan analyysiin, koska jouduin tekemään sen hyvin lyhyessä ajassa enkä lisäksi saanut käyttää haastattelun aikana nauhuria. Haastateltavistani viisi oli eri ministeriöiden edustajia, kaksi kansalaisjärjestöjen edustajia ja yksi Itä-Euroopassa toimivan hallitusten välisen ympäristöjärjestö Regional Environmental Centre:n edustaja. Ministeriöiden edustajista kaksi edusti ympäristö- ja kaupunkiministeriötä, kaksi metsä- ja vesiministeriötä sekä yksi ruoka-, maatalous- ja karjaministeriötä. Kansalaisjärjestöjen edustajat olivat WWF:stä ja turkkilaisesta ympäristöjärjestö TEMA:sta. Vaikka haastatelluista suurin osa on julkisen vallan edustajia, ei painopisteeni ollut tarkoituksella julkisen vallan edustajissa, vaan eri sidosryhmien haastattelujen lukumäärä määräytyi aivan käytännön syistä. Niin ympäristö- ja kaupunkiministeriössä kuin metsä- ja vesiministeriössä tein aluksi yhdet haastattelut, joissa jo sainkin jonkin verran vastauksia, mutta joista minut ohjattiin vielä toisten, enemmän sopeutumisstrategian kanssa tekemisissä olleitten henkilöitten luo. Kansalaisjärjestöissä puolestaan löysin ”oikeat henkilöt” suurempaan. Lisäksi aivan haastatteluiden loppuvaiheessa sain haastatelluilta enemmänkin vinkkejä siitä, mitä kansalaisjärjestöjä ja Turkissa toimivia YK:n organisaatioita minun kannattaisi lähestyä, mutta siinä vaiheessa omat aikatauluni eivät mahdollistaneet enää uusien haastatteluiden toteuttamista.

Haastatteluni sijoittuvat puolistrukturoidun ja teemahaastattelun väliin. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama, mutta strukturoidusta haastattelusta poiketen valmiita vastausvaihtoehtoja ei käytetä, vaan haastateltavat saavat vastata omin sanoin. Teemahaastattelussakin haastattelun aihepiirit on ennalta määrätty, mutta strukturoidulle haastattelulle ominainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys kuitenkin puuttuvat. Haastattelijalla on siis lista käsiteltävistä teemoista, mutta ei valmiiksi muotoiltuja kysymyksiä. Teemahaastattelussa haastatteli ja varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teemat käydään haastateltavan kanssa läpi. Niiden järjestys ja laajuus voivat kuitenkin vaihdella haastattelusta toiseen. (Eskola ja Suoranta 2008, 86) Toteuttamani haastatteluni muistuttivat teemahaastatteluja siinä, että käsiteltävien teemojen järjestys ja laajuus vaihtelivat. Sopeutumisstrategian valmistelua ja yleisemminkin turkkilaisen ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumispolitiikan muotoutumisen historiaa koskevat kysymykset jopa putosivat kokonaan pois haastatelluista siinä vaiheessa, kun olin

saanut niistä riittävästi tietoa eikä haastatteluissa tullut enää mitään uutta ilmi. Teema-haastatteluista poiketen minulla oli haastatteluissa valmiiksi muotoillut kysymykset, ei pelkästään teemalistaa. Kysyin haastatelluilta pitkälti samat kysymykset, joskin muuntelin hieman kysymysten muotoilua haastateltavan taustan mukaan. Esimerkiksi metsä- ja vesiministeriössä lähestyin asioita jossain määrin vesinäkökulmasta, ruoka-, maatalous- ja karjaministeriössä puolestaan maatalouden näkökulmasta. Ajattelin, että haastateltavien voi olla helpompaa ymmärtää kysymykseni, kun niitä lähestytään heille tuttujen sektorien kautta eikä täysin yleisesti muotoiltuina.

Tutkimukseni pääasiallinen aineistoni ovat siis haastattelut, ja sopeutumisstrategia on mukana vain osassa analyysia. Alun perin ajattelin, että olisin analysoinut strategiaa mitavammin, mutta lopulta tein päätelmän, että sekä haastattelujen että strategian perusteellinen analysointi muodostaisi liian suuren työmäärän pro gradu -tutkielmaa varten.

4.2 Tutkimusmenetelmät

4.2.1 Realistinen kielikäsitys

Laadullista tutkimusta voi yksinkertaistaen tehdä kahdesta vaihtoehtoisesta näkökulmasta, joiden ero perustuu käsitykseen kielestä. Näistä kahdesta eri näkökulmasta tehty tutkimus tuottaa varsin erilaista tietoa, joskaan ne eivät ole toisiaan poissulkevia. Samaakin tutkimusongelmaa voi lähestyä molemmista näkökulmista. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a). Perinteisemmän, realistisen, kielikäsityksen lähtökohtana on, että kieli heijastaa ulkopuolista todellisuutta, ja siten kielen avulla voidaan saada tietoa olemassa olevista faktoista. Niinpä esimerkiksi haastateltavien vastauksien katsotaan kertovan siitä, mikä on totta, ja siten välittyvän totena ja välittömänä tutkijalle. Täten eri tutkimusmenetelmillä on mahdollisuus saavuttaa totuudenkaltaista tietoa todellisuudesta. Uudemman, sosiaaliseksi konstruktionismiksi kutsutun kielikäsityksen lähtöoletuksena on, että kieli ei ole todellisuuden neutraali heijastaja, vaan on olemassa useita erilaisia tulkintoja, versioita todellisuudesta. Sosiaalisen konstruktionismin, tai lyhyemmin konstruktionismin, mukaan mitään absoluuttista ”todellisuutta” tai ”totuutta” ei siis ole olemassa. (Eskola ja Suoranta 2008, 138–141; Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a)

Omassa tutkimuksessani nojaan realistiseen kielikäsitukseen. Ratkaisu ei ole itselleni ontologinen vaan täysin käytännöllinen valinta: realistiseen kielikäsitukseen perustuvat analyysimenetelmät soveltuvat paremmin tutkimuskysymyksiini vastaamiseen. Realistiseen kielikäsitukseen nojautuvan tutkimuksen tutkimuskysymys on muotoa ”mitä”: millainen jokin ilmiö on. Tavallisia realistiseen kielikäsitukseen perustuvia analyysimenetelmiä ovat muun muassa teemoittelu ja tyypittely, joista omassa tutkimuksessani käytän teemoittelua. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a; Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006b)

Realistiseen kielikäsitukseenkään nojaava tutkimus ei ole naivia siten, että haastateltavien vastaukset uskottaisiin kyseenalaistamatta, vaan tutkimukseen kuuluu luonnollisesti aina reflektio ja kriittisyys (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a). Omassa tutkimuksessani on kaksi erityyppistä tutkimuskysymystä: mitkä ovat tärkeimmät tekijät, jotka lisäävät Turkin herkkyyttä suhteessa ilmastonmuutokseen ja; mitä eri sidosryhmät Turkissa painottavat sopeutumisessa. Jälkimmäinen tutkimuskysymys on siis muotoa, millaisia *mielipiteitä* toimijoilla on. On mahdollista, että haastateltuni eivät kertoneet rehellisesti, miten Turkissa pitäisi heidän mielestään sopeutua ilmastonmuutokseen. Koska aiheesta ei kuitenkaan käydä Turkissa julkista keskustelua eikä aihe ole yhteiskunnassa arka, en usko haastatelluilla olleen syytä peitellä todellisia mielipiteitään. Edellinen tutkimuskysymys puolestaan on muotoa, millainen tämä ilmiö on, toisin sanoen millainen *todellisuus* on. Tämä tutkimuskysymys edellyttää enemmän kriittisyyttä ja reflektiota, minkä vuoksi olen soveltanut sen osalta triangulaatiota. Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten menetelmien, tutkijoiden, teorioiden ja/tai aineistojen käyttöä samassa tutkimuksessa. Triangulaation alkuperäinen tarkoitus on ollut lisätä tutkimuksen luotettavuutta, mutta myöhemmin se on alettu nähdä myös keinona rikastuttaa ja syventää tutkimusta. Tutkijoiden keskuudessa on kiistaa siitä, onko triangulaatiolle ”luotettavuuden vahvistajana” tarvetta ja onko se tässä tarkoituksessa edes hyväksyttävää laadullisessa tutkimuksessa (Rothbauer 2008). Vastatessani kysymykseen, millaiset asiat vaikuttavat kielteisesti Turkin herkkyyteen, sovellan aineistoihin liittyvää triangulaatiota. Ensinnäkin vastaukseni perustuu kahteen osaan: puhtaaseen kirjallisuuskatsaukseen sekä empiiriseen aineistoon. Toiseksi empiirinen aineistoni koostuu sekä haastatteluista että strategiasta. Kolmanneksi analysoidessani haastatteluita ja strategiaa olen käyttänyt oheismateriaalina kirjallisuutta. Mielestäni olen eri aineistoja hyödyntämällä pystynyt sekä lisäämään luotettavuutta esimerkiksi tarkastamalla haastatteluissa esiin tulleita tietoja että syventämään esiin tulleita teemoja. Käyttämäni

kirjallisuus koostuu tieteellisestä kirjallisuudesta, julkisen vallan tuottamista raporteista ja tilastoista, lehdistömateriaalista sekä kansalaisjärjestöjen tuottamista aineistoista. Eitieteellistä eli julkisen vallan, kansalaisjärjestöjen ja lehdistön tuottamaa aineistoa käytän tilanteissa, joissa tieteellistä aineistoa ei ole saatavilla. Esimerkiksi koko maata koskevat tilastot ovat yleisesti erilaisten julkisen vallan organisaatioiden laatimia eikä tieteellisissä julkaisuissa julkaistuja. Lisäksi esimerkiksi turkkilaisen yhteiskunnan viime vuosien kehitystä kuten vaikkapa sananvapauteen liittyviä viimeisiä käänteitä ei ole vielä ehditty käsitellä tieteellisissä julkaisuissa, mutta niistä saa jo tietoa lehdistöstä sekä erilaisista raporteista ja listauksista.

4.2.2 Teemoittelu

Teemoittelu on analyysimenetelmä, jonka avulla voidaan käsitellä ja tiivistää suuriakin tekstimassoja. Tekstimassalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi joukkoa litteroituja haastatteluja, lehdistä koottua materiaalia tai julkisia dokumentteja. Teemoittelussa tekstimassa ensin ikään kuin paloitellaan osiksi. Sitten tarkastellaan, mistä näissä tekstipalasisissa oikein puhutaankaan, ja lopuksi samankaltaiset palat järjestellään uudelleen erilaisten luokkien eli teemojen alle. Teemoittelulla tekstimassasta saadaan irti kaikkein olennaisin sisältö. (Lapadat 2013; Ayres 2008) Teemoittelua voisi verrata vaikkapa talon purkamiseen ja purkujätteen kuvaamiseen: sen sijaan, että esimerkiksi kuvattaisiin erikseen 200 kappaletta rautaisia, eripituisia ja paksuisia rautatikkuja, jonka toinen pää on terävä, voidaan todeta, että talossa oli nauloja. Teemoittelussa tekstipala siis irrotetaan alkuperäisestä kontekstistaan kuten yksittäisestä haastattelusta ja liitetään johonkin teemaan, uuteen kontekstiin. (Ayres 2008) Naulaesimerkkiä jatkaen esine ei olisikaan enää vanhan kontekstin mukaisesti rautainen tikku, joka pitää lattialistaa paikoillaan, vaan uuden kontekstin mukaisesti ”naula”. Teemat eivät ilmesty tutkijalle itsestään, vaan teemoittelu vaatii tekijältään tekstimassan läpilukua lukuisia kertoja. Tekstimassaa siis luetaan tarkasti läpi, ja samankaltaiset tekstipalat koodataan samalle teemalle. (Lapadat 2009; Firmin 2008) Alkuperäiset teemat eivät välttämättä säily, vaan niitä voidaan koodauksen edetessä muuttaa, yhdistää tai jakaa pienempiin osiin (Ayres 2008). Tietenkään koko tekstimassaa ei koodata, vaan ainoastaan ne kohdat, jotka liittyvät tutkimuskysymyksiin. Joissakin teemoitteluohjeissa sanotaan, että muodostettavien teemojen pitäisi esiintyä suurimmassa vastauksia osassa tai useissa vastauksissa⁶. (Firmin 2008) Tämä onkin varmasti hyvä oh-

⁶ Vastauksilla ei tarkoiteta vain haastatteluja vaan muutakin kirjallisessa muodossa olevaa aineistoa.

jenuora joissakin tapauksissa, ja noudatin sitä itsekin herkkyyttä käsittelevän luvun 6 kohdalla. Luvussa 7, jossa käsittelen sopeutumista, minulla oli kuitenkin käytössä suppeampi aineisto, ja olenkin muodostanut teemoja myös aiheista, jotka ovat esiintyneet vain yksittäisissä haastatteluissa. Mielestäni pienien aineistojen kohdalla ei tehtäisi oikeutta aineistolle, jos sieltä poimittaisiin esiin vain asioita, jotka ovat esiintyneet tietyssä määrässä vastauksia. Boyatzisin (1998, 10–11) mukaan teemoittelu muodostuu kolmesta vaiheesta:

- 1) tutkimuskysymyksen kannalta tärkeiden seikkojen havainnoiminen;
- 2) näiden seikkojen muotoileminen teemoiksi; ja
- 3) teemojen tarkastelu teorian ja käsitteellisen viitekehyksen valossa.

Teemoittelu voi olla joko deduktiivista tai induktiivista, eli teemat voivat olla joko ennalta valmiita tai ne voivat pohjautua käsiteltävään aineistoon: ne ”nousevat” aineistosta. Mikäli teemoittelu on deduktiivista, teemat on muodostettu aiemman tutkimuksen esimerkiksi teorioiden avulla. On siis päätetty ennalta, että nämä ovat teemat, joita aineistossa tarkastellaan. (em., 29, 37) Oma teemoitteluni on induktiivista. Toteutin teemoittelun niin, että etsin ensin haastatteluista (ja herkkyyden osalta myös strategiasta) tarkasti kaikki kohdat, joissa käsitellään herkkyyttä tai sopeutumista. Sitten tiivistin nämä kohdat korkeintaan muutamaan sanaan ja listasin nämä tiivistelmät samaan dokumenttiin. Tämän jälkeen luin läpi tiivistelmiä ja aloin miettiä, mitkä kohdat sopivat parhaiten yhteen tai missä on eniten yhteistä. Saatuaani aikaiseksi tiivistelmien ryhmiä pohdin, mikä niiden yhteinen ydinväite on, ja muodostin teemoja. Alun perin teemoja oli hiukan enemmän, mutta myöhemmin yhdistin muutaman teeman.

Teemat voivat olla joko ”näkyviä” tai ”piileviä”, eli suoraan aineistosta nähtäviä taikka enemmän tai vähemmän omaa tulkintaa sisältäviä. Yhtäältä ei kannata pidättäytyä vain täysin näkyvissä teemoissa, koska silloin voi päätyä käsittelemään ainoastaan triviaaleja seikkoja ja aineiston syvempi anti jää saamatta. Toisaalta teemoja muotoiltaessa tulee vielä pysyttäytyä lähellä sitä, mitä aineistossa eksplisiittisesti sanotaan, eikä lähteä tulkitsemaan ja abstrahoimaan liikaa. Näin voidaan edistää sitä, että teemoittelun avulla todella kerrotaan siitä, mitä aineistossa on, eikä siihen sekoitu liikaa tutkijan omat ajatukset ja arvot sekä sovelletut teoriat. Liiallisen tulkinnan vaarana nimittäin on, että teemat eivät kerrokaan aineistosta, vaan ne projisoivat tutkijan oletuksia ja toiveita siitä, mitä aineisto pitää sisällään. Kun tässä vaiheessa teemoittelua mukaan ei sekoiteta liikaa tulkintaa, an-

netaan aineistolle sen ansaitsema arvo. Enemmälle tulkinnalle ja abstrahoinnillekin on totta kai sijansa myös teemoittelussa, mutta niiden paikka on vasta teemoittelun seuraavassa ja viimeisessä vaiheessa, kun teemoittelun tuloksia aletaan tarkastella teorian ja käsitteellisen viitekehyksen valossa. (Boyatzis 1998, 13-14, 16, 28) Omista teemoistani osa on näkyviä ja osa on piileviä, pienimuotoisen abstrahoinnin tuloksia. Esimerkiksi väestönkasvun, kaupungistumisen ja huonon kaupunkisuunnittelun teema oli suoraan luetavissa haastateltujen vastauksista. Puutteellisen ympäristöhallinnon teema puolestaan sisältää enemmän omaa tulkintaani. Kukaan haastatelluista ei eksplisiittisesti todennut yleisesti Turkin ympäristöhallinnossa olevan ongelmia, mutta monia ympäristöhallintoon liittyviä ongelmia mainittiin erikseen useassa kohtaa aineistoa. Niinpä muodostin teeman ympäristöhallinnon ongelmista, enkä tehnyt omaa teemaa esimerkiksi vesiputkistojen vuodoista ja hävikistä. Omasta mielestäni olen pitänyt teemat riittävän lähellä aineistoa, mutta totta kai joku voi kysyä, onko esimerkiksi yleinen väite turkkilaisen ympäristöhallinnon ongelmista liian pitkälle viety.

Boyatzis (em., 10, 146-148) opastaa, että teemoittelun reliabiliteettia eli luotettavuutta ja toistettavuutta voidaan edistää käyttämällä kahta tai useampaa teemoittelijaa sekä toistamalla sama tutkimus kahtena eri ajankohtana tai kahdessa eri tilanteessa [setting]. Useamman teemoittelijan käytössä ideana on tietysti tarkastella sitä, kuinka yhteneväiset teemat eri teemoittelijat aineistosta havaitsevat. Koska olen opiskelija, minulla ei tietenkään ole mahdollisuutta käyttää kuvattuja keinoja reliabiliteetin varmistamiseksi. Olen oman teemoitteluni osalta edistänyt reliabiliteettia pitämällä teemat lähellä aineistoa sekä tietenkin olemalla aineiston käsittelyssä johdonmukainen: olen poiminut aineistostani kaiken herkkyyteen ja sopeutumiseen liittyvät kohdat enkä ole jättänyt mitään huomioimatta liian tylsinä tai omiin ennakkokäsityksiini tai arvoihin sopimattomina. Lisäksi olen soveltanut triangulaatiota, kuten ylempänä totean. Koska lainaamani kansalaisjärjestöjen edustajien sitaatit ovat säännönmukaisesti pitempiä kuin julkisen vallan edustajien sitaatit, voi saada vaikutelman, että olisin halunnut pitää esillä erityisesti kansalaisjärjestöjen näkökulmaa. Näin ei kuitenkaan ole, vaan sitaattien runsaus ja pituus korreloivat täysin sen kanssa, kuinka monisanaisia haastatellut ovat haastatteluissa olleet, ja kansalaisjärjestöjen edustajat sattuiivat ilmaisemaan itseään runsassanaisemmin.

Viimeinen vaihe teemoittelussa on, kun aineistosta nousseita teemoja käsitellään yhdessä teorian ja käsitteiden kanssa. Tässä vaiheessa pidättäytyminen lähellä aineiston muotoilu-

ja ja liiallisen tulkinnan välttäminen ei ole enää niin tärkeää, vaan oma tulkinta ja asioiden vieminen mahdollisesti käytännöllisemmältä tasolta abstraktimmalle tasolle on tervetullutta. Lisäksi omat tulokset ”laitetaan keskustelemaan” aiemman tieteellisen keskustelun kanssa. Tällä tavalla sekä saadaan enemmän irti oman teemoittelun tuloksista että tuotetaan oma puheenvuoro keskusteluun, toisin sanoen tuotetaan oma osa tieteellisen tiedon kehittymiseen. (Boyatzis 1998, 11, 31–32)

5 ILMASTONMUUTOKSEN VAIKUTUKSET TURKISSA

On ennustettu, että ilmastonmuutos vaikuttaa voimakkaasti Välimeren alueeseen ja että alue on yksi eniten ilmastonmuutokselle altistuvista alueista maailmassa. Ilmastonmuutoksen merkittävimmät vaikutukset alueella ovat voimakas lämpeneminen ja sademäärien väheneminen. Sademäärien ja sulamisvesien huomattavan vähenemisen seurauksena alueen on ennustettu kärsivän lisääntyvästä kuivuudesta ja vesipulasta. Lisäksi kuivan ilmastovyöhykkeen ennustetaan leviävän Välimeren ympäristössä. (Gao ja Giorgi 2008, 208 Giorgi ja Lienello 2008, 103-104) Sademäärän vähenemistä ja kuivuutta pidetään yleisesti pahimpana ilmastonmuutoksen aiheuttamana ongelmana myös Turkissa, mutta johtuen suurista ilmastoeroista maan sisällä ilmastonmuutokset vaikutukset vaihtelevat suuresti alueesta toiseen. Ilmastonmuutos näkyy Turkissa jo nyt: ilmasto on ollut lämpenemään päin 1990-luvun alusta lähtien ja myös sademäärät ovat kääntyneet laskuun lukuun ottamatta maan pohjoisosaa (Tayanc ym. 2009, 501).

Keskilämpötilan ennustetaan nousevan joka puolella Turkia vuosien 2011 ja 2040 välillä ajanjaksolla, mutta nousu on yleensä varsin lievää: alle puoli astetta talvella ja alle yhden asteen kesällä. Keskilämpötila nousee jyrkemmin seuraavalla ajanjaksolla vuodesta 2047 vuoteen 2070. Tuolloin talvien keskilämpötilat nousevat alueesta toiseen vaihdellen korkeimmillaan noin puolitoista astetta ja kesien noin 2,4 astetta. Vuosisadan lopussa keskilämpötilat nousevat enimmillään kolme ja puoli astetta talvella ja kuusi astetta kesällä. Lämpötilojen nousu ei ole tasaista ympäri Turkia, vaan on ennustettu, että esimerkiksi Itä-Turkissa lämpenevät etenkin talvet kun puolestaan etelässä ja kaakossa erityisesti kesät. Kun vuosisadan lopussa kesälämpötilat nousevat Kaakkois- ja Lounais-Turkissa noin kuusi astetta, Mustanmeren ja Marmaranmeren rannikolla nousu on noin kolme astetta. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 18-20) On lisäksi ennustettu, että lämpöaallot pahenisivat Välimeren alueella (Meehl ja Tebaldi 2004, 995) Koska Turkissa sataa suureksi osaksi talvella ja keväällä, on tarpeen tarkastella sademäärän muutoksia nimenomaan noina vuodenaikoina. Vuosina 2011–2040 talven ja kevään sademäärät kasvavat suurella osalla Turkia. Ajanjaksolla vuodesta 2041 vuoteen 2070 talvien sademäärät kuitenkin kääntyvät laskuun lännessä ja etelässä. Kevään sademäärät pienenevät maan etelä- ja keskiosissa. Pohjois-Turkissa sen sijaan sekä talven että kevään sademäärät jatkavat kasvuaan. Vuosisadan keskivaiheella alkaneet muutokset vahvistuvat vuosi-

sadan lopussa: alueet, joilla sademäärät ovat pienentyneet, ovat entistä kuivempia, ja alueet, joissa sade on lisääntynyt, ovat entistä sateisempia. Suurimmat sademäärän muutokset tapahtuvat Välimeren rannikolla ja Kaakkois-Turkissa, joissa sademäärät merkittävästi laskevat, sekä Mustanmeren rannikolla, jossa sademäärät huomattavasti nousevat. Kokonaisuudessaan Turkin vuosittainen sademäärä on vuosisadan lopussa vähemmän kuin tällä hetkellä. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 20–21) Kuivuuskaudet lisääntyvät, pidentyvät ja voimistuvat suurimmassa osassa Turkia, poikkeuksena oikeastaan vain alueet, joissa sademäärät lähtevät nousuun. Erityisesti kuivuuskausien pahenemista odotetaan maan luoteis- ja länsirannikolle. (Sen ym. 2012, 188–189)

Sademäärien lasku ja ilmaston lämpenemisen aiheuttama haihtumisen lisääntyminen johtavat vesivarojen vähenemiseen suuressa osassa Turkia (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 22, 55; Karaca ja Nicholls 2008, 292). Vuonna 2006 tehtiin tapaustutkimus, jossa arvioitiin valunnan vähenemistä tärkeillä Gediz- ja Büyük Menderes-jokien valuma-alueilla Länsi-Turkissa. Tulos oli, että pintavesien arvioidaan vähenevän noilla alueilla noin 20 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, 35 prosenttia vuoteen 2050 mennessä ja noin 50 prosenttia vuoteen 2100 mennessä. (Özkul 2009, 256–257 279) Samansuuruinen luku saatiin tapaustutkimuksessa, jossa arvioitiin pintaveden vähenemistä Seyhan-joen valuma-alueella Etelä-Turkissa (Fujihara ym. 2008, 33–34). Bozkurtin ja Lüfti Senin (2013, 159) tutkimuksessa Itä-Turkissa virtaavien Eufrat- ja Tigris-jokien valuma-alueella valuman ennustetaan pienenevän 25–55 prosenttia vuosisadan loppuun mennessä. Kitoh ynnä muut (2008, 3) puolestaan ennustavat, että virtaama Eufratissa pienenee 30–70 prosenttia vuoteen 2100 mennessä. Veden määrän lisäksi ilmastonmuutos voi vaikuttaa myös siihen, milloin virtaama on joissa suurimmillaan. Itä-Turkissa joet saavat suuren osan vedestään lumien sulamisvesistä. (Sen ym. 2012, 189) On ennustettu, että ilmaston lämpenemisen myötä lumien sulaminen aikaistuisi ja sitä myöten myös virtaamahuiput siirtyisivät aikaisempaan ajankohtaan. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 22)

Yksi ilmastonmuutoksen seurannaisvaikutuksista Turkissa on se, että ilmaston lämpeneminen ja kuivuminen edistää aavikoitumista (Türkes 1999, 378–379; Türkes ja Akgündüz 2011, 1263–1264). Aavikoitumisella ei tarkoiteta ainoastaan varsinaisten aavikoiden muodostumista vaan laajemmin maaperän laadun huononemista. Aavikoitumisen tunnusmerkkeinä pidetään kasvillisuuden tuottavuuden ja luonnon monimuotoisuuden vä-

hentymistä sekä tuulen aiheuttamien prosessien kuten eroosion lisääntymistä (Brown 2003, 183). Maaperän laadun heikkeneminen on iso ongelma Turkissa, mihin on syynä sekä ihmisen toiminta kuten voimaperäinen maatalous, ylilaiduntaminen ja metsien hävittäminen että maan ilmasto ja kaltevat, vuoristoiset pinnanmuodot. (Camci Cetin ym. 2007, 491, alkuperäinen lähde Özden ym. 2000). Tällä hetkellä suurimmassa osassa Turkia aavikoituminen joko on käynnissä tai sen uhka on suuri, ja ilmastonmuutos siis uhkaa edistää tätä aavikoitumiskehitystä (Camci Cetin ym. 2007, 490, alkuperäinen lähde Yildiz 2005; Türkes ja Akgündüz 2011, 1263–1264). Alueet, joilla ilmastonmuutoksen edistämisen aavikoitumisen riski on suurin, ovat Kaakkois-Turkki ja Anatolian keskiosia sekä Egeanmeren ja Välimeren rannikko (Türkes 1999, 378–379) .

Ilmaston lämpenemisen, sateiden vähenemisen ja ilman kosteuden pienenemisen myötä myös metsäpalojen riskin ennustetaan kasvavan Välimeren alueella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että metsäpalokaudet yleistyvät ja pidentyvät sekä erityisen pahat metsäpalot lisääntyvät. Metsäpalokausien yleistyminen tarkoittaa sitä, että vuodet, jolloin metsäpalariski on, lisääntyvät. (Moriondo ym. 2006, 89, 93–95) Turkia pidetään yhtenä niistä Välimeren alueista, joissa metsäpalariski kasvaa kaikkein eniten (Giannakopoulos ym. 2009, 219)

Aivan toisenlaisia ongelmia, pahentuvia tulvia, on odotettavissa Mustanmeren rannikolle, jossa sateiden ennustetaan lisääntyvän merkittävästi. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 27) Tulvat ovat tällä hetkellä Turkin toiseksi tuhoisimpia luonnonkatastrofeja maanjäristysten jälkeen. Tulvia on keskimäärin 18 vuodessa, ja tulvissa kuolee vuosittain keskimäärin 23 henkeä. Tulvia ei ole tasaisesti ympäri Turkia, vaan niitä on erityisesti Mustanmeren ja Egeanmeren rannikoilla. Tulvia esiintyy myös Kaakkois-Turkin vuoristoalueilla äkillisten lumen sulamisten johdosta. (Yüksek ym. 2013, 798) Myös näiden tulvien on arvioitu pahenevan ilmastonmuutoksen myötä (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 27).

Verrattuna vaikkapa Bangladeshiin tai Malediiveihin ilmastonmuutoksen aiheuttama merenpinnan nousu ei aiheuta Turkissa erityisen suurta ongelmaa, mutta siitä seuraa kuitenkin monia haitallisia ja vakavia vaikutuksia: rannikon eroosio, tulvat ja meriveden intruusio makean veden lähteisiin. Matalilla rannikoilla eroosio on hiljalleen etenevää. Korkeilla rantajyrkänteillä kallion kulumisen voi puolestaan johtaa lisääntyviin maanvyörymiin.

Pahiten merenpinnan nousun aiheuttamien ongelmien ennakoidaan koettelevan Turkissa Mustanmeren keski- ja itärannikkoa, Egeanmeren pohjoisrannikkoa sekä Välimeren rannikon itäosaa. (Karaca ja Nicholls 2008, 288, 293–295; Alpar 2009, 58) Merenpinnan nousun lisäksi Turkia ympäröivät meret lämpenevät ilmastonmuutoksen myötä. Meriveden lämpenemisen ennustetaan johtavan rankkasateiden, hyökylvien ja myrskyjen lisääntymiseen rannikkoalueilla. (Bozkurt ja Lütfi Sen 2011, 724)

Turkin luonto on hyvin monimuotoinen. Maa sijoittuu kolmen niin sanotun monimuotoisuuden hot spotin tai monimuotoisuuskeskuksen alueelle, ja nämä monimuotoisuuskeskukset ovat Kaukasus, Iran-Anatolia ja Välimeri. Voimakkaasti muuttuvalla ilmastolla on tietenkin vaikutuksia myös Turkin lajistoon, mutta alueen moninaisuuden takia lajiston kykyä suojautua ilmastonmuutoksen vaikutuksilta pidetään kuitenkin hyvänä. Voimallinen maankäyttö ja keho suojelupolitiikka kuitenkin uhkaavat vakavasti luonnon monimuotoisuutta Turkissa, ja ilmastonmuutos muodostaa luonnollisesti lisärasituksen. (Sekericioglu ym. 2011 a, 2753–2755, 2763; Sala ym. 2000, 1771–1773)

6 TURKIN HERKKYYS

6.1 Turkin herkkyyden kirjallisuuden ja aineiston valossa

Tarkastelen Turkin herkkyyttä kahdella eri tavalla. Ensin tarkastelen luonnononnettomuuksissa kuolleisuuden kanssa eniten korreloivia muuttujia kirjallisuuden avulla. Toiseksi olen teemoitellut aineistosta esiin tulleita tekijöitä, jotka lisäävät Turkin herkkyyttä. Aineistona olen käyttänyt tekemiäni haastatteluja sekä Turkin ilmastomuutokseen sopeutumisstrategiaa. Kirjallisuuskatsauksen osalta olen käyttänyt samoja muuttujia kuin mitä alkuperäisessä Brooks'n tutkimuksessa on käytetty. Tämän vuoksi esimerkiksi koulutustasoa tarkastellessa olen kiinnittänyt huomiota vain lukutaitoon enkä ole laajentanut tarkastelua laajemmalle.

Kuolleisuus ja muut henkilövahingot ovat siis herkkyyden äärimmäisin ulottuvuus, ja voi kysyä, onko Turkin herkkyyttä hyvä tutkia nimenomaan kuolleisuuden kanssa korreloivien muuttujien kautta. Mielestäni kuolleisuus sopii hyvin tulokulmaksi, koska äärimmäisyydessään se sopii parhaiten herkkyyden ”yleismittariksi”, paremmin kuin jokin haavoittuvuuden lievempi ulottuvuus.

Tutkimuksessani en tutki erikseen Turkin sopeutumiskykyä. Koska sopeutumiskykyyn ja herkkyyteen vaikuttavat kuitenkin monet samat asiat ja niitä voi pitkälti pitää saman asian eri puolina, voi tutkimukseni tuloksia peilata helposti sopeutumiskykyyn nähden. Niinpä tekijä, joka on ongelmallinen Turkin herkkyyden kannalta, muodostaa rajoitteen myös Turkin sopeutumiskyvylle. Samalla tavalla tekijää, joka ei vaikuta erityisen kielteisesti herkkyyteen, voidaan pitää sopeutumiskyvyn kannalta vahvuutena. Herkkyyden ja sopeutumiskyky eivät mene kuitenkaan täysin ”yksi yhteen”, minkä vuoksi on mahdollista, että jos painopisteeni olisi ollut Turkin sopeutumiskyvyssä, esiin olisi tullut erilaisia asioita.

6.2 Kirjallisuus

6.2.1 Kansanterveydellisillä mittareilla Turkissa voidaan melko hyvin

Kappaleessa 3.3 todetaan, että inhimillisen kehityksen indeksillä mitattuna Turkki kuuluu korkean kehityksen maihin. Myös kansanterveydellisillä mittareilla mitattuna Turkki pärjää varsin hyvin. Eliniän odote on Turkissa 74 vuotta, kun esimerkiksi Suomessa vastaa-

va luku on 80 vuotta ja etelänaapurissamme Virossa 74,8 vuotta (UNDP 2011b). Synnytyskuolleisuus puolestaan on 23 kuollutta 100 000 synnytystä kohti. Vastaavasti Suomessa tämä luku on 8. (UNDP 2011c) Kalorien saanti per asukas on aivan Euroopan maiden luokkaa, ja luku on itse asiassa suurempi kuin esimerkiksi Suomessa. (FAO 2011) Myös sanitaatiotilanne on Turkissa melko hyvä. Kokonaisuudessaan 90 prosentilla väestöstä on sanitaatiomahdollisuudet. Maaseudulla luku on alhaisempi, 75 prosenttia, ja kaupungeissa korkeampi, 97 prosenttia. (UNESCAP 2011, 187)

6.2.2 Turkin koulutustaso kohtalainen

Kaikista yli 15-vuotiaista 91 prosenttia osaa lukea (UNDP 2011d), ja 15-24vuotiaitten keskuudessa lukutaitoisia on 98 prosenttia (Maailmanpankki 2013f). Jälkimmäisen muuttajan korkeampi prosenttiluku kertoo, että lukutaidottomia on lähinnä vanhemmissa ikäluokissa. Naisten ja miesten lukutaidon suhde on 89, kun 100 tarkoittaa sitä, ettei naisten ja miesten lukutaidossa ole mitään eroa (UN Data 2013) Nuorten ikäluokkien (15–24 vuotiaat) kohdalla tämäkin luku on parantunut ollen tällä hetkellä 98 (Maailmanpankki 2013g).

6.2.3 Demokratian toteutumisessa ja hallinnon toimivuudessa vielä puutteita

Sanan-, -yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, oikeusturva

Turkin sananvapauden tila on tällä hetkellä huono: monia toimittajia, tutkijoita ja opiskelijoita on pidätetty (Euroopan komissio 2012b, 21–22; CPJ 2012). Toimittajat ilman rajoja -järjestön sananvapauden tilaa arvioivassa listauksessa Turkki on sijalla 154 (Toimittajat ilman rajoja, 2013), kun Freedom Housen listalla Turkki on puolestaan sijalla 120 (Freedom House 2013b, 16). Vaikka sijoitukset eri listauksissa jonkin verran vaihtelevatkin, tulokset ovat samansuuntaisia. Yhteistä eri järjestön arvioille on lisäksi se, että Turkin nähdään ottaneen takapakkia sananvapaudessa viime vuosina. (em., 12; Euroopan komissio 2012b, 21–22; Toimittajat ilman rajoja 2013)

Turkin perustuslaissa julkaisun- ja sananvapaus on periaatteessa turvattu (Freedom House 2013b, 12). Sananvapauden kannalta ongelmallisia ovat kuitenkin olleet etenkin Turkin rikoslain pykälä 301 ja maan terrorisminvastainen lainsäädäntö. Turkin rikoslain 301 pykälän mukaan Turkin, turkkilaisuuden ja valtiollisten organisaatioiden halventaminen on

rangaistava teko. Pykälän nojalla on tukahdutettu erityisesti armenialaisten kansanmurhaan ja kurdien tilanteeseen liittyvää kritiikkiä. (Euroopan komissio 2012b, 16, 22; Park 2012, 24, 54) Muun muassa tunnetut kirjailijat Orhan Pamuk ja Elif Shafak ovat olleet syytettyjä tämän pykälän nojalla, joskin kuitenkin lopulta vältäneet tuomiot (BBC 2006; The Guardian 2006). Terrorisminvastaisen lainsäädännön perusteella on vangittu kurdien tilanteesta puhuneita poliitikkoja, toimittajia, tutkijoita, opiskelijoita, ihmisoikeusaktivisteja ja niin edelleen. Terrorisminvastaisen lainsäädännön ongelma on siis terrorismin hyvin laaja tulkinta: jo kurdikysymyksestä kirjoittaminen tai kurdien asioita ajavaan mielenosoitukseen osallistuminen voi johtaa syytteeseen terroristiseen toimintaan osallistumisesta. (Euroopan komissio 2012b, 19, 22, 34) Viime vuosina pidätetyksi on joutunut myös toimittajia, jotka ovat tutkineet ja arvostelleet Ergenekon-oikeudenkäyntejä (Freedom House 2012, 11; Human Rights Watch 2011; Toimittajat ilman rajoja 2013). Turkissa on vapaa media, eikä Turkin sananvapausongelmissa ole kyse siitä, että julkinen valta pitäisi koko mediaa otteessaan. (Toimittajat ilman rajoja 2013) Ei ole kyse myöskään siitä, että hallitus tukahduttaisi kaiken kritiikin itseään kohtaan. Ongelma on se, että maassa on tiettyjä asioita, joita ei saisi arvostella. Perinteisesti näitä aiheita ovat olleet armenialaisten kansanmurha ja valtion politiikka suhteessa kurdivähemmistöön. Nykyisin armenialaisten kansanmurhasta puhuminen on jo helpompaa (Euroopan komissio 2012b, 21). Kurdikysymyksestä puhumisesta sen sijaan näyttää tulleen viime vuosina entistä vaikeampaa, ja Ergenekon-oikeudenkäynneistä on tullut uusi aihe, jossa hallitus ei kestä kritiikkiä. Itsesensuuri on levinnyt hyvin laajalle toimittajien ja median omistajien keskuuteen. Esimerkiksi kesän 2013 tapahtumat loistivat poissaolollaan turkkilaisessa valtamediassa, ja hallituksen otteita kritisoineita toimittajia erotettiin. (Euroopan komissio 2013a)

Ympäristökysymykset eivät siis ole perinteisesti kuulunut kiellettyjen puheenaiheiden joukkoon eivätkä kuulu tälläkään hetkellä suuriin tabuihin. On kuitenkin olemassa viitteitä siitä, että mahdollisesti myös ympäristöä koskevasta keskustelusta olisi tulossa rajoitettumpaa. Tästä esimerkkinä on erään teollisuusseudun tuotantolaitosten myrkkypäästöjen ja seudun asukkaiden syöpien välistä suhdetta tutkineen tutkijan tapaus. Tutkija julkaisi tutkimuksen, jonka mukaan alueen syöpäkuolleisuus on kaksi ja puoli kertaa suurempi kuin Turkissa keskimäärin. Kaksi seudun kaupunginjohtajaa nosti syytteen tutkijaa vastaan, ja tutkija sai kahdesta neljään vuoteen kestävästä vankeustuomion ”pelon ja paniikin lietsomisesta”. (Sekercioglu 2011a, 2759; Lewis and Christie-Miller 2011) Lisäksi kesän

2013 mielenosoittajien ja poliisin väliset mellakat saivat alkunsa siitä, että poliisi yritti lopettaa rauhallisen mielenosoituksen Istanbulin ydinkeskustassa sijaitsevan puiston puolelta. Vaikka ympäristöasioita koskeva keskustelu säilyisikin vapaana, voi Turkin herkkyyden kannalta pitää joka tapauksessa kielteisenä kehityksenä sitä, että hallitus on tullut entistä herkkänahkaisemmaksi itseensä kohdistuvalle arvostelulle ja että sen kynnyksellä arvostelijoita on alentunut. Tässä kohtaa voisi mainita yhden haastattelemani kansalaisjärjestöedustajan näkemyksen hallituksen reaktiosta siihen kohdistuvasta kritiikistä ympäristöasioissa. WWF:n edustajan mukaan hallituksella on tapana esittää hallituksen ympäristöpolitiikkaan kohdistuva kritiikki oppositiopolitiikkana, ”vastustamisena vastustamisen vuoksi”, ja tällä tavalla mitätöidä ja marginalisoida kritiikin sisältö ja sen esittäjät.

Myös yhdistymis- ja kokoontumisvapauteen liittyy Turkissa vakavia puutteita. Järjestöjä koskeva monimutkainen lainsäädäntö, tiukka laintulkinta, tarkka valvonta ja suuret sakot vaikeuttavat järjestöjen toimintaa. Myös järjestöjen sulkeminen on tavallista. (Euroopan komissio 2012b, 23–24; Euroopan komissio 2011, 27–28; Euroopan komissio 2010, 21–22) Erityisen tarkasti valvotaan erilaisten vähemmistöjen kuten kurdien ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia edistäviä järjestöjä, ja siten niiden toiminta on kaikkein hankalinta (Euro-Mediterranean Human Rights Network 2012; Euroopan komissio 2010, 21–22). Kaikkein kärjekkäin esimerkki yhdistymisvapauden rikkomisesta on vuodelta 2009, kun perustuslakituomioistuin hajotti kurdipuolue Demokratik Toplum Partisin, DTP:n, ja kielsi 37 sen jäsentä osallistumasta politiikkaan viiteen vuoteen. Puolueen hajottamisen peruste oli, että sen toiminta on vastoin maan yhtenäisyyttä. (Euroopan komissio 2010, 7; Park 2012, 53) Myös mielenosoitusten järjestämistä koskeva lainsäädäntö on raskasta, mikä hankaloittaa mielenosoitusten järjestämistä. Vuonna 2012 oli useita tapauksia, joissa julkisen vallan toimet mielenosoittajia kohtaan luvattomien mielenosoitusten yhteydessä olivat suhteettoman kovia. Kaksi opiskelijaa esimerkiksi tuomittiin kahdeksan vuoden vankeustuomioon, koska he olivat pidelleet lukukausimaksuja vastustavaa banderolliä. Suhteettoman kovaa vallankäyttöä liittyi erityisesti mielenosoituksiin, jotka koskivat kurdien tilannetta, opiskelijoiden ja ammattiyhdistysten oikeuksia – sekä ympäristökysymyksiä. (Euroopan komissio 2012b, 23) Oman lukunsa muodostavat tietenkin kesän 2013 tapahtumat, kun poliisi taltutti mielenosoituksia rajuilla otteilla. On kuultu väitteitä jopa siitä, että poliisi olisi suihkuttanut kyynelkaasua sisään taloihin, joihin mielenosoit-

tajia on paennut ja että poliisi olisi hyökännyt kohti lääkäreitä, jotka ovat olleet auttamassa mielensoittajia. (The Guardian 2013)

Oikeusturva voidaan määritellä monin eri tavoin, mutta yksinkertainen määritelmä sille on, että julkisen vallan, hallinnon ja oikeuslaitoksen, on toiminnassaan noudatettava lakia. Toisin sanoen julkisen vallan edustajat eivät voi kohdella kansalaisia mielivaltaisesti. Kärjekäimmät oikeusturvaa koskevat ongelmat liittyvät Turkissa tällä hetkellä sananvapauteen. Yksi tekijä Turkin kansalaisoikeuksia koskevien ongelmien taustalla on väljästi muotoiltu lainsäädäntö, joka mahdollistaa kansalaisoikeuksia polkevat tulkinnat, kuten esimerkiksi terrorisminvastaisen lainsäädännön kohdalla on tapahtunut. Toinen seikka on se, että julkinen valta on viime vuosina myös käyttänyt tehokkaasti hyväkseen ne lainkohdat, joilla se on voinut vaimentaa itseensä kohdistuvan kritiikin ja epämieluisia aiheita koskevan puheen. Toisaalta olipa esiin tulleissa ongelmissa kyse siitä, että olemassa olevaa lainsäädäntöä on tulkittu palvelemaan omia tarkoituksia mahdollisimman tehokkaasti, tai siitä, että lainsäädäntö on yksinkertaisesti vain ohitettu, ei liene liioiteltua todeta, että julkisen vallan toiminta suhteessa toisinajattelijoihin on ollut Turkissa viime vuosina mielivaltaista. Sananvapauteen liittyvät ongelmat ovat kaikkein räikeimpiä, mutta oikeusturvan toteutumiseen liittyy Turkissa monia muitakin ongelmia (Bertelsmann Stiftung 2011, 15–16).

Poliittiset oikeudet

Vaalit ovat olleet Turkissa vapaita lähes aina 1950-luvulta lähtien. Ongelmana on ollut se, että puolueiden toiminta ei ole ollut vapaata: vuosikymmenien mittaan lukuisia puolueita on hajotettu ja keskeisiä poliitikkoja on kielletty osallistumasta politiikkaan. Viimeisin tapaus on vuodelta 2009, kun kurdipuolueen toiminta kiellettiin. Kun yksi poliittisten oikeuksien ulottuvuus on vähemmistöjen yhtäläiset oikeudet toimia politiikassa, voidaan todeta, ettei tämä toteudu Turkissa. Toinen tärkeä vaaleihin liittyvä ongelma on ollut kymmenen prosentin kansallinen äänikynnys, eli puolueen täytyy saada vähintään kymmenen prosenttia koko maan äänistä, jotta se voi päästä parlamenttiin (Euroopan komissio 2012b, 9). Korkea äänikynnys on johtanut siihen, että vaaleissa yleensä vain harva puolue on päässyt parlamenttiin. Esimerkiksi vuoden 2011 parlamenttivaaleissa vain kolme puoluetta ylitti äänikynnyksen (BBC 2011). Vaalijärjestelmä äänikynnyksineen suosii voimakkaasti suuria puolueita. 2000-luvulla kärjekkäin esimerkki on vuoden 2002

parlamenttivaalit, joissa AKP sai 34 prosenttia äänistä, mutta peräti 66 prosenttia parlamenttipaikoista. Samaisissa vuoden 2002 parlamenttivaaleissa myös peräti 45 prosenttia äänistä meni tavallaan hukkaan eli sellaisille puolueille, jotka eivät ylittäneet kymmenen prosentin äänikynnystä eivätkä siten päässeet parlamenttiin. Tässä kohtaa on hyvä mainita, ettei kymmenen prosentin äänikynnys ole nykyisen valtapuolue AKP:n säätänyt vaan 1980-luvun sotilasjuntan peruja. (Tezcür 2012, 118, 120) Ehkä suurimpana muutoksena 2000-luvun Turkissa voi pitää sitä, että vaaleilla valituista edustajista on tullut maan todellisia vallanpitäjiä eikä asioita ohjaile enää armeijasta, oikeuslaitosta ja hallintokoneistosta muodostunut liittoutuma.

Korruptio on Turkissa yleistä, ja se ulottaa lonkeronsa monille eri yhteiskunnan sektoreille: korruptio koskee niin poliittisia puolueita ja hallintoa kuin myös oikeuslaitosta, armeijaa ja koulutusjärjestelmää. Korruptiota myös esiintyy yhteiskunnan joka tasolla paikallistasolta valtakunnan huipulle. (The U4 Anti Corruption Resource Center 2012, 2-5) Transparency Internationalin (2013a) korruptioindeksissä Turkki saa pisteluvun 53 kun skaala on nollasta (erittäin korruptoitunut) sataan (erittäin rehellinen). 2000-luvulla Turkissa on toteutettu monia korruption vastaisia toimia: lainsäädäntöä on uudistettu ja korruption kitkemiseen keskittyviä organisaatioita on perustettu (Ömürgönül-sen ja Doig 2012, 8). Nämä toimet ovat pureet korruptioon jossain määrin, ja esimerkiksi Turkin pisteluku on Transparency Internationalin korruptioindeksissä kasvanut pitkin 2000-lukua (Transparency International 2013b). Koska korruptiota koskeva lainsäädännöllinen ja hallinnollinen kehikko on Turkissa tällä hetkellä hyvä, olisi voinut olettaa, että kehitys parempaan suuntaan olisi ollut vielä nopeampaa. Syitä lainsäädännön ja todellisuuden väliseen kuiluun ovat muun muassa se, että uutta lainsäädäntöä on toimeenpantu puutteellisesti, ja se, että korruptiolla on vahvat juuret turkkilaisessa yhteiskunnassa. (Ömürgönül-sen ja Doig 2012, 7)

Freedom Housen määritelmä, johon poliittisten oikeuksien osalta tutkimuksessani nojaan, ei sisällytä poliittisiin oikeuksiin päätöksenteon läpinäkyvyyttä eikä kansalaisyhteiskunnan osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon. En pureudu tähän sen enempää kuin, että totean niiden toteutumisessa olevan puutteita. Esimerkiksi merkittävän luonnonsuojelupolitiikan uudistuksen, jossa suojeluarvoja on heikennetty ja taloudellisia arvoja vahvistettu, valmisteluprosessi on ollut hyvin suljettu eikä kansalaisyhteiskuntaa ole kuultu (Sekercioglu ym. 2011b, 1637–1638).

Kaufmannin ynnä muiden kehittämä hallinnon tehokkuuden indikaattori mittaa julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen laatua, virkamiesten pätevyyttä, julkisen hallinnon riippumattomuutta poliittisiin päättäjiin nähden, sovittujen politiikkatoimien laatua ja toimeenpanon tehokkuutta sekä hallituksen sitoutumista edistää sovittuja politiikkatoimia (Kaufmann 1999, 7; Maailmanpankki 2013h). Tällä indikaattorilla Turkin hallinnon tehokkuus saa pisteluvukseen 65, kun skaala on nollasta (erittäin tehoton) sataan (erittäin tehokas) (Maailmanpankki 2013i, 4). Turkilla on kookas, mutta monimutkainen, kallis ja tehoton julkinen hallinto. Tehottomuutta aiheuttaa muun muassa vastuiden huono koordinointi eri organisaatioiden välillä ja se, että julkisen hallinnon rekrytoinnissa ja henkilöstöpolitiikassa on tiettyjä rakenteellisia piirteitä, joiden seurauksena henkilöstön työteho on yleisesti varsin alhainen. Hallintokoneiston tehottomuus hidastaa julkisten palveluiden saantia. (Kapucu ja Palabiyik 2008, 109, 222–224; Sekercioglu 2011, 2764) Turkin kansalaisten tyytyväisyys julkisiin palveluihin vaihtelee palvelusta riippuen. Esimerkiksi maan terveydenhuoltoon ja koulutusjärjestelmään ollaan yleisesti tyytyväisiä. Oikeuslaitokseen ja sosiaalietuuksiin kuten työttömyyskorvauksiin ollaan puolestaan melko tyytymättömiä. (Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki 2011, 30) Julkisessa hallinnossa nimitykset ovat usein politisoituneita, mikä vaikuttaa kielteisesti sekä virkamiesten pätevyyteen että hallinnon riippumattomuuteen. (SIGMA 2011, 9; Euroopan komissio 2011, 11; Kapucu ja Palabiyik 2008, 223) On viitteitä siitä, että poliittisten päätösten kuten suunnitelmien toimeenpanossa on jossain määrin puutteita (Özbek 2009, 688). Viime vuosina hallinnon uudistamiseksi on tehty runsaasti uudistuksia, mutta vielä kokonaisvaltaisemmalle uudistukselle on tarvetta (Euroopan komissio 2012b, 12).

6.3 Aineisto

6.3.1 Väestönkasvu, kaupungistuminen ja huono kaupunkisuunnittelu

” Väestö lisää haavoittuvuutta ja se, että on paljon kaupunkia. Meillä ei ole kunnollisia kaavoja, suunnittelujärjestelmää, joten sellaiset puutteet suunnittelussa tekevät Turkista haavoittuvamman ilmastonmuutokselle.” (Regional Environmental Center:in edustaja)

Aineistossa Turkin haavoittuvuutta lisäävinä seikkoina tulivat esiin väestönkasvu, kaupungistuminen, valvottoman rakentaminen ja huono kaupunkisuunnittelu. Nämä olivat seikkoja, jotka mainittiin kaikkein useimmin haavoittuvuutta aiheuttavina tekijöinä, ja ne olivat yhtäläisesti esillä sekä ministeriöiden että REC:in ja kansalaisjärjestöjen vastauksissa, joskin kansalaisjärjestöt suhtautuivat ministeriöitä huomattavasti kriittisemmin kaupunkisuunnitteluun eli julkisen vallan osuuteen ongelmien muotoutumisessa. Myös strategiassa todetaan, että nopea väestönkasvu ja kaupungistuminen vaikeuttavat sopeutumista (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 25). Turkin vuosikymmeniä kestänyt väestönkasvu (Chapin 1995) on purkautunut kaupunkeihin: kaupungistuminen on ollut Turkissa hyvin ripeää viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana, erityisesti 1980-luvulla, ja tällä hetkellä kaksi kolmesta turkkilaisesta asuu kaupungeissa (Avcı 2005, 12–13; Maailmanpankki 2013j). Muuttoliike on perinteisesti suuntautunut suureksi osaksi Marmaranmeren alueelle ja maan länsirannikolle, joihin Turkin teollisuus ja talouselämä ovat olleet keskittyneinä, mutta nykyään muuttovirrat suuntautuvat enenevässä määrin myös Anatolian kasvaviin kaupunkeihin (Maailmanpankki 2013k; Gültekin ja Yilmaz 2007). Vaikka kaupungistumisen nopeus on 80-luvun huippuvuosista taittunut, se jatkuu edelleen. On arvioitu, että väestön kasvun ja kaupungistumisen myötä kaupunkien määrä lisääntyy ja niiden väestö kasvaa myös tulevaisuudessa. (Avcı 2005, 34; Maailmanpankki 2013j)

Kuten monessa muussakin maassa, myös Turkissa nopean kaupungistumisen seuraus on ollut suunnittelematon ja valvottoman rakentaminen kaupungeissa.

Haastattelukysymys: *”Millaiset asiat yhteiskunnassa tuottavat haavoittuvuutta Turkissa?”*

Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja: *”On ehkä monia asioita, jotka tuottavat ja lisäävät yhteiskunnan, sektoreiden, maan haavoittuvuutta. Kaupungistuminen, suunnittelematon kaupungistuminen. [--] On vaikea valvoa kaikkea rakentamista. Ja siellä oli ei-haluttuja, suunnittelemattomia esimerkkejä”*

Julkinen hallinto ei ole kyennyt tarjoamaan muuttajille asuntoja, ja asuntojen puutteen vuoksi uudet tulijat ovat vallanneet maata kaupunkien laitamilta ja rakentaneet sinne rakennuksia ilman minkäänlaisia virallisia lupia. Turkin kielessä nimitys näille rakennuksille ja alueille on *gecekondu*, ’yhdessä yössä rakennettu’. Gecekondujen asukkaiden äänten menettämisen pelossa poliitikot ovat vuosikymmeniä sallineet näiden laittomien

asuinalueiden rakentamisen, ja noin kolmasosa kaupunkiväestöstä ja yli puolet kaikkein suurimpien kaupunkien asukkaista asuu niissä. (Baslevent ja Dayioglu 2005, 32–34) Gecekondut ovat enää harvoin yhdessä yössä rakennettujen hökkelien kyliä, vaan alkuperäiset rakennelmat on korvattu kerrostaloilla, eivätkä gecekondu poikkeaa päällisin puolin ulkoisesti kaavoitetuista, laillisista asuinalueista (Neuwirth 2006, 151). Pinnan alla asiat ovat kuitenkin toisin. Gecekonduissakin infrastruktuuri, kuten vesiputki-, viemärointi- ja sähköverkostot, on yleensä olemassa, mutta se on usein huonompilaatuinen kuin kaavoitetuilla alueilla. Esimerkiksi veden- ja sähkönjakelussa on enemmän katkoja, viemäreissä enemmän vuotoja ja sadevesien viemäroinnissä enemmän ongelmia. Lisäksi gecekonduissa vesi ja sähkö voivat olla kalliimpia kuin kaavoitetuilla alueilla. Yksityisen liikkeenharjoittajan toimittama vesi voi olla monta kertaa, jopa kymmeniä kertoja, kalliimpaa kuin yleisestä vesijohtoverkosta saatava vesi. (Baharoglu ja Leitmann 1998, 123)

Yksi osa huonoa kaupunkisuunnittelua on siis se, ettei asuntotarjonta ole riittävää ja gecekondujen rakentamista katsotaan läpi sormien, mutta kansalaisjärjestöt ja REC moittivat myös yleisesti kaupunkisuunnittelun tasoa. Keskeisin ongelma kaupungeissa on, ettei kaikille asukkaille pystytä tarjoamaan perusinfrastruktuuria, mikä lisää turkkilaisten kaupunkien haavoittuvuutta.

”Olet nähnyt Ankaran ja jos olet pitkään Turkissa, näet selvästi, että meillä on paljon rakennuksia joka paikassa. Ja niillä ei ole kunnollista infrastruktuuria suunnittelun kautta. Mitä tarkoitan kaupunkisuunnittelulla on, että meillä on tiheää asutusta tietyillä paikoilla kaupungeissa, ja se tekee kaupungeista haavoittuvaisia ilmastomuutokselle. Jos joillain paikoilla on tiheää asutusta, on selvää, että on jossain määrin ongelmia järjestää vedenjakelua, järjestää perusinfrastruktuuria heille.” (Regional Environmental Center:in edustaja)

Vedenjakelussa on ongelmia jo nyt, ja mikäli asialle ei tehdä mitään, ongelmat luonnollisesti vain vaikeutuvat veden vähenemisen myötä. Toisaalta turkkilaisissa kaupungeissa on ongelmia myös veden ”paljouden” kanssa: puutteellisen infrastruktuurin ja huonon kaavoituksen takia kaupungeissa on ongelmia hallita rankkasateiden ja hyökyaaltojen aiheuttamia tulvia.

Haastattelukysymys: *Ovatko Samsunin tapahtumat [noin kuukausi ennen haastattelua Mustanmeren rannikolla Samsunissa oli tulva, jossa kuoli 12 ihmistä] mielestäsi osittain huonon maankäytön suunnittelun tulosta?*

TEMA:n edustaja: *On kyse kaupunkisuunnittelusta, ei maankäytön suunnittelusta. Se todellakin liittyy tähän. Näemme paljon enemmän tulvia ja muuta esimerkiksi Istanbulissa silloin, kun sataa. Ainakin yhdestä alueesta Istanbulista tulee kuin pieni järvi muutamaksi päiväksi. Se osoittaa, ettemme tiedä kuinka suunnitella kaupunki. [--]*

Haastattelukysymys: *Myöntävätkö julkisen vallan edustajat esimerkiksi tulvien aikaan, että esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa on tapahtunut virheitä?*

TEMA:n edustaja: *Ei. Joka sanomalehti ja televisiolähetys sanoo, että on kyse kaupunkisuunnittelusta, mutta pääministeri sanoo, että tällaisia katastrofeja tapahtuu kerran 500 vuodessa. [--] Todennäköisesti he tietävät, että on kyse siitä [kaupunkisuunnittelusta], mutta he eivät mainitse sitä julkisesti. Nuo talot, joissa ihmisiä kuoli, olivat TOKI:n taloja, hallituksen rahoittamia. TOKI on rakennusyhtiö, jossa rahoitus tulee puoliksi yksityisiltä, puoliksi hallitukselta. Se rakentaa rakennuksen ja myy sen normaalia halvemmalla, joten vähävaraiset asuvat niissä.*

Merien lämpenemisen myötä rankkasateet ja hyökyaallot lisääntyvät rannikkoalueilla (Bozkurt ja Lütü Sen 2011, 724), eli niiden aiheuttamien ongelmien voidaan ennustaa kärjistyvän tulevaisuudessa.

Aineistossa mainittiin haavoittuvuutta lisäävänä asiana myös se, että Turkissa asutus on keskittynyt nimenomaan rannikkoseuduille, mikä voimistaa merenpinnan nousun aiheuttamia ongelmia. Rannikolla sijaitsevat kaupungit kattavat noin viisi prosenttia Turkin pinta-alasta (Karaca ja Nicholls 2008, 288), mutta niissä asuu noin puolet maan väestöstä ja luku kasvaa väestönkasvun ja kaupungistumisen myötä. Rannikkokaupungeissa sijaitsee myös 80 prosenttia maan teollisesta tuotannosta, ja ne tuovat noin 90 prosenttia maan matkailutuloista. (Alpar 2009, 58)

6.3.2 Vettä tuhlaava maatalous

Maatalous kuluttaa valtaosan Turkissa käytettävästä vedestä, minkä vuoksi sektori on ilmastomuutoksen näkökulmasta erittäin tärkeä. Strategian mukaan maatalouden osuus vedenkäytöstä on 75 prosenttia (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 32, 72). Joillakin alueilla osuus voi olla vielä suurempi. WWF:n edustajan mukaan maatalouden kannalta tärkeällä Konyan alueella maatalous kuluttaa jopa 90 prosenttia vedestä. Maatalouden massiivinen veden kulutus tuli esille ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön ja kansalaisjärjestöjen edustajien haastatteluissa sekä strategiassa.

Yksi syy maatalouden runsaaseen veden kulutukseen on sektorin suuri koko. Noin puolet Turkin pinta-alasta on maatalouskäytössä, ja maassa on noin kolme miljoonaa maatilaa. Neljäsosa väestöstä saa elantonsa maataloudesta. Turkki kuuluu maailman suuriin hedelmien, vihanneksien ja pähkinöiden tuottajiin ja viejiin. Esimerkiksi sen hedelmien ja vihannesten tuotanto vastaa noin 60 prosenttia koko EU:n tuotannosta, ja maa on maailman suurin hasselpähkinöiden viejä. Turkki on myös kilpailukykyinen linssien, kikherneiden, puuvillan, sokerin, tupakan ja oliiviöljyn tuottaja. Maatalous tuottaa noin kymmenen prosenttia Turkin bruttokansantuotteesta. (Euroopan komissio 2013b, 3-4). Turkin viljelijät ovat suureksi osaksi pienviljelijöitä. Noin 65 %:lla viljelijöistä on alle viisi hehtaaria maata ja noin 83 %:lla vähemmän kuin kymmenen hehtaaria maata, kun esimerkiksi EU-15:ssa keskimääräinen tilakoko on 19 hehtaaria. Maanviljelys on siis yleisesti hyvin pienimuotoista toimintaa, ja käytetty teknologia vanhanaikaista. Näistä seikoista johtuen turkkilaisen maatalouden tuottavuus ja kilpailukyky ovat varsin alhaisia. Suuret ja tehokkaat yksiköt, jotka tuottavat maan vientituotteita, ovat keskittyneet rannikoille, erityisesti Egean- ja Välimeren rannikolle. (Euroopan komissio 2003, 4, 6, 21)

Haastatteluista kävi ilmi, että toinen syy suureen veden kulutukseen on, että Turkissa kasvatetaan paljon vettä kuluttavia tuotteita kuten riisiä, soijaa ja puuvillaa, ja julkinen valta on tukenut tätä. Nyt maatalouspolitiikka on kuitenkin jossain määrin muuttumassa. Maa on jaettu 30 maatalousalueeseen, ja on määritelty, mitä kasveja kullakin alueella viljellään. Kuivilla alueilla paljon vettä kuluttavien kasvien viljely on kielletty. Idea on siinä, että mikäli viljelee jotain listan ulkopuolista, tavallaan kiellettyä tuotetta, ei ole oikeutettu saamaan tukia.

”Esimerkiksi Konyan alueella, luulen, että soijapapu on kielletty sillä alueella. Esimerkiksi puuvillaa vain etelässä, vain etelään on annettu lupa. [–] Riisi, soijapapu, puuvilla, muut, tiedäthän, hedelmät luulisin, mutta en tiedä, mitkä alueet on kiellettyjä.” (Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön edustaja)

Sain ministeriön ja kansalaisjärjestöjen edustajilta kuitenkin ristiriitaista tietoa siitä, joko tätä uutta tukipolitiikkaa toimeenpannaan vai ei, joten en osaa sanoa, onko paljon vettä kuluttavien kasvien viljely jo vähentynyt.⁷ Strategiassa tätä uutta tukipolitiikkaa ei mainita. Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön edustajan mukaan uutta tukipolitiikkaa toteutettaisiin jo, mutta WWF:n edustajan mukaan sitä ei toteuttaisi vielä. WWF:n edustaja oli muutenkin skeptinen ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön strategioiden toimeenpanon suhteen.

”Maatalousministeriö tekee työtä ilmastosopeutumiseen liittyen, mikä on itse asiassa hyvä, mutta kuten sanoin vain puolet noista suunnitelmista pisetetään todella toimeen. Toimeenpano on avainjuttu.” (WWF:n edustaja)

Haastatteluissa selvisi, että kolmas seikka mittavan veden käytön takana on vanhanaikainen maatalous. Kesällähän Turkissa on suureksi osaksi äärimmäisen kuivaa, minkä vuoksi kastelu on viljelyn edellytys. Vesi joko johdetaan kanavia pitkin patoaltaista, tai vaihtoehtoisesti pumpataan pohjavettä. Strategian mukaan noin 65 prosenttia maatalouden kasteluvedestä johdetaan padoista ja 35 prosenttia otetaan pohjavedestä (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 72). Käytetty kasteluteknologia on vanhanaikaista ja paljon vettä tuhlaavaa - jopa riisin viljelystä tuttu tulvakastelumenetelmä on käytössä. WWF:n edustaja kertoi, että viljelijöillä ei yleensä ole muodollista koulutusta maanviljelyyn vaan menetelmät ovat siirtyneet sukupolvelta toiselta. Tämä on todennäköisesti yksi syy siihen, etteivät uudet opit ja teknologiat leviä nopeasti. Toinen ongelma on WWF:n edustajan mukaan se, ettei kaikilla viljelijöillä ole varaa uusia kastelujärjestelmiä. Vaihtoehtoisesti viljelijöillä voi olla varaa kasteluteknologian uudistamiseen, mutta he eivät halua tehdä sitä omalla kustannuksellaan vaan haluavat siihen julkisen vallan tukia. Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriö antaakin tukia kastelujärjestelmien uusimiseksi, ja kansalaisjärjestöistä ainakin WWF on toteuttanut yhden pilottiprojektin kastelujärjestel-

⁷ Osaan turkkia jonkin verran, mistä oli hyötyä muun muassa haastattelujen saamiseksi. Turkin kielen tasoni ei kuitenkaan ole sillä tasolla, että pystyisin hakemaan tietoa kovin helposti, minkä vuoksi en ole pystynyt tarkastamaan asiaa.

mien uusimiseksi. Turkin kasteluteknologia on siis jossain määrin viime vuosina uusiutunut.

Sen lisäksi, että veden tuhlaus maataloudessa kärjistää Turkin vesipulaa, veden ylikulutus aiheuttaa myös muita ongelmia. TEMA:n edustaja kertoi, että pohjaveden liiallinen pumppaus aiheuttaa Turkissa maan vajoamista, ja WWF:n edustaja totesi, että tulvakastelu vaikuttaa kielteisesti maaperän laatuun. Strategiassa esimerkkeinä liiallisen kastelun haittoina mainitaan maan suolaantuminen, aavikoituminen ja maataloudessa käytettyjen kemikaalien leviäminen veden mukana. Lisäksi kastelujärjestelmät kytkeytyvät vahvasti patoihin, joita on Turkissa paljon ja joita aiotaan rakentaa paljon lisää seuraavan kymmenen vuoden aikana.

6.3.3 Voimakas luonnonvarojen käyttö

”Turkin on todella vaikea sopeutua noihin muutoksiin [ilmastonmuutoksen aiheuttamiin] koska ekosysteemejä tuhoetaan noilla padoilla. Tämä on ongelma.” (TEMA:n edustaja)

Turkissa käytetään hyvin voimallisesti hyväksi maan luonnonvaroja, mikä tuhoaa ekosysteemejä. Sen lisäksi, että ekosysteemien häviämisen mukana monimuotoisuus vähenee, myös ekosysteemien tarjoamat niin kutsutut ekosysteemipalvelut menetetään. Ekosysteemeillä olisi potentiaalia lieventää ilmastonmuutoksesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, mutta ekosysteemien häviämisen myötä myös tämä potentiaali menetetään. Huoli luonnonvarojen voimakkaasta käytöstä ja sen yhteydestä herkkyyteen tuli esiin kansalaisjärjestöjen ja Regional Environmental Center:in edustajien haastatteluissa. Ministeriöiden edustajat eivät ottaneet tätä teemaa esiin, mutta strategiassa asiaa on käsitelty. Strategiassa sopeutumispolitiikan kehittymättömyyden yhtenä pääsyynä pidetään sitä, että sopeutumisen kannalta kielteisten politiikkojen olemassaoloa ei suostuta näkemään. Tällä viitataan esimerkiksi veden tehottomaan hallintaan ja maatalouden tehottomiin käytäntöihin, mutta myös siihen, että ympäristölle riskialttiita toimintoja kuten kaivoksia annetaan perustaa esimerkiksi herkille vesistöalueille. Strategiassa myös todetaan, että lainsäädäntö on osittain ristiriidassa ekosysteemin kestävyiden kanssa. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 27–28)

Yksi aineistossa esiin tulleista asioista on padot, jotka ovat muutoinkin yksi suurimmista ja eniten tunteita herättävimmistä kysymyksistä turkkilaisessa ympäristöpolitiikassa. Turkissa on paljon patoja, ja tähän asti patoja on rakennettu eniten kastelua sekä yhdyskuntien ja teollisuuden veden käyttöä varten. Patoja rakennetaan edelleenkin runsaasti kastelu- ja käyttöveden saantia varten, mutta nyt patoja rakennetaan todella paljon myös energiantuotantoa varten. (Sekercioglu 2011, 2757)

”meidän energiapolitiikka , se voi myös luoda vakavia ongelmia lähitulevaisuudessa, koska vuoteen 2023 mennessä yritämme käyttää hyväksi Turkin koko vesivoimapotentiaalin. Kun ottaa huomioon ilmastonmuutoksen vaikutukset Turkissa, tämä todellakin luo valtavan uhan Turkille.” (Regional Environmental Centerin edustaja)

”Samaan aikaan näemme joka IPCC:n kartasta, kuinka kuivuus vaikuttaa Turkkiin viidessäkymmenessä vuodessa tai ensi vuosisadalla, vuosisadan lopussa. Jos siis joudumme kokemaan niin paljon kuivuutta, ei ole loogista rakentaa kaikkia noita patoja, jotka tulevat käyttöön 20 vuoden sisällä” (TEMA:n edustaja)

Voidaan sanoa, että Turkin hallituksella on varsinainen patohuuma. Turkin hallituksella on tavoite valjastaa maan vesivoima 100 prosenttisesti käyttöön vuoteen 2023, Turkin satavuotisjuhlavuoteen, mennessä. Tällä hetkellä reilut 1400 vesivoimapatoa on joko rakenteilla tai suunnitteilla. Lisäksi noin 2000 patoa kastelu- ja käyttöveden varten on joko rakenteilla tai suunnitteilla. (Sekercioglu 2011, 2757) Valuman vähentyessä ja patojen lisääntyessä, on helppo ennustaa yhteisvaikutuksen olevan se, että virtaama joissa pienenee voimakkaasti. Laajamittainen padottaminen myös vaikuttaa veden laatuun (em., 2758). Lisäksi padot vähentävät rannikolle, jokien suistoihin kerääntyvää lietettä, mikä pahentaa merenpinnan noususta aiheutuvia ongelmia kuten tulvia (Karaca ja Nicholls 2008, 294). Strategiassa ei laajemmin kyseenalaisteta patojen rakentamista, mutta siinä nostetaan esille patojen vaikutus kosteikkoihin, kun niistä ohjataan vettä patoaltaisiin, sekä maanviljelyksessä käytettyjen lajien luonnollisten elinympäristöjen jääminen patojen alle. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, kuinka hyvin maatalous pystyy sopeutumaan ilmastonmuutokseen. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 75) Metsä- ja vesiministeriön edustajan totesi, että padot toteutetaan nykyään ympäristöystävällisemmin.

DSI muuttui, mutta ennen me kuivasimme kosteikkoja. Mutta aikaisemmin. Nyt emme. [--] Teemme projekteissamme ympäristönvaikutusarvioinnin, vedenlaatututkimuksia. (Metsä- ja vesiministeriön edustaja)

Kansalaisjärjestöt näkevät asian toisin.

” [--] he tekevät ympäristönvaikutusarviointeja, se on totta. Mutta he tekevät sen projektitasolla, eli ei ole jokialuekohtaisia [basin] suunnitelmia. Heillä on yli kymmenen patoprojektia yhdessä joessa. Kun tarkastelet yhtä projektia, sanot, ettei se ole ympäristöllisesti niin paha. Mutta jos laitat ei niin paha, ei niin paha, ei niin paha yhteen jokeen, tapat joen ekosysteemit. ” (TEMA:n edustaja)

Myös Turkin nykyinen metsä- ja luonnonsuojelupolitiikka nähtiin herkkyyttä lisäävänä seikkana.

Haastattelukysymys: ”Kuinka näet tulevaisuuden: onko meneillään joitakin kehityskulkuja, jotka voivat joko lisätä tai vähentää haavoittuvuutta?”
WWF:n edustaja: ” On itse asiassa tekijöitä, jotka saattavat lisätä haavoittuvuutta, koska on joitakin juttuja kuten suojeltuja alueita ja muuta sellaista, jotka pitävät sinut vahvempuna ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia vastaan. Ja Turkin nykyinen polku ei niin optimistinen mitä siihen tulee. Meillä on tämä uusi luonnonsuojelulaki, mikä merkitsee, että Turkki ottaa taaksepäin luonnonsuojelun suhteen vuosien mittaan otettuja askeleita. Ja on tämä villi, aggressiivinen strategia, kehityspolitiikka [--] kehitysstrategiassa tai yksittäisissä projekteissa, en usko, että he ottavat vakavasti riskiarviointia ja pitkän aikavälin vaikutuksia. Jopa ilman ilmastonmuutostakin Turkin haavoittuvuus kasvaa, ja ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin vaikutukset tekevät meistä vielä haavoittuvamman kaikkien kokemiemme ympäristöongelmien edessä. ”

Turkin metsälainsäädäntöä on suojelun näkökulmasta heikennetty ja myös maan luonnonsuojelulainsäädäntöä on muutettu ja ollaan muuttamassa lisää suojelun kannalta selvästi huonompaan suuntaan. Metsälakia on muutettu niin, että tietyt vahingoittuneet metsät, jotka ennen on määritelty metsiksi ja joita ei ole saanut ottaa muuhun käyttöön kuten maanviljelykseen tai rakentamiseen, ovat nyt menettäneet metsästatuksensa ja ovat siis vapaita muulle käytölle. Tämä muutos koskee vajaata puolta miljoonaa hehtaaria metsää. (Sekercioglu 2011a, 2756; Today’s Zaman 2012) Luonnonsuojelulainsäädännön osalta

monien suojeltujen alueiden suojelua on heikennetty merkittävästi samaan aikaan kun erilaisten rakennushankkeitten kuten patojen, kaivosten, tehtaiden ja teiden toteuttamisen tieltä on raivattu oikeudellisia esteitä. Esimerkiksi patoja ja kaivoksia saa nykyään rakentaa myös suojelluille alueille. Suojeluarvoja on siis heikennetty selvästi taloudellisiin intresseihin nähden. (Sekercioglu 2011b, 1637) Turkin luonnonsuojelun tasosta kertoo sekin, että Yalen yliopiston tekemässä luonnon monimuotoisuuden suojelun tasoa koskevassa listauksessa Turkki on sijalla 121 (Yale University 2012). Metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön muutokset ovat herättäneet suurta huolta ekosysteemien häviämisestä, ja yksi huolenaihe ovat metsät, jotka kattavat tällä hetkellä noin kolmasosan Turkin pinta-alasta (Sekercioglu 2011a, 2755). Strategiassa ei puhuta mitään meneillään olevista suojeluarvojen heikennyksistä metsä- ja luonnonsuojelupolitiikan, mutta siinä on listattu mekanismeja, joiden kautta metsät auttavat sopeutumaan ilmastonmuutokseen. Metsät ylläpitävät maaperän laatua ja ehkäisevät maaperän eroosiota ja aavikoitumista, mitä kautta metsät ylläpitävät myös maatalouden tuottavuutta. Metsät myös sääntelevät jokien virtaamaa ja ehkäisevät tulvia. Lisäksi metsät vähentävät patoihin kulkeutuvan sedimentin määrää, mikä vaikuttaa patojen toimivuuteen. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 82)

Turkin nykyinen kehitys uhkaa myös maan kosteikkoja. Strategiassa kerrotaan, että kosteikkoja kuivataan viljelysmaaksi ja että myös liiallinen pohjaveden käyttö maatalouden kastelua varten vähentää kosteikkoihin virtaavan veden määrää. Lisäksi vettä ohjataan pois kosteikoista pato- ja kasteluprojekteihin. (em., 75) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kosteikkojen häviäminen on harmillista, koska kosteikoilla on kyky ehkäistä tai lieventää tulvien ja myrskyjen vaikutuksia. (Gleason ja Tangen 2008, 31; Austin 2006, 671, 673, 676)

Strategiassa kiinnitetään huomiota voimalliseen luonnonvarojen käyttöön ja ekosysteemien häviämiseen ennen kaikkea maatalouden haavoittuvuuden näkökulmasta. Maatalouden haavoittuvuuden kannalta kielteisiä käytäntöjä ovat laidun- ja muiden puoliluonnollisten maiden kyntäminen pelloiksi, ylilaidunnus, kosteikkojen kuivattaminen maatalousmaaksi, veden ohjaaminen kosteikoista pato- ja kasteluprojekteihin, kosteikkojen kuivumista aiheuttava pohjaveden ylikäyttö sekä tärkeiden elinympäristöjen häviämistä aiheuttava patojen rakentaminen. Näiden käytäntöjen nähdään vaikuttavan kielteisesti viljelyslajikkeiden geneettisen monimuotoisuuteen ja maaperän laatuun. Myös maatalouden

ravinteita ja tuholaismyrkkyjä sisältävät valumavedet nähdään ongelmallisina. Strategias-
sa todetaan, että tähän asti monet tutkimukset, joiden tarkoitus on ollut lisätä maatalouden
tuottavuutta, ovat perustuneet taloudellisille lähtökohdille ja ilmastosopeutuminen on jä-
tetty huomioimatta. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 67, 76)

6.3.4 Ympäristöhallinnon ongelmat

Turkissa on siis varsin kookas, mutta myös melko tehoton ja huonosti koordinoitu hallin-
tokoneisto. Aineistoni ja kirjallisuuden perusteella tästä on merkkejä ainakin jossain mää-
rin myös ympäristöhallinnossa. Ainakin vesienhallintaan, maankäytön suunnitteluun ja
luonnonsuojeluun liittyy ongelmia. Esimerkiksi luonnonsuojelualueiden hallinto on mo-
nimutkainen ja hajaantunut monelle eri organisaatiolle, mikä aiheuttaa vastuiden päällekkäisyyttä ja sekaannusta. Lisäksi entisen ympäristö- ja metsäministeriön jakaantuminen
kahdeksi uudeksi ministeriöksi, ympäristö- ja kaupunkiministeriöksi ja metsä- ja vesimi-
nisteriöksi, vuonna 2011 on voinut aiheuttaa lisähämmennystä ympäristöhallinnon sisäl-
lä. (Sekercioglu 2011a, 2754, 2764) Regional Environmental Centerin edustaja esitti li-
säksi huolen, että ministeriöiden ja sitä kautta henkilöstön uudelleen järjestelyssä on me-
netetty tietoa ja kokemusta. Sama haastateltu totesi, että ministeriöiden uudelleen järjeste-
ly on hidastanut asioiden etenemistä. Strategiassa suurena pulmana pidetään julkisten or-
ganisaatioiden riittämätöntä yhteistyötä. Ympäristöhallinnon puutteet tulivat esiin Re-
gional Environmental Centerin, WWF:n ja metsä- ja vesiministeriön haastatteluissa sekä
strategiassa.

Suurin osa viittauksista ympäristöhallinnon puutteisiin liittyivät jollain tavalla veteen, ja
strategiassa haukutaan yleisesti Turkin vesienhallintaa ja vastuiden huonoa koordinoitua
julkisen vallan toimijoiden välillä vesikysymyksissä. Yksi ongelma on vuodot vesiputkis-
toissa. Vuotojen aiheuttama hävikki putkistoissa voi REC:in edustajan mukaan olla jopa
yli 50 prosenttia.

*”Se on ongelma. Siitä ongelmasta on päästävä eroon ennen kuin rakenne-
taan pato tai muuta sellaista. Jos järjestelmässä (vesiputkiverkosto) on yli
50 %:n tai 40 %:n hävikkejä, ei ole tärkeää, jos Turkkiin rakennetaan
kymmeniä patoja.”* (REC:in edustaja)

REC:in edustaja jatkoi, että ongelma ei ole siinä, että Turkissa ei olisi tarpeeksi insinööri-
taitoa. Ongelma on se, että putkistoja ei ole huollettu tarpeeksi. Hän kertoi, että myös

putkistojen hoitoon liittyvien tehtävien koordinointiin kuntien ja valtion välillä liittyy ongelmia. Myös metsä- ja vesiministeriön edustaja mainitsi vuodot ja hävikin vesiputkistoissa, ja samoin ongelma on nimetty strategiassa (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 56).

Strategiassa on listattu ongelmia, jotka liittyvät pohjavesien hallintaan. Pohjavesiä hallinnoi useampi organisaatio, eikä koordinaatio niiden kesken toimi. Julkinen hallinto on jakanut yhdyskunnille ja tuotantolaitoksille oikeuksia pohjaveden käyttöön suunnitteleluttomasti, mikä on yksi syy pohjavesien ylikäyttöön ja on osaltaan johtanut pohjavesien pilaantumiseen. Turkissa myös käytetään laittomasti pohjavettä, ja pohjavesiä pilaantuu, kun kotitalouksien ja teollisuuden likavesiä päästetään kontrolloimattomasti luontoon. Tätä voinee pitää osittain ympäristöhallinnon epäonnistumisena, koska se ei ole pystynyt estämään näitä ongelmia. Vesienhallinnan ongelmiin on onneksi odotettavissa parannusta, sillä eri organisaatioiden vastuuta on alettu tarkistaa. Veteen liittyvien hallinto-ongelmien lisäksi strategiassa kerrotaan myös siitä, ettei maassa ole kokonaisvaltaista, luotettavaa ja koko maan kattavaa ympäristötietokantaa, jonne olisi kerättynä tiedot muun muassa ympäristön laadusta, tulvista ja kuivuuskausista. (em., 57, 61, 93)

REC:in ja WWF:n edustajat kritisoivat lainsäädännön, strategioiden, suunnitelmien ynnä muiden tehotonta toimeenpanoa. REC:in edustaja esimerkiksi kertoi, että osana EU-jäsenyyshakuprosessia Turkki on säätänyt paljon uutta lainsäädäntöä, mutta tämän uuden lainsäädännön toimeenpanossa on kuitenkin puutteita.

Haastattelukysymys: *Mikä on syynä, että toimeenpano[ei toimi]?*

WWF:n edustaja: *Koska se on poliittinen prosessi, myös toimeenpano on, ja monissa poliittisissa prosesseissa et koskaan saa optimaalista lopputulosta. [--] Voit valmistella joukon toimenpiteitä, mutta mitä tulee sekä hillintään että sopeutumiseen suurin osa toimenpiteistä edellyttää [regard] investointeja ja investointeja nyt. Pitkällä aikavälillä, kuten kymmenessä, viidessä vuodessa, ne ovat edullisia. [--] Mutta kymmenen, jopa viisi vuotta on liian pitkä aika poliitikolle, koska meillä on vaalit joka neljäs vuosi”*

6.3.5 Sopeutumispolitiikan heikkous

”Tähän päivään mennessä ilmastonmuutoksesta aiheutuvat riskejä ja seurauksia ei ole vielä sisällytetty hallitusten perinteisiin kehityspolitiikkoihin eikä yksityisen sektorin sijoituspäätöksiin Turkissa. (Turkin ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategia)

”Me TAGEM:ina otamme ensimmäisiä tai toisia askeleitamme ilmastonmuutoksen kanssa.” (Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön edustaja)

Ministeriöiden edustajia haastatellessani tuli tutuksi toteamus, että sopeutumisessa ollaan vielä alussa. Niin kuin oikeastaan koko ilmastopolitiikka myös sopeutumispolitiikka on Turkissa varsin uusi asia. Sopeutumista on alettu miettiä ja sopeutumispolitiikkaa muotoilla julkisen vallan sisällä oikeastaan vasta sopeutumisstrategian myötä, eli sopeutumispolitiikan alku voidaan jäljittää vuoteen 2008. Strategiassa todetaan, että sopeutumiseen ei ohjata tällä hetkellä riittävästi varoja, ja yhdeksi tärkeimmistä syistä sopeutumispolitiikan kehittymättömyyden taustalla nimetään riittämätön institutionaalinen ja tekninen kapasiteetti varmistamaan tarpeellisten hankkeiden toteutuminen. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 25).

Metsä- ja vesiministeriön edustaja: *Toimeenpano edellyttää rahaa [viittaa julkisen vallan toimiin leikata veden kulutusta]*

Haastattelukysymys: *Olet maininnut rahan, onko teillä mielestäsi tarpeeksi rahaa toimeenpanna nämä suunnitelmat?*

Metsä- ja vesiministeriön edustaja: *Julkista rahaa, mutta meille ei anneta tarpeeksi rahaa. Tämän takia projektimme siirtyvät tuleville vuosille.*

Ilmastonmuutoksen ja sopeutumisen uutuus turkkilaisessa politiikassa näkyy muun muassa siinä, että tieteellistä tietoa sopeutumisesta ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista Turkissa on vielä vähän. Strategiassa todetaan, että ilmastomallinnuksia on tehty, mutta ei riittävästi, ja tarve lisätutkimuksella on suuri. Strategiassa jatketaan, että yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja muissa tutkimusta tekevissä organisaatioissa on pulaa niin rahasta, tekniikasta kuin henkilöstöstä. Strategiassa todetaan myös, että kehitystoimintaan tarvittaisiin enemmän resursseja. (em., 25, 41,95)

Vaikka sopeutumisstrategia on nyt tehty, sopeutuminen ei ole koko hallintoa läpileikkaava asia. Ei siis ole olemassa lainsäädäntöä, joka edellyttäisi eri julkisen hallinnon organisaatioita ottamaan sopeutumista huomioon suunnittelussaan.

”Se, että ilmastonmuutosta ei oteta huomioon suunnitteluprosesseissa, lisää myös haavoittuvuutta. Valmistelemme kansallisia suunnitelmia maatalouteen, vesienhoitoon, moniin investointeihin. Mutta jos emme ota ilmastonmuutosta huomioon noihin suunnitelmiin, noihin investointeihin, haavoittuvuus kasvaa. Meillä ei ole sääntelyä liittyen ilmastonmuutokseen, joten instituutioilla ei ole mitään velvollisuutta ottaa näitä vaikutuksia suunnitteluprosesseihinsa.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

Jotta sopeutuminen voisi onnistua, sen täytyisi ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon kaikessa päätöksenteossa. Tästä varsin selkeän esimerkin antaa Turkin luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen. Strategiassa suunnitellut toimet esimerkiksi tulvien haittojen minimoimiseksi valuvat tavallaan osittain hukkaan, mikäli samaan aikaan toisaalla toteutetaan politiikkaa, joka pahentaa tulvia.

Aineistossa tulee esiin myös se, että julkisten organisaatioiden tiedot ja taidot sopeutumisesta voivat olla paikallisella tasolla heikkoja. Strategian mukaan paikalliset organisaatiot eivät välttämättä ymmärrä, että sopeutumistoimia olisi kiireellistä toteuttaa jo nyt, koska ilmastonmuutos käsitetään hitaaksi ilmiöksi. (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 47)

”Meillä ei ole tarpeeksi kapasiteettia ilmastonmuutosta varten edes keskushallinnossa. Kun puhumme paikallistasosta, on vaikea sanoa, että siellä oltaisiin valmiita selviytymään ilmastonmuutoksen kanssa.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

Sopeutumispolitiikan uutuus näkyy myös siinä, että luonnononnettomuuksia koskeva ajattelu on vielä varsin vanhakantaista, kuten strategiassa kerrotaan. Katastrofeja koskeva lainsäädäntö ja niiden kanssa tekemisissä olevat organisaatiot keskittyvät katastrofien jälkeisiin toimiin; riskien ehkäisy ja hillintä ovat toissijaisia. (em., 85)

6.4 Turkissa sekä myönteistä että kielteistä kehitystä herkkyyden suhteen

Kirjallisuuskatsauksen ja aineiston analyysin perusteella viisi tärkeintä Turkin herkkyyteen kielteisesti vaikuttavaa tekijää ovat demokratian puutteet, ympäristöhallinnon ongelmat, väestönkasvu ja hallitsematon kaupungistuminen, voimallinen luonnonvarojen käyttö niin maataloudessa kuin muualla sekä sopeutumispolitiikan heikkous. Tutkielmas-
sa todetaan, että maiden herkkyyteen vaikuttavat hyvin monenlaiset asiat ja joistain en-
nakkoluuloista poiketen herkkyydessä ei ole kyse pelkästään teknisistä puutteista, vaan
herkkyyden juuret voivat myös ulottua syvälle yhteiskunnan perusrakenteisiin. Tämä tu-
lee todistetuksi myös Turkin kohdalla: tärkeimmät herkkyyteen kielteisesti vaikuttavat
tekijät ovat isoja yhteiskunnallisia kysymyksiä, myös muuten kuin sopeutumisen näkö-
kulmasta. Nämä tekijät ovat myös universaaleja, ei-kontekstisidonnaisia, eli ne aiheuttai-
sivat ongelmia yhteiskunnan ja altistumisen luonteesta riippumatta. On selvää, että esi-
merkiksi hallitsematon kaupungistuminen ja voimakas luonnonvarojen käyttö vaikeutta-
vat sopeutumista ilmastonmuutokseen olipa kyse sitten korkean tai matalan kansantuot-
teen maasta ja olipa ilmastonmuutoksen tärkein vaikutus maassa merenpinnan nousu,
myrskyt tai kuivuus. Herkkyyden tai sopeutumiskyvyn kannalta vahvoina lenkkeinä voi
Turkissa puolestaan pitää hyvää kansanterveyttä ja koulutustasoa.

Tällä vuosituhaanella Turkin materiaallinen kehitys on ollut vahvaa, kun esimerkiksi ta-
louden kasvu on ollut voimakasta, työttömyys on pienentynyt, köyhyys on vähentynyt,
tasa-arvo lisääntynyt ja koulutukseen osallistuvien nuorten osuus on kasvanut. Tätä kehi-
tystä voi pitää myönteisenä Turkin herkkyyden ja sopeutumiskyvyn kannalta. Talouden
kasvulla ja sen ylläpitoon tähtäävillä visioilla on kuitenkin ollut hintansa: ympäristölain-
säädäntöä on muutettu taloudellisia etuja silmällä pitäen ympäristöarvojen kustannuksel-
la. REC:in edustaja kuvailee kehitystä seuraavasti:

*Yritämme parantaa talouttamme. Yritämme olla kymmeneksi suurin talous
vuonna 2020. Tämä tarkoittaa, että meidän täytyy tuottaa paljon, meidän
täytyy tuottaa paljon sähköä, meidän täytyy tuottaa paljon tuotteita Tur-
kissa ollaksemme talouden johtajia. Tällaiset rajut toimet kuitenkin tuhoa-
vat ympäristöä ja kehityspolkuja Turkissa.*

Myöskään demokratian ja hallinnon toimivuuden osalta kehitys ei ole yltänyt talouden
kehityksen tasolle. Viimeisen kymmenen vuoden aikana turkkilaisessa yhteiskuntajärjes-

telmässä on tapahtunut demokratian kannalta myönteisiä mullistuksia, mutta toisaalta on ehditty ottaa jo harppauksia kohti uudenlaista autoritaarista järjestelmää. Kuluvalla vuosituhannella Turkissa on siis ollut käynnissä ristiriitaisia kehityskulkuja: yhtäältä on tapahtunut muutoksia, jotka vähentävät maan herkkyyttä, ja toisaalta muutoksia, jotka lisäävät sitä. Tulevaisuuden ennustaminen ei ole helppoa, mutta aineiston ja vuoden 2013 tapahtumien perusteella voisi varovasti sanoa, että samat kehityskulut näyttäisivät jatkuvan. Turkin hallitus haluaa pysytellä vahvan taloudellisen kasvun polulla, ja monet inhimillistä kehitystä kuvaavat käyrät osoittavat edelleen ylöspäin. Taloudellisen kasvun edistämiseksi on suunnitteilla esimerkiksi mittavia energiahankkeita: tällä hetkellä 1400 vesivoimapatoa on joko rakenteilla tai suunnitteilla. Kaikkien näiden patojen on tarkoitus olla valmiita vuoteen 2023 mennessä. Koska ympäristölainsäädäntöä on höllennetty, on erilaisten voimakkaasti ympäristöä muuttavien rakennushankkeiden toteuttaminen jatkossa sääntelyn näkökulmasta helppoa. Vaikka väestönkasvun ja kaupungistumisen tahti ovat hidastuneet, ne jatkuvat edelleen, ja sitä myöten paine kaupunkeja ja niiden infrastruktuuria kohtaan jatkuu edelleen. Kesän 2013 mielenosoituksiin liittyvää poliisiväkivaltaa ja hallituksen suhtautumista siihen ei voida pitää kovin lupaavana merkinä demokratian kehittymisen suhteen. Toisaalta EU-jäsenyysneuvottelujen voisi ajatella tarjoavan hyvän kannusteen demokraattisten uudistusten tekoon. Kuitenkin esimerkiksi viime kesänä Turkin hallitus suhtautui aggressiivisesti Euroopan parlamentin päätöslauselmaan, jossa tuomittiin väkivaltaiset toimet mielenosoittajia kohtaan. Esimerkiksi pääministeri Erdogan lausui, ettei hän tunnusta yhtään päätöstä, jonka Euroopan parlamentti tekee liittyen Turkkiin. (Hürriyet Daily News 2013) Voi siis perustellusti epäillä, ettei hidastuneisiin jäsenyysneuvotteluihin ole tulossa piristystä aivan lähitulevaisuudessa.

Osa keskeisistä Turkin herkkyyteen kielteisesti vaikuttavista tekijöistä on totta kai sellaisia, joihin nimenomaan pyritään hakemaan parannusta sopeutumisstrategiassa. Sopeutumisstrategiaan sisältyy lukuisa joukko toimenpiteitä, jotka aiotaan toteuttaa, ja toimenpiteet sijoittuvat laajalla skaalalla yhteiskunnan eri sektoreille. Strategian tavoitteena on esimerkiksi:

- tuoda sopeutumisnäkökulmaa osaksi olemassa olevia lakeja, strategioita ja suunnitelmia sekä säätää uutta sopeutumista koskevaa lainsäädäntöä (Ministry of Environment and Urbanization 2012, 99, 102-104, 110 115, 118);

- tukea sopeutumista koskevaa koulutusta sekä tutkimusta ja kehitystyötä (em., 105, 121);
- parantaa julkisen hallinnon työntekijöiden tieto-taitoa kaikilla tasoilla; paikallishallinnosta ministeriöihin (em., 121);
- kehittää ääri-ilmiöihin varautumista (em., 109, 115);
- korjata monia vesien hallintaan liittyviä ongelmia esimerkiksi perustamalla päällekkäisyyksien ja sekaannuksen välttämiseksi vahvan organisaation, joka on yksin ja kokonaisvaltaisesti vastuussa vesien hallinnasta, puuttamalla vesiputkistojen hävikkiin sekä ehkäisemällä laitonta pohjaveden käyttöä (em., 99, 102);
- ottaa ilmastosopeutuminen huomioon kaupunkisuunnittelussa (em., 102);
- parantaa kaupunkien infrastruktuuria (em., 102-103);
- vähentää maatalouden veden kulutusta monin tavoin muun muassa uudella kasteluinfrastruktuurilla vanhanaikaisesta uudenaikaiseksi sekä edistämällä muuttuviin ilmasto-oloihin sopivien viljelylajikkeiden käyttöönottoa (em., 100, 107); sekä
- tunnistaa ja suojella ekosysteemejä, jotka toimivat puskureina sään ääri-ilmiöitä vastaan (em., 115).

Parannuksia on siis lähivuosina varmasti odotettavissa, joskaan kaikki suunnitellut toimenpiteet eivät välttämättä toteudu, ainakaan suunnitellussa aikataulussa, koska toimeenpanossa voi esiintyä puutteita. Osa tekijöistä puolestaan on sellaisia, joihin ei strategiassa esitetä ratkaisuja. Demokratian puutteita ei strategiassa mainita. Strategiassa kyllä todetaan, että lainsäädäntö on osittain ristiriidassa ekosysteemien kestävyysnäkemyksen kanssa, ja sopeutumisnäkökulmaa aiotaankin integroida lainsäädäntöön ja strategioihin. Viime vuosina tehtyjä metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön muutoksia ei kuitenkaan millään lailla strategiassa mainita. Ottaen huomioon, että lakimuutokset on tehty aivan vastikään, voi myös pitää varsin epätodennäköisenä, että niitä muutettaisiin takaisin suojelunäkökohdat paremmin huomioonottaviksi aivan lähiaikoina. Patojen osalta todetaan, että niitä rakennettaessa on otettava huomioon ilmastomuutoksen vaikutukset, mutta niiden rakentamista ei kyseenalaisteta. Väestönkasvu ja kaupungistuminen tunnistetaan haasteina sopeutumisen suhteen, mutta niihin ei kuitenkaan sen enempää pureuduta. Strategiassa ei esitetä myöskään toimenpiteitä valvomattomaan rakentamiseen liittyen.

Kuten luvussa kaksi todetaan, yksi sopeutumiskykyyn liittyvä piirre on se, että koko sopeutumiskyky-potentiaalia ei välttämättä saada irti. Kuten todettua yksi syy tähän on se, että kun huoli yhdestä riskistä kasvaa, huoli muista riskeistä vähenee. Taner Akcam (2004, 11) avaa teoksensa ”From Empire to Republic” toteamalla, että jos minkä tahansa länsimaan osalta kysyttäisiin, mitkä ovat tämän maan perustavanlaatuisia ongelmia, vastaus voitaisiin kiteyttää muutamaa kohtaan. Hän jatkaa, että mikäli Turkin kohdalla tehtäisiin sama kysymys, lista olisi loputon. On kyseenalaista, onko Akcam oikeassa ensimmäisen väitteen kohdalla, mutta toisessa hän todennäköisesti osuu lähelle maalia. Turkissa on paljon ongelmia, ja usein niiden juuret ulottuvat vuosikymmenten taakse. Turkissa ilmastonmuutoksen kanssa ”ihmisten huolesta kilpailevat” esimerkiksi Turkin valtion ja PKK:n välinen konflikti, johon lähetetään myös varusmiehiä, terrori-iskut suuriin kaupunkeihin, Ergenekon, yhteiskunnan syvä polarisaatio, naapurimaassa Syyriassa käyävä sota sekä maanjäristykset. Vähän toisenlaisesta näkökulmasta hahmotettuna erilaiset ongelmat ja kiistakysymykset kilpailevat yhteiskunnallisesta huomiosta ja ikään kuin sitovat yhteiskunnan energiaa, ja Turkissa huolista, huomiosta ja energiasta kilpailee siis valtava ongelmien ja erimielisyyksien kimppu. Jos olemassa olevaa sopeutumiskyky-potentiaalia ei saada käyttöön, herkkyys lisääntyy. Omassa tutkimuksessani olen ympäristöpolitiikan pro gradu -tutkielmaksi selvittänyt varsin laveasti turkkilaisen nyky-yhteiskunnan nykytilaa ja kuvannut historiaa osmanien valtakunnasta lähtien. Olen halunnut tehdä näin nimenomaan ongelmien laajuutta ja pitkää historiaa kuvatakseni. Niinpä kun Turkissa käydään kiivasta keskustelua esimerkiksi kurdin kielen käytöstä, keskustelun juuret ulottuvat noin sadan vuoden taakse, osmanien valtakunnan loppuvaiheen keskusteluun siitä, millaiselle ideologiselle pohjalle yhteiskunta rakennetaan. Ongelmien pitkä historia vaikeuttaa niiden ratkaisua, kun erilaiset asiat kuten vaikkapa kurdin kielen käyttö kantavat mukanaan raskasta ideologista painolastia ja symbolista merkitystä. Kilpailussa yhteiskunnallisesta huomiosta ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen ovat menestyneet huonosti. Haastatellut olivat yhtä mieltä siitä, että ilmastonmuutoksen merkitys turkkilaisessa politiikassa on vielä pieni ja ilmastonmuutosta koskeva yhteiskunnallinen keskustelu on vähäistä. Tämä näkyy siinä, ettei sopeutumispolitiikkaa priorisoida korkealle: sopeutumista koskevaan tutkimukseen ja kehitykseen ei ohjata riittävästi rahaa eikä hyviä suunnitelmia välttämättä lopulta toimeenpanna puuttuvien resurssien vuoksi. WWF:n edustaja kuvaa tilannetta näin:

” Se ei ole niin paljoa osa julkista keskustelua, joten ei todellakaan ole tarpeeksi kannustinta (incentive) painostaa päätöksentekijöitä, pakottaa

tekemään päätöksiä, konkreettisia askelia kamppailussa, ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja muussa. Tätä pidetään paikallisena kysymyksenä. Tärkeysjärjestyksessä on paljon asioita ennen sitä kuten meidän tavanomaiset jutut, kansainväliset suhteet, sisäinen konflikti Turkissa, terrorismi ja niin edelleen. Ja talous ja meillä on tiettyjä sosiaalisia kysymyksiä, jotka tulevat esiin aina uudestaan ja uudestaan. Vasta tämän jälkeen ja jalkapallon ja urheilun, vasta tämän jälkeen, jos olet riittävän onnekas, vähän enemmän koulutettujen ihmisten keskuudessa voi syntyä tilaa ilmastomuutoskeskustelulle, miten me aiomme sopeutua, mitä asialle voidaan tehdä ja blaa blaa blaa. Turkissa sitä pidetään siis enemmänkin blaa blaa blaa juttuna. Se on tärkein este.” (WWF:n edustaja)

Konkreettinen esimerkki siitä, että Turkin sopeutumispotentiaalia ei tällä hetkellä saada tällä hetkellä täysimääräisesti käyttöön on metsä- ja vesiministeriön tilanne. Heillä on suunnitteilla erilaisia vedensäästöprojekteja, mutta he eivät ole saaneet riittävästi rahaa niiden toteuttamiseen. Ministeriössä olevaa tieto-taitoa, tiedollista pääomaa, ei siis pystytä täysin hyödyntämään. Iso kysymys tulevaisuudessa on tietenkin, miten tehokkaasti sopeutumisstrategiaan vuosien valmistelutyön myötä kertynyt tiedollinen pääoma saadaan konkretisoitua oikeiksi toimiksi. Tässä vaiheessa on hyvä huomata, että mikäli sopeutumiskyky potentiaalia ei saada käyttöön, myös ilmastomuutoksen tuomat mahdolliset hyödyt jää hyödyntämättä.

7 SOPEUTUMINEN

7.1 Haastatteluissa esillä kirjo toimenpiteitä

Haastateltujen esittämät toimenpiteet sopeutumisen edistämiseksi voidaan luokitella kuuden teeman alle: tutkimus, sopeutumisnäkökulman tuominen osaksi lainsäädäntöä, tietoisuuden lisääminen, tekniset ratkaisut, yhteiskunnan luontosuhde ja vaihtoehtoiset elinkeinot maataloudelle. On hyvä huomata, että tutkimukseni lähtökohtana on ollut sopeutumisstrategian tutkiminen, ja haastatteluissa on puhuttu siitä ja sen valmistelusta enemmän tai vähemmän. Tämän takia haastateltujen ajatukset ja vastaukset ovat varmasti ohjautuneet paljolti nimenomaan strategiseen sopeutumiseen, vaikka haastattelukysymykset olisikin muotoiltu yleisiksi. Toki vastauksissa tuli esiin myös joitakin asioita itsenäisestä sopeutumisesta: itsenäisenä sopeutumisena voi pitää ainakin TEMA:n ja WWF:n sopeutumisprojekteja maatalouteen ja metsiin liittyen.

Ensimmäinen teema on lisätutkimuksen tekeminen ilmastonmuutosta koskien. Tämä teema tuli esille julkisen vallan edustajien vastauksissa. Ilmastonmuutoksen vaikutuksista Turkissa ja maan haavoittuvuudesta halutaan lisää tietoa niin yleisesti kuin eri yhteiskunnan osa-alueisiin liittyen. Erityinen kiinnostuksen kohde on varsin luonnollisesti ilmastonmuutoksen vaikutukset maan vesivaroihin.

”Meillä on agendallamme seuraaviksi vuosiksi uusi projekti arvioida haavoittuvuuttamme ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia maahan, joillekin sektoreille esimerkiksi veteen, maatalouteen, matkailuun, metsätalouteen. Kasvavana, kehittyvänä maana näemme ilmastonmuutoksen uhkana tälle kehitysprosessille. Pidimme tärkeänä kuvata, löytää vaikutukset, haavoittuvuudet, haavoittuvuus ilmastonmuutoksen vaikutuksille.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

Myös lisätutkimuksen tarve luonnononnettomuuksiin liittyen tuli esille.

”Laboratorioita on, mutta yritämme parantaa laboratorioden kapasiteettia. Varoitusjärjestelmä on olemassa lämpöaaltoja ja muita meteorologia systeemejä varten, mutta yritämme parantaa.” (Metsä- ja vesiministeriön edustaja)

Kuten jo edellisessä luvussa selviää, sopeutumiskysymykset eivät ole Turkissa vielä osa lainsäädäntöä, mutta tämä seikka halutaan korjata. Tämän teeman toi esille ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja, joka piti tärkeänä, että sopeutumista koskevaa lainsäädäntöä laaditaan ja että sopeutumisnäkökulma otetaan laajamittaisesti huomioon hallinnon suunnittelussa.

”Tutkimme, millaisia oikeudellisia välineitä meillä on. [--] Mutta meillä ei ole sääntelyä nimenomaan liittyen ilmastonmuutokseen. Meidän lähitulevaisuuden suunnitelma on valmistella sääntelyä. Se voisi olla lain tasolla. En ole varma. Mutta se tekisi asioista helppoja.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

”Meillä ei ole sääntelyä liittyen ilmastonmuutokseen, joten instituutioilla ei ole mitään velvollisuutta ottaa näitä vaikutuksia suunnitteluprosesseihinsa. Se on meidän, yksi meidän päätavoitteista valmistella sääntelyä ilmastonmuutokseen liittyen.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

Kolmantena esiin nousi tietoisuuden lisääminen niin hallinnon työntekijöiden kuin tavallisen kansan keskuudessa. Tämäkin teema tuli esiin julkisen vallan edustajien vastauksissa. He pitivät tärkeänä virkamiesten tieto-aidon vahvistamista, toisin sanoen hallinnon kapasiteetin parantamista.

”Ensiksi me tarvitsemme valmennusta, todella. Koska osa henkilökunnasta tietää ilmastonmuutoksesta, mutta muut, jotka eivät liity suoraan ilmastonmuutokseen, koska he tekevät muita töitä, ruoka ja maaperä ja viljat.” (Ruoka-, maatalous- ja karjaministeriön edustaja)

Myös tavallisten kansalaisten roolia sopeutumisessa pidetään merkittävänä.

”Ja toinen juttu on, jos lisäämme tietoisuutta, tietoa ilmastonmuutoksesta, jokaisella on monia juttuja tehdä henkilökohtaisesti ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Kampanjat, mediakampanjat, erilaiset kanavat parantaa tätä tietoisuutta. Tämä tietoisuus on hyvin hyödyllistä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.” (Ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustaja)

Neljäs teema ovat teknisiksi luonnehdittavat ratkaisut, jotka tulivat esiin sekä julkisen vallan edustajien että kansalaisjärjestöjen ja REC:in vastauksissa. Tekniset ratkaisut, jotka haastatteluissa nousivat esiin, ovat seuraavat:

- veden käyttöä tehostetaan ja vuotoja putkistoissa vähennetään;
- patoja rakennetaan sekä tulvia että kuivuuskausia varten⁸;
- varautumista luonnononnettomuuksiin parannetaan varautumisjärjestelmää ja riskien- ja tulvienhallintaa kehittämällä sekä tulvakarttoja laatimalla
- jalostetaan paremmin kuivuutta kestäviä viljelylajikkeita tai vaihdetaan kokonaan viljelysuuntaa vähemmän vettä kuluttaviin lajeihin
- muutetaan kylvöaikoja
- uudistetaan kastelujärjestelmää vettä säästävämmäksi ja modernisoidaan muutenkin maatalousteknologiaa sekä otetaan käyttöön ”älykkäät maatalousprosessit”
- siirrytään luonnonmukaiseen viljelyyn

Viides teema on yhteiskunnan luontosuhteen korjaaminen, ja tämä teema nousi esille kansalaisjärjestöjen ja REC:in edustajien vastauksissa. He katsovat, että yhteiskunnan luontosuhteen on muututtava, jotta ilmastonmuutoksen kielteisiin vaikutuksiin voitaisiin sopeutua. Vastauksissa kiinnitetään huomiota siihen, että vahvat, terveet ekosysteemit kuten metsät auttavat sopeutumaan ilmastonmuutoksen kielteisiin vaikutuksiin. Kansalaisjärjestöistä TEMA myös itse toteuttaa metsittämistä tarkoituksenaan edistää sopeutumista. Vastauksissa toistuu ajatus, että kysyntään vastaamiseen sijaan pitäisi hallita kysyntää. Tällä viitataan yleisesti luonnonvarojen käyttöön, mutta etenkin patoihin.

”Milloin tahansa puhutaan kysynnästä, veden tai energian kysynnästä, ensin täytyy hallita kysyntää, koska elämme rajoitettujen resurssien aikakaudella.” (WWF:n edustaja)

Viimeinen teema ovat vaihtoehtoiset elinkeinot maataloudelle. Tämän teeman nosti esille TEMA:n edustaja. Hän totesi, että parempien kastelumenetelmien ja vähemmän vettä kuluttavien lajien siirtymisen sijaan joissain tapauksissa voi olla tarpeen myös täysin luopua viljelystä.

Se oli kolmen vuoden projekti. Me kehitimme muita elinkeinoja kuin maatalouden tienata rahaa tarkoituksena keventää maataloudesta ja vedenkäytöstä aiheutuvaa painetta maaperälle. [--] matot, jotka olivat todella

⁸ Kansalaisjärjestöjen ja REC:in edustajat eivät maininneet kaikkia muitakaan listan ratkaisuja, mutta nimenomaan patojen osalta on hyvä selventää, että he eivät maininneet niitä.

kuuluisia yhteen aikaan. Joten me ehdotimme, että jos käytämme mattoja, joita naiset tuottavat, tämä on toinen taloudellinen aktiviteetti alueella. Löytääksemme villaa mattoja varten, siirrymme takaisin pieniin eläintiloihin ja niin edelleen. Ja maaperän sopeutuminen tulee olemaan niin paljon helpompaa. (TEMA:n edustaja)

7.2 Julkisen vallan ja kansalaisjärjestöjen näkemykset sopeutumisesta erilaiset

Ensimmäinen huomio sopeutumiskeinojen teemoittelusta on, että se on huomattavasti lyhyempi kuin herkkyyteen vaikuttavien syiden teemoittelu. Tähän vaikuttaa luonnollisesti se, että siinä ei ole mukana strategiaa niin kuin herkkyysteemoittelussa enkä ole käyttänyt sen teossa oheismateriaalia. Nämä seikat huomioon ottaenkin haastatelluilla on ollut ikään kuin ”vähemmän sanottavaa” sopeutumisesta. Tosiasiassa ei varmastikaan ole ollut kyse siitä, että haastatelluilla ei olisi ollut sanottavaa sopeutumisesta. Enemminkin on kyse siitä, että herkkyyys ja sopeutuminen ovat toisiinsa tiiviisti lomittuneita, eli ne ovat pitkälti saman kokonaisuuden eri puolia. Sekä haastattelurungossani että itse tutkielmassa käsittelyjärjestys on ensin herkkyyys ja sitten sopeutuminen. Tällä tavalla asian ydin tulee käsiteltyä herkkyyden kautta, eikä sopeutumisen yhteydessä ole enää niin paljon käsiteltävää. Jos käsittelyjärjestys olisi ollut toinen, asiat olisivat peilautuneet varmasti enemmän sopeutumisen kautta.

Teemoittelusta havaitsee helposti, että teemat jakautuvat selkeästi julkisen vallan sekä kansalaisjärjestöjen ja REC:in välille. Sopeutuminen ei siis ole ristiriidaton aihe myöskään Turkissa, vaan oikeista painotuksista on erilaisia näkemyksiä. Tekniset ratkaisut tulivat esille taustaorganisaatiosta riippumatta, mutta tutkimus, lainsäädännön muuttaminen ja tietoisuuden lisääminen nousivat esille vain julkisen hallinnon edustajien vastauksissa kun taas luontosuhteen muutos ja vaihtoehtoiset elinkeinot ainoastaan kansalaisjärjestöjen ja REC:in vastauksissa. Julkisen vallan visioima sopeutuminen koostuu siis oikeudellisista, tiedollisista, käytöksellisistä ja teknologisista keinoista. Kaikkein eniten vastauksissa korostuvat teknologiset ratkaisut, minkä vuoksi julkisen vallan näkemystä sopeutumisesta voidaankin pitää tekniikkakeskeisenä: ensin tutkitaan, millaisia vaikutuksia ilmastonmuutoksella on Turkissa, ja sitten kehitetään täsmäratkaisut kullekin yhteiskunnan sektorille. Kansalaisjärjestöjen ja REC:in vastaukset puolestaan pitävät sisällään teknologisia ja institutionaalisia keinoja. Verrattuna julkisen vallan edustajiin kansalaisjärjestöjen ja REC:in

näkemyksissä korostuu ajatus institutionaalisesta muutoksesta: yhteiskunnan luontosuhteen on muututtava, jotta ilmastonmuutokseen voidaan sopeutua.

Kuten luvussa kaksi todetaan, ratkaisevaa sen suhteen, onko sopeutumiseen tähtäävissä toimissa kyse pitkän aikavälin sopeutumisesta vai lyhyen aikavälin selviytymisestä, on niiden suhde vallitseviin instituutioihin. Lyhyen aikavälin selviytymien tarkoittaa vallitsevien instituutioiden sisällä tapahtuvaa hienosäätöä, ja pitkän aikavälin sopeutuminen puolestaan noiden instituutioiden muuttamista. Myös Pellingin sopeutumisen kolmen eri asteen luokittelussa on kyse toimenpiteiden suhteesta instituutioihin: toimitaanko niiden sisällä, niitä täydellisesti muuttaen vai jotenkin siltä väliltä. Julkisen vallan visioimien toimien voidaan katsoa sijoittuvan vallitsevien instituutioiden sisälle: tuotetaan uutta tietoa ja parannetaan sitten käytäntöjä uuden tiedon valossa eri yhteiskunnan sektoreilla. Toki suunnitelmissa on myös lainsäädännön selkeä muuttaminen siten, että sopeutuminen otetaan monissa yhteyksissä paremmin huomioon. Vastauksista tulee kuitenkin vaikutelma, että on kyse enemmänkin siitä, että käytäntöjä parannellaan kuin siitä, että sopeutumisnäkökohdat otettaisiin vakavasti huomioon korkean tason strategioissa kuten energia-politiikassa. Tämän vuoksi julkisen vallan näkemys sopeutumisesta vastaa itse asiassa selviytymistä ja Pellingin asteikolla ”vastustuskykyä ylläpitävää” eli oireita hoitavaa. Kansalaisjärjestöjen näkemykset sisältävät myös instituutioiden muutosta: heidän mukaansa luontoa koskevien arvojen on muututtava ja elinkeinoja on jossain tapauksissa vaihdettava. Koska heidänkin näkemyksensä mukaan tarvittavien arvomuutosten ala on melko rajattu, sijoittuu heidän näkemyksensä selviytymisen ja sopeutumisen välimaastoon ja Pellingin asteikolla voitaisiin puhua ”siirtymästä”, ei koko yhteiskuntaa ravistelevasta ”muodonmuutoksesta”. Kolmas näkökulma sopeutumistoimenpiteiden luokitteluun on Yohen ja Tollin selviytymis- ja sopeutumiskykyerottelu: selviytymiskyky tarkoittaa käytössä olevia käytännön keinoja, ja sopeutumiskyky merkitsee yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka määrittävät selviytymiskyvyn tason. Sekä julkisen vallan että kansalaisjärjestöjen ja REC:in visiot pyrkivät selkeästi sopeutumiskyvyn kohentamiseen, ei pelkästään käytännön toimenpiteisiin. Yhteistä julkisen vallan ja kansalaisjärjestöjen vastauksille on myös se, että molemmissa keskitytään täysin herkkyyden lievittämiseen. Haastatteluissa ei mainita yhtäkään myönteistä seikkaa, jonka ilmastonmuutos voisi tuoda mukanaan ja kuinka tuon hyödyn sitten voisi maksimoida.

Kun haastateltujen visioimia toimenpiteitä katsoo, on helppo huomata niiden olevan oikeastaan kokonaisuudessaan hyödyllisiä, vaikka ilmastonmuutosta ei olisikaan. Monet asiat, kuten maatalouden käytänteet ja kaupunkien infrastruktuuri, ovat tällä hetkellä Turkissa hetkellä kestävämmällä tolalla ja edellyttävät joka tapauksessa muutosta. Ympäristöllisen stressin ja luonnononnettomuuksien tutkiminen on aina tärkeää, samoin kuin huomioon ottaminen lainsäädännössä. On myös hyvä, että ihmiset tietävät, miten he voivat omassa elämässään säästää esimerkiksi vettä. Lisäksi jatkuva ja syvälinen yhteiskunnan luontosuhteen reflektointi voisi säästää yhteiskuntia jatkuvilta ympäristöongelmilta. Sopeutuminen on pääomaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Päätulokset

Turkkia voi pitää varsin haavoittuvaisena maana ilmastonmuutoksen suhteen. Ilmastonmuutoksen vaikutukset Turkissa ovat voimakkaita, ja johtuen suurista ilmastoeroista maan sisällä ilmastonmuutokset vaikutukset vaihtelevat suuresti paikasta toiseen, eli maassa koetaan laaja ilmastonmuutoksen seurausten kirjo. Ilmastonmuutos iskee pahiten maan vesivaroihin, kun sade- ja sulamisvesienmäärät pienenevät huomattavasti. Tämän lisäksi keskilämpötilan on ennustettu nousevan ja lämpöaaltojen lisääntyvän, aavikoitumisen pahenevan, metsäpalokausien yleistyvän, tulvien, myrskyjen ja rankkasateiden lisääntyvän sekä rannikon eroosion pahenevan merenpinnan nousun myötä.

Sen lisäksi, että altistuksen määrä on suuri, myös herkkyyteen ja sopeutumiskykyyn liittyen esiintyy ongelmia. Turkissa väestö kasvaa edelleen, ja se on johtanut hallitsemattomaan kaupungistumiseen, mikä on ongelmallista sopeutumisen kannalta. Turkin kaupungeissa, etenkin suurimmissa, on paljon laittomasti rakennettua asutusta, ja näillä laittomilla asutusalueilla on paljon puutteita infrastruktuurissa, mikä vaikeuttaa sopeutumista. Myös kaupunkisuunnittelun tasossa on puutteita. Turkissa käytetään voimakkaasti hyödyksi luonnonvaroja, mikä on johtanut arvokkaiden ekosysteemien ja sitä kautta sopeutumista edistävien puskurimekanismien menettämiseen. Tulevana vuosikymmenenä yksi suurimmista muutoksista koskee jokia: Turkin hallituksella on tarkoituksena valjastaa maan vesivoimapotentiaali sataprosenttisesti käyttöönsä, mikä vaikuttaa voimakkaasti jokien virtaamaan. Myös maataloudessa luonnonvarojen käyttö on voimallista: runsas vedenkäyttö ja muutoinakin voimalliset menetelmät aiheuttavat muun muassa aavikoitumista ja suolaantumista. Lisäksi maan ympäristöhallinnossa on tehokkuuteen liittyviä ongelmia. Esimerkiksi vesiputkistot ovat monin paikoin huonossa kunnossa, ja veden hävikki voi olla jopa 50 prosentin luokkaa. Myös tehtävien koordinoinnissa on ollut ympäristöhallinnon sisällä ongelmia. Esimerkiksi pohjavesien hallinta on ollut jakautuneena usealle taholle, mikä on johtanut pohjavesien suunnittelemattomaan käyttöön ja sitä myöten ylikäyttöön. Sekä herkkyyden että sopeutumiskyvyn kannalta merkittävän ongelman luo myös se, että Turkilla on vielä matkaa täyteen demokratiaan. Poliittisiin oikeuksiin ja kansalaisvapauksiin liittyvät puutteet voivat vaikuttaa herkkyyteen ja sopeutumiskykyyn lukuisin eri mekanismein. Olisi esimerkiksi hyvin haitallista, jos hallituksen toimista luonnonkatastrofien yhteydessä ei pystyttäisi avoimesti keskustelemaan.

Turkin herkkyyttä lisää myös se, että maassa on monenlaisia muita ongelmia kuten yhteiskunnan syvä jakautuminen, valtion ja PKK:n välinen konflikti ja Syyrian sota, jotka menevät prioriteeteissa ilmastonmuutoksen edelle. Turkki on alkanut muotoilla omaa ilmastopolitiikkaansa varsin myöhään, eikä ilmastonmuutos ole vieläkaan tärkeä yhteiskunnallinen puheenaihe maassa. Tämä näkyy siinä, että sopeutumiseen ei ole ainakaan tähän mennessä ohjattu riittävästi rahaa ja muita resursseja. Tarve lisätutkimukselle on suuri, julkisen hallinnon työntekijöiden tiedot ja taidot ovat vielä yleisesti heikot, eikä ilmastonmuutokseen sopeutumista ole tähän mennessä tarvinnut ottaa huomioon julkisen hallinnon suunnitelmissa.

Haastattelemini sidosryhmien esittämät toimenpiteet sopeutumisen edistämiseksi voidaan jakaa kuuteen teemaan. Ne ovat tutkimus, sopeutumisnäkökulman tuominen osaksi lainsäädäntöä, tietoisuuden lisääminen, tekniset ratkaisut, yhteiskunnan luontosuhteen korjaaminen ja vaihtoehtoisten elinkeinojen kehittäminen maataloudelle. Julkisen vallan sekä kansalaisjärjestöjen ja hallitustenvälisen ympäristöjärjestö Regional Environmental Centerin näkemykset poikkesivat toisistaan. Vaikka julkisen vallan edustajat luettelivat myös muita ratkaisukeinoja, kaikkein eniten vastauksissa korostuivat tekniset ratkaisut. Myös kansalaisjärjestöjen edustajat puhuivat teknisistä ratkaisuista, mutta julkisen vallan edustajista heidät erottaa yhteiskunnan luontosuhteen korjaamisen painottaminen.

Turkin sopeutumisstrategia on luonnollisesti valtava harppaus eteenpäin maan sopeutumisessa, ja se korjaa varmasti monia asioita, jotka aiheuttavat Turkin herkkyyttä. Haastatteluissa esiin tulleista toimenpiteistä strategia pitää sisällään tutkimuksen, tietoisuuden lisäämisen, sopeutumisnäkökulman tuomisen osaksi lainsäädäntöä sekä tekniset ratkaisut. Yllätyksettömättömästi nämä ovat teemoja, joita julkisen vallan edustajat painottivat haastatteluissa; kansalaisjärjestöjen ja REC:in peräänkuuluttamat luontosuhteen muutos ja vaihtoehtoisten elinkeinojen kehittäminen maataloudelle eivät strategiassa näy. Strategiassa ei pureuduta myöskään demokratian puutteisiin eikä väestönkasvuun ja kaupungistumiseen, jotka nousivat esiin Turkin herkkyyden tarkastelussa. Sopeutumisstrategian kohdalla kaksi tärkeää kysymystä on: miten tehokkaasti strategia loppujen lopuksi pannaan toimeen; ja miten riittäviä siinä esitetyt toimenpiteet oikeastaan ovat.

Tämän tutkielman tarkoitus oli tutkia nimenomaan haavoittuvuutta, herkkyyttä, sopeutumista ja sopeutumiskykyä Turkin sisäisenä asiana eikä ottaa huomioon ulkopuolisia, ylikansallisia asioita. Seuraava tutkimuskohde jollekulle voisikin olla tutkia Turkin haavoittuvuutta ja sopeutumista maailmanlaajuisessa kontekstissa, eli tarkastella, millaiset ylikansalliset tekijät vaikuttavat yhtäältä myönteisesti, toisaalta kielteisesti Turkin sopeutumiskykyyn. Toinen erittäin mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi tutkia Turkin sisäisiä eroja ja sitä, miten julkinen valta ottaa ne huomioon politiikassaan.

8.2 Päätelmät

Yksi sopeutumiseen liittyvä ristiriita on se, että herkkyyteen merkittävästi vaikuttavat tekijät ovat isoja yhteiskunnallisia kysymyksiä, mutta sopeutumispolitiikka on usein matalan tason politiikkaa (Pelling 2011, 3), niin Turkissakin. Monet herkkyyden ja sopeutumiskyvyn kannalta ratkaisevat päätökset tehdään muualla kuin ympäristöministeriöissä, joiden alaan sopeutumisstrategiat tyypillisesti kuuluvat. Kun ilmastosopeutumista siis tutkitaan, on pidettävä mielessä, että sopeutumisstrategiat kertovat vain osan isosta kokonaisuudesta.

Toinen sopeutumiseen liittyvä ristiriita tai ongelma on pitkä aikajänne. Samalla tavalla kuin ilmastonmuutoksen hillinnän myös siihen sopeutumisen kohdalla, pitkä aikajänne asettaa päätöksentekijöille haasteen. Turkissakin ilmastonmuutoksen vaikutuksia on nähtävissä jo tällä hetkellä, mutta ne kärjistyvät pahimmilleen vasta vuosikymmenten kuluessa. Sopeutumisen kannalta ratkaisevia päätöksiä tehdään kuitenkin jo nyt. Esimerkiksi ilmaston lämpeneminen ja lisääntynyt kuivuus edistävät aavikoitumista. Metsät toimivat puskurina aavikoitumista vastaan, mutta nyt metsien raivaamista muuhun käyttöön on helpotettu. Toisena esimerkkinä ilmastonmuutos lisää tulvia ja myrskyjä, ja kosteikot voisivat lieventää niitä, mutta tällä hetkellä maan kosteikot ovat uhattuina. Sopeutumisen aikajänne on siis pitkä, mutta poliittisessa päätöksenteossa aikajänne on monessa paikassa usein lyhyt: päätöksiä tehdään katsoen muutama vuosi eteenpäin, kun monien ympäristökysymysten kohdalla pitäisi katsoa vuosikymmeniä eteenpäin.

Kolmas sopeutumiseen liittyvä ongelmallinen piirre on, että vaikka jotkin sopeutumiskyvyn osatekijät vahvistuisivat, toisten osatekijöiden puutteet voivat kuitenkin estää selviytymiskyvyn paranemisen. Turkissakin tämän on ainakin takavuosina voinut nähdä. Monet

asiat ovat olleet aivan retuperällä. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelu ja –infrastruktuuuri on ollut kehnoa, joista kärjekkäin esimerkki ovat runsaasti vuotavat vesiputket. Samoin maatalouden infrastruktuuuri on ollut monin paikoin suorastaan vettä törsäilevää, ja ottaen huomioon Turkin merkittävän eroosio-ongelman maatalouden käytänteet ovat olleet liian voimaperäisiä. Mainitut seikat ovat Turkin ilmastosta ja vesitilanteesta johtuen ongelmallisia jo nykyhetkessä, ilman ilmastonmuutostakin. Turkissa on varmasti ollut ymmärrystä, tieto-taitoa ja vaurastuvana maana taloudellisia resurssejakin laittaa mainittuja asioita kuntoon jo vuosia sitten. Jotkin sopeutumiskyvyn osatekijät ovat kuitenkin todistettavasti estäneet sen. Yksi tekijä on varmasti ollut se, että poliittista tahtoa keskittyä ympäristökyky- ja sopeutumiskykyyn ei vain ole ollut.

Toisaalta ilmastonmuutokseen sopeutumista voi helpottaa se, että monet ilmastonmuutoksen vuosikymmenten saatossa kärjistämistä ongelmista ovat lievemmissä muodossa läsnä jo nyt. Niinpä sopeutumisesta ei tarvitse välttämättä puhua sopeutumisena vaan nykyongelmien korjaamisena, mikäli ilmastonmuutoksesta ja siihen sopeutumisesta puhuminen jostain syystä aiheuttaa närää tai vastarintaa. Voidaan puhua tästä päivästä; ei tarvitse välttämättä puhua vuosikymmenten päästä tapahtuvista asioista. WWF:n edustaja puhui haastattelussa tästä:

”[–] yksi vahvuus voisi olla, että meidän ei tarvitse luokitella asioita ilmastosopeutukseksi. Koska on ongelma käyttää ilmastonmuutosta syynä johonkin, koska ihmiset kokevat sen joksikin ulkoiseksi meille. Se tapahtuu, mitä ikinä teemme.”

8.3 Jälkisanat

Tutkimuskysymykseni ovat varsin laajoja, ja koska tutkin niitä vieraan yhteiskunnan kontekstissa, oli tutkimusasetelmani kokonaisuudessaan työläs. Haavoittuvuus, herkkyys ja sopeutumiskyky ovat kaikki hyvin moniulotteisia asioita, ja niihin vaikuttavat lukuisat eri seikat. Toisaalta aihepiirin tutkiminen avaa laajan näkymän tutkittavaan yhteiskuntaan; toisaalta tämä edellyttää tiedon etsimistä monesta yhteiskunnan puolesta, mikä vie paljon aikaa. Myös empirian kerääminen ulkomailla on haastavampaa kuin kotimaassa, kun täytyy ensin opetella, miten kannattaa kommunikoida niiden kanssa, joita haluaa haastatella. Ainakin itselläni tämä tapahtui yrityksen ja erehdyksen kautta. Kaiken kaikkiaan tutkimusasetelmani oli vaikea, ja tutkielman tekijän kannattaakin harkita tarkkaan, haluaako tutkia

vierasta yhteiskuntaa ja yhdistää siihen vielä laajat tutkimuskysymykset. Ainakin jos haluaa saada kirjoitettua pro gradu –tutkielmansa nopeasti ”alta pois”, tällainen tutkimusasetelma kannattaa unohtaa. Toisaalta tällainen tutkimusasetelma on tekijälleen hyvin mielenkiintoinen, antoisa ja hauska. Mikäli on valmis uhraamaan tutkielmalleen vähän enemmän resurssejaan, on tämä vaihtoehto siis ihan suositeltava. Ainakin itselleni gradu-prosessi antoi lisääntyneiden akateemisten taitojen lisäksi joukon mukavia kokemuksia ja muistoja Turkista. Lisäksi alkuun vaivalloinen empirian hankkiminen opetti minulle sinnikkyyttä ja tiettyä oikeanlaista röyhkeyttä – liiallinen kohteliaisuus ja ensimmäiseen ”ei”:hin myöntyminen olisivat voineet johtaa siihen, etten olisi saanut tehtyä ensimmäistäkään haastattelua.

Turkki on mielenkiintoinen ja monessa suhteessa hieno maa ja itselleni tärkeä. Gradun kirjoittaminen on ollut osin melankolian sävyttämä prosessi. Vuosi 2013 oli Turkissa kaoottinen päättyen joulukuussa paljastuneeseen valtavaan korruptioskandaaliin. Turkin hallitus otti vuoden aikana taas ison askeleen kohti autoritäärisempää hallintoa. Tuntuu surulliselta, että turkkilaiset eivät vieläkään saa valtaa omiin käsiinsä. Tilanne tuntuu vaikealta myös ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Maa on sekavassa tilassa, ja on vaikea uskoa, että ilmastonmuutuskysymykset saisivat ihan lähiaikoina yhteiskunnallisessa keskustelussa sitä painoarvoa, jonka ne tarvitsisivat.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Adger, Neil, Nigel W. Arnell ja Emma L. Tompkins 2005. Successful adaptation to climate

change across scales. *Global Environmental Change* 15(2), 77-86.

Adger, W. Neil 2006. Vulnerability. *Global Environmental Change* 16, 268-281

Adger, W. N, S. Agrawala, M.M.Q. Mirza, C. Conde, K. O'Brien, J. Pulhin, R. Pulwarty, B. Smit ja K. Takahashi 2007. Assessment of adaptation practices, options, constraints and capacity. Teoksessa Parry, M. L., O. F. Canziani, J. P. Palutikof, P. J. van der Linden ja C. E. Hanson (toim.): *Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press. Cambridge. 717-743.

Akcam, Taner 2004. *From Empire to Republic: Turkish Nationalism and the Armenian Genocide*. Zed Books, London.

Aksin, Sina 2007. *Turkey. From Empire to Revolutionary Republic. The Emergence of the Turkish Nation from 1789 to the Present*. New York University Press. New York.

Alpar, Bedri 2009. Vulnerability of Turkish coasts to accelerated sea-level rise. *Geomorphology* 107(1-2), 58-63.

Anhava, Jaakko 1999. *Maailman kielet ja kielikunnat*. Gaudeamus. Helsinki.

Austin, Diane E. 2006. Coastal exploitation, land loss and hurricanes: a recipe for disaster. *American Anthropologist* 108 (4), 671-691.

Aydinli, Ersel 2011. Ergenekon, New Pacts, and the Decline of the Turkish "Inner State". *Turkish Studies* 12(2), 227-239.

Avci, Sedat 2005. Two Papers About Urbanization in Turkey. Cities and Urban Population & Faults, Earthquakes and Cities. Cantay. Istanbul.

Baharoglu, Deniz ja Josef Leitmann 1998. Coping Strategies for Infrastructure: How Turkey's Spontaneous Settlements Operate in the Absence of Formal Rules. *Habitat International* 22(2), 115-135.

Baslevant, Cem ja Meltem Dayioglu 2005. The Effect of Squatter Housing on Income Distribution in Urban Turkey. *Urban Studies* 42(1), 31 – 45.

Berkes, Fikret, Johan Colding ja Carl Folke 2003. Introduction. Teoksessa Berkes, Fikret, Johan Colding ja Carl Folke (toim.) *Navigating Social-Ecological Systems. Building Resilience for Complexity and Change*. Cambridge University Press, Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, Sao Paulo, 1-29.

Blaikie, Piers, Terry Cannon, Ian Davis ja Ben Wisner 1994. *At risk: Natural hazards, People's Vulnerability and Disasters*. Routledge, London.

Boyatzis, Richard E 1998. Thematic analysis and code development. *Transforming Qualitative Information*. Sage Publications. Thousand Oaks, London, New Delhi.

Bozkurt, Denis ja Ömer Lüfti Sen 2011. Precipitation in the Anatolian Peninsula: sensitivity to increased SSTs in the surrounding seas. *Climate Dynamics* 36(3-4), 711-726.

Bozkurt, Deniz ja Ömer Lüfti Sen 2013. Climate change impacts in the Euphrates–Tigris Basin based on different model and scenario simulations. *Journal of Hydrology* 480, 149-161.

Bozarslan, Hamit 2001. Human rights and the Kurdish Issue in Turkey:1984-1999. *Human Rights Review* 3(1), 45-54.

Brooks, Nick 2003. Vulnerability, risk and adaptation: A conceptual framework. Tyndall Centre for Climate Change Research. Working Paper 38.

Brooks, Nick, W. Neil Adger ja P. Mick Kelly 2005. The determinants of vulnerability and adaptive capacity at the national level and the implications for adaptation. *Global Environmental Change* 15(2), 151-163.

Brown G. 2003. Factors maintaining plant diversity in degraded areas of northern Kuwait. *Journal of Arid Environments* 54(1), 183-194.

Burton, Ian, Robert W. Kates ja Gilbert F. White 1993. *The Environment as Hazard*. The Guilford Press, New York/London.

Cagaptay, Soner 2006. *Islam, Secularism, and Nationalism in Modern Turkey*. Who is a Turk? Routledge. London and New York.

Camci Cetin, S., A. Karaca, K. Haktanir ja H. Yildiz 2007. Global Attention to Turkey Due to Desertification. *Environmental Monitoring and Assessment* 128(1-3), 489-493.

Campbell, Neil A., Jane B. Reece, Lawrence G. Mitchell 1999. *Biology*. Benjamin/Cummings, Menlo Park, California.

Carter, T.R, M.L Parry, H. Harasawa ja S. Nishioka 1994. *IPCC Technical Guidelines for Assessing Climate Change Impacts and Adaptations*. University College London ja Centre for Global Environmental Research.

Carter, Timothy R. (toim.) 2007. Suomen kyky sopeutua ilmastonmuutokseen: FINADAPT. Yhteenveto päättäjille. Suomen ympäristö 1/2007. Suomen ympäristökeskus.
Helsinki.

Chai, J.-C., S.-L. Chen, H.-H. Zhu, X.-L. Zhang 2004. Land subsidence due to groundwater drawdown in Shanghai. *Géotechnique* 54(2), 143-147.

Cutter, Susan L., Lindsey Barnes, Melissa Berry, Christopher Burton, Elihaj Evans, Eric Tate ja Jennifer. A place-based model for understanding community resilience to natural disasters. *Global Environmental Change* 18(4), 598-606.

Dagi, Ihsan D. 2005. Transformation of Islamic Political Identity in Turkey: Rethinking the West and Westernization. *Turkish Studies* 6(1), 21-37.

Eakin, Hallie ja Amy Lynd Luers 2006. Assessing the vulnerability of social-environmental changes. *Annual Review of Environment and Resources* 31, 365-394.

Eisto, Ilkka ja Juha Kotilainen 2010. Resilienssitutkimus ja sosioekologiset järjestelmät. Teoksessa Juha Kotilainen ja Ilkka Eisto (toim.) *Luonnonvarayhdyskunnat ja muuttuva ympäristö – resilienssitutkimuksen näkökulmia Itä-Suomeen*. Publications of the University of Eastern Finland. Reports and Studies in Social Sciences and Business Studies No 2. Kopijyvä Oy, Joensuu.

Eisto, Ilkka 2009. Kylläpä kestää. Paikallisesti kestävä kehityksen ja ympäristölähtöisen kehittämistoiminnan suhde harvaanasutulla maaseudulla. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 101. Joensuun yliopistopaino, Joensuu.

Ergil, Dogu 2007. Kurdit ja valtio. Teoksessa Leinonen, Anu, Tuula Kojo, Mervi Nousiainen, Sampsa Peltonen ja Lauri Tainio (toim.). *Turkki. Euroopan rajalla? Gaudeamus*. Helsinki, 264-296.

Eskola, Jari ja Juha Suoranta 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.

Feroz, Ahmad 1993. *The Making of Modern Turkey*. Routledge. London.

Fujihara, Yoichi, Kenji Tanaka, Tsugihiko Watanabe, Takanori Nagano ja Toshiharu Kojiri 2008. Assessing the impacts of climate change on the water resources of the Seyhan River Basin in Turkey: Use of dynamically downscaled data for hydrologic simulations. *Journal of Hydrology* 353(1-2), 33-48.

Füssel Hans-Martin ja Richard J.T. Klein 2006: Climate Change Vulnerability Assessments: An evolution of conceptual thinking. *Climatic Change* 75, 301-329.

Gallopín, Giberto C. 2006. Linkages between vulnerability, resilience, and adaptive capacity. *Global environmental change* 16(3) , 293-303.

Gao, Xuejie ja Filippo Giorgi. Increased aridity in the Mediterranean region under greenhouse gas forcing estimated from high resolution simulations with a regional climate model. *Global and Planetary Change* 62(3-4) 2008, 195-209.

Giannokopoulos, C., P. Le Sager, M. Bindi, M. Moriondo, E. Kostopoulou ja C. M. Goodess 2009. Climatic changes and associated impacts in the Mediterranean resulting from a 2 °C global warming. *Global and Planetary Change* 68(3), 209-224.

Giorgi, Filippo ja Piero Lionello. Climate change projections for the Mediterranean region. *Global and Planetary Change* 63(2-3), 2008, 90-104.

Gleason, Robert A. ja Brian A. Tangen 2008. Floodwater Storage. Teoksessa Gleason, Robert A., Murray K. Laubhan ja Ned H. Euliss, Jr (toim.) *Ecosystem Services Derived from Wetland Conservation Practices in the United States Prairie Pothole Region with an Emphasis on the U.S. Department of Agriculture Conservation Reserve and Wetlands Reserve Programs*. U.S. Geological Professional Paper 1745. U.S. Geological Survey, Reston, Virginia.

Gore, Charles 1993. Entitlement Relations and 'Unruly' Social Politics: a Comment on the Work of Amartya Sen. *Journal of Development Studies* 29(3), 429-460.

Grothmann, Torsten ja Anthony Patt 2005. Adaptive capacity and human cognition: the process of individual adaptation to climate change. *Global Environmental Change* 15(3), 199-213.

Gupta, Joyeeta 2010. A history of international climate change policy. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 1(5), 636-653.

Gültekin, Nihat Bülent ja Kamil Yilmaz 2007. Talous EU-jäsenyyden kynnyksellä. Teoksessa Leinonen, Anu, Tuula Kojo, Mervi Nousiainen, Sampsa Peltonen ja Lauri Tainio (toim.). *Turkki. Euroopan rajalla? Gaudeamus*. Helsinki, 201-221.

Gürsoy, Yaprak 2012. Turkish Public Attitudes Toward the Military and Ergenekon: Consequences for the Consolidation of Democracy. Working Paper No: 5 EU/5/2012. Istanbul Bilgi University. European Institute.

Haines, Valerie A. 2007. Evolutionary Explanations. Teoksessa Turner, Stephen P. ja Mark W. Ridjord (toim.): *Philosophy of Anthropology and Sociology*. Elsevier/North Holland, Amsterdam.

IPCC 1990. The IPCC Response Strategies. Intergovernmental Panel on Climate Change.

IPCC 2007. Glossary of Terms for Working Group II. Cambridge University Press. Cambridge. 869-938.

Irwin, Alan 2001. *Sociology and the Environment*. Polity. Cambridge.

Janssen, Marco A., Michael L. Schoon, Weimao Ke ja Katy Börner 2006. Scholarly networks on resilience, vulnerability and adaptation within the human dimensions of global environmental change. *Global Environmental Change* 16(3), 240-252.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen 1993. *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino, Tampere.

Järvikoski, Timo 2009. Ympäristösosiologian teoriakamppailuja. Teoksessa Ilmo Massa (toim.) *Vihreä teoria. Ympäristö yhteiskuntateorioissa*. Gaudeamus, Helsinki.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa ja Ilpo Halonen 1998. Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa Kakkuri-Knuuttila (toim.) *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot*. Gaudeamus, Helsinki, 60-113.

Kalaycioglu, Ersin 2005. Turkish dynamics. Bridge across Trobled Lands. The Middle East in Focus. Palgrave Macmillan. New York and Hampshire.

Kamrava, Mehran 1998. Pseudo-Democratic Politics and Populist Possibilities: The Rise and Demise of Turkey's Refah Party. British Journal of Middle Eastern Studies 25(2), 275-301.

Kapucu, Naim ja Hamit Palabiyik 2008. Turkish Public Administration. From Tradition to the Modern Age. International Strategic Research Organization, Ankara.

Karaca, Mehmet ja Robert J. Nicholls 2008. Potential Implications of Accelerated Sea Level Rise for Turkey. Journal of Coastal Research 24(2), 288-298.

Karaosmanoglu, Ali L 2000. The Evolution of the National Security Culture and the Military in Turkey. Journal of International Affairs 54(1), 199-216.

Kaufmann, Daniel, Aart Kraay ja Pablo Zoido-Lobaton 1999. Governance Matters. World Bank. Washington, DC.

Kitoh, Akio, Akiyo Yatagai ja Pinhas Alpert 2008. First super-high-resolution model projection that the ancient "Fertile Crescent" will disappear in this century. Hydrological Research Letters 2, 1-4.

Leinonen, Anu, Tuula Kojo, Mervi Nousiainen, Sampsa Peltonen ja Lauri Tainio (toim.) 2007. Turkki. Euroopan rajalla? Gaudeamus. Helsinki.

Lopez-Marrero, Tania ja Brent Yarnal. Putting adaptive capacity into the context of people's lives: a case study of two flood-prone communities in Puerto Rico. Natural Hazards 52(2), 277-297.

Luers, Amy L. 2005. The surface of vulnerability: An analytical framework for examining environmental change. Global Environmental Change 15(3), 214-223.

Meehl, Gerald A. ja Claudia Tebaldi 2004. More Intense, More Frequent, and Longer Lasting Heat Waves in the 21st Century. *Science* 305(5686), 994-997.

Ministry of Environment and Urbanization 2012. Turkey's National Climate Change Adaptation Strategy and Action Plan.

Moriondo, M., P. Good, R. Durao, M. Bindi, C. Giannokopoulos ja J. Corte-Real 2006. Potential impact of climate change on fire risk in the Mediterranean area. *Climate Research* 31(1), 85-95.

Moser, Susanne C. ja Lisa Dilling 2004. Making climate hot. Communicating the urgency and challenge of global climate change. *Environment* 46(10), 32-46.

Neuwirth, Robert 2006. *Shadow Cities. A Billion Squatters, a New Urban World*. Routledge. London and New York.

O'Brien Michael J. ja Thomas D. Holland 1992. The role of adaptation in archeological explanation. *American Antiquity* 57, 36-69.

O'Brien, Karen L. ja Robin M. Leichenko 2000. Double exposure: assessing the impacts of climate change within the context of economic globalization. *Global Environmental Change* 2000(3), 221-232.

O'Brien, Karen, Siri Eriksen, Ane Schjolden ja Lynn Nygaard 2004a. What's in a word. Conflicting interpretations of vulnerability in climate change research. *CICERO Working Paper* 2004:04.

O'Brien, Karen, Robin Leichenko, Ulka Kelkar, Henry Venema, Guro Aandahl, Heather Tompkins, Akram Javed, Suruchi Badwal, Stephan Barg, Lynn Nygaard ja Jennifer West 2004b. Mapping vulnerability to multiple stressors: climate change and globalization in India. *Global Environmental Change* 2004(4), 303-313.

Oran, Baskin 2007. The Minority Concept and Rights in Turkey. Teoksessa Zehra F. Kabasakal Arat (toim.) Human Rights in Turkey. University of Pennsylvania Press. Philadelphia.

Park, Bill 2012. Modern Turkey. People, state and foreign policy in a globalized world. Routledge. London and New York.

Peacock, A.C.S. 2009. Introduction: The Ottoman Empire and its Frontiers. Teoksessa Peacock, A.C.S. (toim.) The Frontiers of the Ottoman World. British Academy, London.

Pelling, Mark 2011. Adaptation to climate change. From resilience to transformation. Routledge, London and New York.

Sairinen, Rauno, Johanna Kohl ja Suvi Järvinen. Ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen sosiaaliset vaikutukset maaseudulla. Publications of the University of Eastern Finland. Reports and Studies in Social Sciences and Business Studies. No 1.

Osvaldo E. Sala, F. Stuart Chapin III, Juan J. Armesto, Eric Berlow, Janine Bloomfield, Rodolfo Dirzo, Elisabeth Huber-Sanwald, Laura F. Huenneke, Robert B. Jackson, Ann Kinzig, Rik Leemans, David M. Lodge, Harold A. Mooney, Martin Oesterheld, N. LeRoy Poff, Martin T. Sykes, Brian H. Walker, Marilyn Walker ja Diana H. Wall 2000. Global Biodiversity Scenarios for the Year 2100. Science 287(5459), 1770-1774.

Scott, W. Richard 2008. Institutions and organizations. Ideas and interests. Third Edition. Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi and Singapore.

Sekercioglu, Cagan H., Sean Anderson, Erol Akçay, Rasit Bilgine, Özgün Emre Canf, Gürkan Semizg, Çagatay Tavsanoğlu, Mehmet Baki Yokes, Anıl Soyumerth, Kahraman Ipekdağ, İsmail K. Sağlam, Mustafa Yücell, H. Nüzhet Dalfes 2011a. Turkey's Globally Important Biodiversity in Crisis. Biological Conservation 144(12), 2752-2769.

Sekercioglu, Cagan Hakki, Sean Anderson, Erol Akcay ja Rasit Bilgin 2011b. Letters. Turkey's Rich Natural Heritage Under Assault. Science 334(6063), 1637-1639.

Sen, Amartya 1984. Food, economics and entitlements. Teoksessa Drèze, Jean ja Amartya Sen(toim.): The political economy of hunger. Volume 1:Entitlement and Well Being. Clarendon Press. Oxford. 34-50.

Sen, Burak, Sevilay Topcu, Murat Türkes, Baha Sen ja Jeoren F. Warner 2012. Projecting climate change, drought conditions and crop productivity in Turkey. *Climate Research* 52, 175-191.

Smit, Barry, Ian Burton, Richard J.T. Klein ja J. Wandel. An Anatomy of Adaptation to Climate Change and Variability 2000. *Climatic Change* 45(1), 223-251.

Smit, Barry, Olga Pilifosova, I. Burton, B. Challenger, S. Huq, R. J.T., Klein, G. Yohe, N. Adger, T. Downing, E. Harvey, S. Kane, M. Parry, M. Skinner, J. Smith ja J. Wandel 2001. Adaptation to Climate Change in the Context of Sustainable Development and Equity. Teoksessa McCarthy, James J., Osvaldo F. Canziani, Neil A. Leary, David J. Dokken ja Kasey S. White (toim.): Climate Change 2001: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Third Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press. Cambridge, 878-912.

Smit, Barry ja Johanna Wandel 2006. Adaptation, adaptive capacity and vulnerability. *Global environmental change* 16(3): 282-292.

Smith, Thomas W. 2005. Civic Nationalism and Ethnocultural Justice in Turkey. *Human Rights Quarterly* 27(2), 436-470.

Tayanc, Mete, Ulas Im, Murat Dogruel ja Mehmet Karaca 2009. Climate change in Turkey for the last half century. *Climatic Change* 94(3-4), 483-502.

Tezcür, Günes Murat 2012. Trends and Characteristics of the Turkish Party System in the Light of the 2011 Elections. *Turkish Studies* 13(2), 117-134.

Türkes, Murat 1999. Vulnerability of Turkey to Desertification With Respect to Precipitation and Aridity Conditions. *Turkish Journal of Engineering & Environmental Sciences* 23 ,263-280.

Türkes, Murat ja A. Serap Akgündüz 2011. Assessment of the desertification vulnerability of the Cappadocian district (Central Anatolia, Turkey) based on aridity and climate-process system. *Journal of International Human Sciences* 8(1), 1234-1268.

Weber, Elke U. 2006. Experience-based and description-based perceptions of long-term risk: Why global warming does not scare us (yet). *Climatic change* 77(1-2), 103-120.

Wisner, Ben, Piers Blaikie, Terry Cannon ja Ian Davis 2004. *At risk: Natural hazards, People's Vulnerability and Disasters*. Second Edition. Routledge, London.

Yavuz, Hakan 2009. *Secularism and Muslim Democracy in Turkey*. Cambridge University Press, Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, Sao Paulo ja Delhi.

Yegen, Mesut 1996. The Turkish State Discourse and the Exclusion of Kurdish Identity. *Middle Eastern Studies* 32(2), 216-229.

Yohe, Gary ja Richard S.J. Tol 2002. Indicators for Social and Economic Coping Capacity – Moving Toward a Working Definition of Adaptive Capacity. *Global Environmental Change* 12(1), 25-40.

Young, Oran R., Frans Berkhout, Gilberto C. Gallopin, Marco A. Janssen, Elinor Ostrom ja Sander van der Leeuw 2006. The globalization of socio-ecological systems: An agenda for scientific research. *Global Environmental Change* 16(3), 304-316.

Yüksek, Ömer, Murat Kankal ja Osman Ücücü 2013. Assessment of big floods in the Eastern Black Sea Basin of Turkey. *Environmental Monitoring and Assessment* 185(1), 797-814.

Zürcher, Erik J. 1993. Turkey. A Modern History. I.B. Tauris & Co Ltd. London and New York

Öktem, Kerem 2011. Angry nation. Turkey since 1989. Global History of the Present. Zed Books. London and New York.

Ömürgönülse, Ugur ja Alan Doig 2012. Why the Gap? Turkey, EU Accession, Corruption and Culture. Turkish Studies 13(1), 7-25.

Özkul, Sevinc 2009. Assessment of climate change effects in Aegean river basins. The case of Gediz and Buyuk Menderes Basins. Climatic change 97(1-2), 253-283.

Internet-lähteet

Ayres, Lioness 2008. Thematic Coding and Analysis. Teoksessa Lisa M. Given (toim.) The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods.
<http://dx.doi.org/10.4135/9781412963909> (luettu 8.12.2013)

BBC 2006. Court drops Turkish writer's case
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4637886.stm> (luettu 8.12.2013)

BBC 2011. Turkey ruling party wins election with reduced majority.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13740147> (luettu 8.12.2013)

BBC 2012. Turkey PM Erdogan says PKK takes 500 casualties
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-19624080> (luettu 8.12.2013)

BBC 2013. Turkey Kurds: PKK chief Ocalan calls for ceasefire
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21874427> (luettu 8.12.2013)

Bertelsmann Stiftung. Sustainable Governance Indicators. Rule of Law.
http://www.sgi-network.org/pdf/SGI11_Democracy_RuleOfLaw.pdf (luettu 8.12.2013)

Chapin Metz, Helen (toim.) 1995. Turkey: A Country Study. Washington: GPO for the Library of Congress.

<http://countrystudies.us/turkey/> -> Population (luettu 8.12.2013)

CIA 2012. The World Factbook. Turkey.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> (luettu 8.12.2013)

CNN 2012. Report says Turkey's Kurdish conflict has turned more violent.

<http://edition.cnn.com/2012/09/18/world/europe/turkey-war-within/index.html> (luettu 8.12.2013)

CPJ 2012. Committee to Protect Journalists. For Turkey, world's leading jailer, a path forward

<http://www.cpj.org/blog/2012/12/for-turkey-worlds-leading-jailer-of-the-press-a-pa.php> (luettu 8.12.2013)

Euro-Mediterranean Human Rights Network 2012. Freedom of Association of Groups Defending Minority Rights in Turkey.

<http://www.euromedrights.org/eng/2012/06/07/freedom-of-association-of-groups-defending-minority-rights-in-turkey-welcomed-improvements-but-greater-reforms-needed-2/>

(luettu 8.12.2013)

Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki 2011. Life in Transition. After the Crisis.

http://www.ebrd.com/downloads/research/surveys/LiTS2e_web.pdf (luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2003. Agricultural situation in the candidate countries.

<http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/publi/countryrep/turkey.pdf>

(luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2009. Turkey 2009 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf

(luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2010. Turkey 2010 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/tr_rapport_2010_en.pdf

(luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2011. Turkey 2011 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/tr_rapport_2011_en.pdf

(luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2012a. Laajentuminen.

http://ec.europa.eu/finland/news/topics/enlargement/index_fi.htm (luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2012b. Turkey 2012 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/tr_rapport_2012_en.pdf

(luettu 8.12.2013)

Euroopan komissio 2013a. Turkey 2013 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/package/tr_rapport_2013.pdf

(luettu 10.1.2014)

Euroopan komissio 2013b. Turkey – Agriculture and Enlargement.

http://ec.europa.eu/agriculture/enlargement/countries/turkey/profile_en.pdf

(luettu 8.12.2013)

FAO 2011. Food Consumption Nutrients.

http://www.fao.org/fileadmin/templates/ess/documents/food_security_statistics/FoodConsumptionNutrients_en.xls (luettu 8.12.2013)

Firmin, Michael W (2008) . Themes. Teoksessa Lisa M. Given (toim.) The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods.

<http://dx.doi.org/10.4135/9781412963909> (luettu 8.12.2013)

Freedom House 2012. Freedom of the Press 2012

<http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Booklet%20for%20Website.pdf> (luettu 8.12.2013)

Freedom House 2013a. Freedom in the World 2013. Checklist Questions.

<http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world-2013/checklist-questions>
(luettu 8.12.2013)

Freedom House 2013b. Freedom of the Press 2013.

<http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/FOTP%202013%20Booklet%20Final%20Complete%20-%20Web.pdf> (luettu 8.12.2013)

Geerse, Miriam 2010. The everyday violence of forced displacement. Community, memory and identity politics among Kurdish internal forced migrants in Turkey. Utrecht University.

<http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/191649> (luettu 8.12.2013)

The Guardian 2006. Acquittal for Turkish novelist.

<http://www.guardian.co.uk/books/2006/sep/21/turkey.world> (luettu 8.12.2013)

The Guardian 2013. Turkish police storm protest camp using teargas and rubber bullets.

<http://www.guardian.co.uk/world/2013/jun/15/turkey-police-clear-gezi-park>
(luettu 8.12.2013)

Hansen, James, Sabine Marx ja Elke Weber 2004. The role of climate perceptions, expectations, and forecasts in farmer decision making. The Argentine pampas and South Florida. IRI Technical Report 04-01. International Research Institute for Climate Palisades, New York.

<http://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:126344>
(luettu 8.12.2013)

Human Rights Watch. Turkey: Journalists' Arrests Free Speech. Some Had Done Critical Reporting About the Criminal Justice System

<http://www.hrw.org/news/2011/03/04/turkey-journalists-arrests-chills-free-speech>

(luettu 8.12.2013)

Hürriyet Daily News 2013. EU slams Ankara over protests, government furious

<http://www.hurriyetdailynews.com/eu-slams-ankara-over-protests-government-furious.aspx?PageID=238&NID=48776&NewsCatID=338> (luettu 8.12.2013)

Internatinal Crisis Group 2012. Turkey and the PKK settlement.

<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/turkey-cyprus/turkey/219-turkey-the-pkk-and-a-kurdish-settlement.aspx> (luettu 8.12.2013)

Jenkins, Gareth H. 2009. Between Fact and Fantasy: Turkey's Ergenekon Investigation. Silk Road Paper. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program.

<http://www.silkroadstudies.org/new/docs/silkroadpapers/0908Ergenekon.pdf>

(luettu 8.12.2013)

Kepa 2007. Freedom House: Vapaiden maiden määrä ei kasva.

<http://www.kepa.fi/uutiset/5547> (luettu 8.12.2013)

Lewis, Jonathan ja Alexander Christie-Miller 2011. Turkey: Whistleblower on Toxic Town's Cancer Problem Faces Investigation. Eurasianet.

<http://www.eurasianet.org/node/63552> (luettu 8.12.2013)

Lapadat, Judith C 2009. Thematic Analysis. Teoksessa Mills, Albert J., Gabrielle Durepos ja Eiden Wiebe (toim) Encyclopedia of Case Study Research.

<http://dx.doi.org.ezproxy.uef.fi:2048/10.4135/9781412957397> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013a. Data. Population Growth (annual %).

<http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013b. Data. Employment in Agriculture.

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013c. Data. Employment in Industry.

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.IND.EMPL.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013d. Data. Employment in Services.

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.SRV.EMPL.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013e. Welfare and Social Policy Analytical and Advisory Work.

<http://go.worldbank.org/4T9W72UMJ0> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013f. Literacy rate, youth total (% of people ages 15-24)

<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.1524.LT.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013g. Data. Ratio of young literate females to males (% of ages 15-24)

<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.1524.LT.FM.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013h. World Wide Governance Indicators. Governance Effectiveness.

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/ge.pdf> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013i. World Wide Governance indicators. Country Data Report for TURKEY, 1996-2011.

<http://akgul.bilkent.edu.tr/WG/wgi-turkey-timeseries.pdf> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013j. Data. Rural population.

<http://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS> (luettu 8.12.2013)

Maaailmanpankki 2013k. Workshop on Urbanization in Turkey. Talking Points.

http://siteresources.worldbank.org/TURKEYEXTN/Resources/361711-1260521694635/6640655-1327482804734/20120112_UrbanizationWorkshopTalkingPointsMartinRaiser.pdf

(luettu 8.12.2013)

Ministry of Environment and Urbanization 2011. National Climate Change Action Plan.

http://www.cem.gov.tr/erozyon/Files/faaliyetler/dis_iliskiler/iklim_degisikligi_cerceve_sozlesmesi/Cevre_Bak_Ulusal_Eylem_Plani_ing_2011_2023_2_.pdf

(luettu 8.12.2013)

Ministry of Environment and Forestry 2007. First National Communication on Climate Change.

http://www.dsi.gov.tr/docs/iklim-degisikligi/iklim_degisikligi_%C4%B1_ulusal_bildirim_eng.pdf?sfvrsn=2

(luettu 8.12.2013)

Ministry of Foreign Affairs 2013. United Nations Framework Convention on Climate Change and the Kyoto Protocol.

<http://www.mfa.gov.tr/united-nations-framework-convention-on-climate-change-unfccc-and-the-kyoto-protocol.en.mfa>

(luettu 8.12.2013)

Minority Rights Group International 2004. Minorities in Turkey. Submission to the European Union and the Government of Turkey.

<http://www.minorityrights.org/1231/advocacy/minorities-in-turkey.html>

(luettu

8.12.2013)

OECD 2012a. Country Statistical Profile: Turkey.

http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-turkey_20752288-table-tur

(luettu 8.12.2013)

OECD 2012b. OECD Economic Surveys Turkey.

<http://www.oecd.org/eco/surveys/OVERVIEW%20ENGLISH%20FINAL.pdf>

(luettu 8.12.2013)

Reuters 2013. Kurdish rebels threaten new fight in Turkey as Syria clashes intensify.

<http://www.reuters.com/article/2013/10/22/us-turkey-kurds-pkk-idUSBRE99L06820131022> (luettu 5.1.2014)

Rothbauer, Paulette M 2008. Triangulation. Teoksessa Lisa M. Given (toim.) The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods.

<http://dx.doi.org/10.4135/9781412963909> (luettu 8.12.2013)

Saaranen-Kauppinen, Anita ja Anna Puusniekka 2006a. Kappale 7.1.2 Realismi vs. relativismi eli erilaiset kielikäsitykset kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> > KvaliMOTV > Osio 7 (luettu 8.12.2013)

Saaranen-Kauppinen, Anita ja Anna Puusniekka 2006b. Kappale 7.3 Analyysi ja tulkinta kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> > KvaliMOTV > Osio 7 (luettu 8.12.2013)

SIGMA 2011. Assesment Turkey 2011.

<http://www.oecd.org/site/sigma/publicationsdocuments/48970643.pdf>

(luettu 8.12.2013)

Sojka, R.E., D.L. Bjorneberg ja T.S. Strelkoff 2007. Irrigation-induced erosion. Teoksessa Lascano, R.J. ja R.E. Sojka (toim.) Irrigation of Agricultural Crops. American Society of Agronomy, Inc., Crop Science Society of America, Inc., Soil Science Society of America, Inc.

<http://www.ihdp.unu.edu/file/get/10801.pdf> (luettu 8.12.2013)

Today's Zaman 2012a. As the Ergenekon myth comes to an end.

http://www.todayszaman.com/columnistDetail_getNewsById.action?newsId=301233&columnistId=57

(luettu 8.12.2013)

Today's Zaman 2012b. 2B law takes effect following President Gül's approval.

http://www.todayszaman.com/newsDetail_getNewsById.action?newsId=278662

(luettu 8.12.2013)

Today's Zaman 2013. Long sentences for Ergenekon suspects, life for ex-army chief
<http://www.todayszaman.com/news-322781-long-sentences-for-ergenekon-suspects-life-for-ex-army-chief.html> (luettu 8.12.2013)

Toimittajat ilman rajoja 2013. World Press Freedom Index 2013.
<http://en.rsfs.org/press-freedom-index-2013,1054.html> (luettu 8.12.2013)

Transparency International 2013a. Corruption Perceptions Index 2013.
<http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/> (luettu 8.12.2013)

Transparency International 2013b. Corruption Perceptions Index.
<http://www.transparency.org/research/cpi/> (luettu 8.12.2013)

The U4 Anti Corruption Resource Center 2012. U4 Expert Answer. Overview of corruption and anti-corruption in Turkey.
<http://issuu.com/cmi-norway/docs/313/1> (luettu 8.12.2013)

Türkstat 2012a. The Results of Address Based Population Registration System.
<http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (luettu 8.12.2013)

Türkstat 2012b. Demographic Structure of Turkey and Its Future, 2010-2050.
<http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13140> (luettu 8.12.2013)

UNDP 2011a. Human Development Report 2011. Sustainability and Equity. A Better Future for All.
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf (luettu 8.12.2013)

UNDP 2011b. International Human Development Indicators. Life Expectancy at Birth (years).
<http://hdrstats.undp.org/en/indicators/69206.html> (luettu 8.12.2013)

UNDP 2011c. International Human Development Indicators. Maternal mortality ratio (deaths of women per 100,00 live births)

<http://hdrstats.undp.org/en/indicators/89006.html> (luettu 8.12.2013)

UNDP 2011d. International Human Development Indicators. Adult literacy rate, both sexes (% aged 15 and above)

<http://hdrstats.undp.org/en/indicators/101406.html> (luettu 8.12.2013)

UNDP Turkey 2013. MDG-F 1680: Enhancing the Capacity of Turkey to Adapt to Climate Change.

<http://www.undp.org.tr/Gozlem2.aspx?WebSayfaNo=1392> (luettu 8.12.2013)

UNEP 2012. The Emission Gap Report 2012. United Nations Environment Programme

<http://www.unep.org/pdf/2012gapreport.pdf> (luettu 8.12.2013)

UNESCAP 2011. Statistical Yearbook for Asia and the Pacific.

<http://www.unescap.org/stat/data/syb2011/ESCAP-syb2011.pdf> (luettu 8.12.2013)

UNFCCC 2013a. Status of Ratification of the Convention.

http://unfccc.int/essential_background/convention/status_of_ratification/items/2631.php

(luettu 8.12.2013)

UNFCCC 2013b. Status of Ratification of the Kyoto Protocol.

http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php (luettu 8.12.2013)

UN Data 2013. Ratio of adult literacy rate of females to males.

<http://data.un.org/Data.aspx?d=SOWC&f=inID%3A122> (luettu 8.12.2013)

UNHCR 2011. World Directory of Minorities and Indigenous People – Turkey: Overview.

<http://www.unhcr.org/refworld/type,COUNTRYPROF,,TUR,4954ce3fc,0.html>

(luettu 8.12.2013)

Yale University 2012. Environmental Performance Index. Country Profiles -> Turkey

<http://epi.yale.edu/epi2012/countryprofiles> (luettu 8.12.2013)

Öktem, Kerem 2012. Turkey, the end of Islamism with a human face.

<http://www.opendemocracy.net/kerem-oktem/turkey-end-of-islamism-with-human-face>

(luettu 8.12.2013)

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelurunko, käytetty ympäristö- ja kaupungistumisministeriön edustajan haastattelussa

Process

* Tell about your tasks in climate change department and since when you have worked in the Ministry. Tell about your role in the adaptation strategy process.

* Which organization initiated this strategy process? UNDP or Ministry?

* The project “Enhancing the Capacity of Turkey to Adapt to Climate Change” started 2008, right? Did climate change adaptation strategy process start at the same time or later, 2010? How adaptation strategy process was related to National Climate Change Action Plan? What kind of phases did it include? Were there any problems? Stakeholders and their tasks?

* Can you tell about work shops. What was the function of them? Were stakeholders consulted there or were they trained?

* Was civil society consulted during the process?

* Can you give names of key persons of other stakeholders?

* How did international UNDP affect the process? (guide lines etc.)

* What did the participation of UNDP bring to the process and to the strategy? Can one say that the influence of UNDP was big?

* Would the process and the strategy look different without participation of UN organizations?

* Were there different approaches to the adaptation between different stakeholders? Were there any conflicts?

* Is climate change department satisfied with the outcome?

Conceptual foundations of climate change department in the strategy process

* In the draft vulnerability has been defined to be a function of exposure, sensitivity and adaptive capacity. In practise, how was the balance of paying attention to the consequences of climate change and to inner factors of Turkey?

- * How do you see the vulnerability of Turkey? (How bad is the situation of Turkey in front of climate change) And why?
- * How climate change department was assessing the sensitivity of Turkey? What kind of things did you analyze? (when you were assessing the inner factors, what kind of things did you analyze)
- * Are there any social/political/cultural factors that increase vulnerability in Turkey? Or does Turkish society have strengths in front of climate change?
- * How do you see the future: are there any processes going on that could worsen/ease the situation? (for example changes/development in economy, governance, politics, society, environment etc., globalization, urbanization, trade liberalization, degradation of environment)
- * In empirical studies it has been found out that the indicators correlating most with mortality in climate hazards were health, literacy, political and civil rights and government's ability to deliver services. Were these kinds of themes discussed during the process?
- * What do you think, could these kind of themes be considered in the framework of adaptation strategy?
- * For what kind of timescale the strategy was made?
- * What kind of things climate change department emphasizes in adaptation?

Adaptation as progress

- * How well Turkish authorities are dealing with climate related events like drought, water shortage, storms and floods risen similar reactions at the moment?
- * How satisfied Turks seem to be with authorities' action in climate related events? Do people often criticise officials? If yes, does the criticism usually concern just local officials or to larger extent governance and political system?
- * Or what do you think, could the consequences of climate change act as a catalyst for questioning the political system in Turkey in the future? (in a similar way the 1999 earthquake did)
- * How much climate change adaptation or climate related disasters are discussed in general nowadays?(politics, media) What is the political importance of these issues in Turkey at the moment?

- * Did climate change department pay attention to equality, so that adaptation strategy would be made in a way that it wouldn't worsen inequality in the society? Or that it even could further equality? Or did climate change department further some other extra goals? (like good governance, democracy etc.)
- * If climate change department had "extra goals" beside adaptation, did it succeed to get these things in the final strategy?
- * Did other stakeholders have this kind of goals?